

PO STOPÁCH ABSOLVENTŮ MOBILIT V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

NÁRODNÍ ZPRÁVA
ZA ČESKOU REPUBLIKU

PO STOPÁCH ABSOLVENTŮ MOBILIT V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

NÁRODNÍ ZPRÁVA
ZA ČESKOU REPUBLIKU

OBSAH

Úvod

část I.

4

Odborné vzdělávání v ČR: Stručný popis systému a výzvy Strategie 2020	7
Programy mobility pro žáky a studenty v odborném vzdělávání v letech 2007 až 2018	9

Metody, vzorek a analytický postup

část II.

12

Dotazníkové šetření	14
Fokusní skupiny	18
Individuální hloubkové rozhovory	19
Etické zásady výzkumu	19

Příběhy mobility

část III.

20

Před odjezdem na stáž	22
Průběh výjezdu a podmínky zahraniční stáže	29
Navázání a udržování kontaktů z výjezdu	38
Silné, slabé stránky a celkové hodnocení mobility	41

Rozvoj kompetencí

část IV.

44

Hodnocení rozvoje dílčích sledovaných kompetencí	48
Rozvoj měkkých dovedností	56
Oborové a profesní kompetence	57
Jazykové kompetence	59
Mezikulturní kompetence	60

Další vzdělávání a profesní dráhy

část V.

62

Dopady výjezdů na vzdělávací dráhy účastníků	65
Dopady výjezdů na profesní dráhy účastníků	68
Vliv mobility na pracovní uplatnění jejích účastníků	73
Celkové hodnocení pracovního uplatnění	77
Priority a očekávání při hledání zaměstnání	80

Shrnutí a závěry

část VI.

84

Doporučení pro budoucí profilaci programů mobilit

část VII.

90

Seznam literatury a zdrojů

část VIII.

94

**Odborné vzdělávání v ČR:
Stručný popis systému a výzvy Strategie 2020** 7

**Programy mobilit pro žáky a studenty
v odborném vzdělávání v letech 2007 až 2018** 9

„Když je člověk chytrý,
tak prostě využije životní příležitost.“

žákyně SOŠ, absolventka třítydenní mobility

Zajištění kvality a atraktivity odborného vzdělávání a praktické přípravy¹ v rámci vzdělávacího systému České republiky představuje jedno z klíčových témat Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020.² Realizace politik pro podporu zaměstnanosti s cílem podpořit vstup mladých lidí na trh práce prostřednictvím odborného vzdělávání, stáží nebo dalších forem odborné praxe je jedním ze základních nástrojů naplňování tří hlavních priorit strategie Evropa 2020.³

1/ V českém prostředí (v souladu s legislativou) mluvíme obecně o *praktickém vyučování, odborném výcviku či odborné nebo učební praxi*.

2/ MŠMT, 2019. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Dostupné z: www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf.

3/ Evropská komise, 2019. *Sdělení Komise. EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. Dostupné z: www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf.

Tato národní zpráva přináší unikátní **zpětnou vazbu programů Evropské komise a Evropské unie zaměřených na mobilitu** (výjezdy, stáže, praxe)⁴ v **odborném vzdělávání a přípravě**, určených pro žáky a studenty odborných oborů středních škol (středních odborných učilišť a středních odborných škol), konzervatoří a vyšších odborných škol. Je součástí mezinárodního projektu, který proběhl kromě České republiky i v dalších evropských zemích.

Mezi cíle České republiky a Evropské unie patří zvýšení kvality praktické přípravy mladých lidí na odborných školách. Jedním z nástrojů, jak toho dosáhnout, je zprostředkovat zahraniční zkušenosti umožněním výjezdu do ciziny buď jako náhrady, nebo jako součásti praktické odborné přípravy v místní firmě, škole, případně v některé veřejné či neziskové instituci. V rámci programů mezi lety 2007 až 2018 (Program celoživotního učení – Lifelong Learning Programme a aktuální Erasmus+ pro odborné vzdělávání) tak bylo podpořeno 35 000 mobilit žáků a studentů⁵ středních odborných učilišť, středních odborných škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. Tato zpráva **představuje průběh těchto výjezdů a posuzuje dopady na další vzdělávací dráhu a profesní život žáků a studentů**, kteří se mobilit zúčastnili.

Konkrétně je zpráva zaměřena na hodnocení průběhu a podmínek samotných mobilit. Dále se soustředí na otázku rozvoje kompetencí žáků a studentů a kvalitu mobilit právě z pohledu mladých lidí, kteří se jich účastní. Hodnocen je také dopad mobilit na jejich další vzdělávací a pracovní dráhu. Zpráva vznikla na základě výpovědí absolventů mobilit získaných **prostřednictvím rozsáhlého dotazníkového šetření, realizací fokusních skupin a individuálních hloubkových rozhovorů**.

Cílem národní zprávy je kromě zhodnocení skutečných výjezdů také poskytnout zpětnou vazbu za účelem zlepšení fungování a zefektivnění programů mobilit v dalších letech. Na tuto zprávu bude navazovat i **mezinárodní srovnávací zpráva**.⁶ Bude tak možné srovnat Českou republiku s dalšími zeměmi.

^{4/} V textu jsou označeni *mobilita* a *výjezd* a rovněž pojmy *stáž* a *praxe* používány zaměnitelně. Pojmy *mobilita* a *výjezd* v textu spojujeme s programy Evropské komise a Evropské unie, které nabízejí žákům a studentům odborných škol možnost časově ohraničeného výjezdu do jiné členské země EU. V rámci nich pak žáci absolvují odbornou *praxi* či *stáž*.

^{5/} V případě středních odborných učilišť, středních odborných škol (středních škol) a konzervatoří se dle české legislativy jedná o žáky, v případě vyšších odborných škol a vysokých škol o studenty (studenti vysokých škol jsou v této studii zahrnuti, jen pokud mobilitu absolvovali na nižším stupni vzdělávání).

^{6/} Koordinovaná polskou národní agenturou Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE).

ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V ČR: STRUČNÝ POPIS SYSTÉMU A VÝZVY STRATEGIE 2020

Česká republika patří k zemím s vyšším podílem průmyslové výroby a významnou tradicí v odborném vzdělávání a přípravě (*vocational education and training – VET*). Podíl žáků středních škol v oborech odborného vzdělávání dosahuje až ke třem čtvrtinám celkového počtu vzdělávaných, a je tak spolu se Slovenskem a Rakouskem nejvyšší v zemích EU.⁷

Největší část žáků ve středním odborném vzdělávání (spadajícím do kategorie vyššího sekundárního vzdělávání dle klasifikace ISCED) studuje **čtyřleté obory ukončené maturitní zkouškou**, jejíž složení je předpokladem ke vstupu na terciární úroveň vzdělávání (na vysokou nebo vyšší odbornou školu). Podíl na celkovém počtu absolventů středního vzdělávání se pohybuje kolem dvou pětín⁸. Do terciárního vzdělávání jsou přijaty necelé dvě třetiny absolventů těchto oborů, asi třetina absolventů vstupuje na trh práce.⁹

Druhou výraznou skupinou jsou žáci tříletých, příp. dvouletých **oborů ukončených závěrečnou zkouškou se získáním výučního listu**. Absolventi z této skupiny obvykle míří přímo na trh práce. Její podíl na celkovém počtu absolventů středního vzdělávání – stejně jako podíl předchozí skupiny – osciluje v závislosti na demografickém vývoji, dlouhodobě se však pohybuje kolem jedné třetiny. Absolventi těchto oborů vykazují sice relativně nejvyšší míru nezaměstnanosti, avšak tato míra se v posledních letech v souvislosti s vysokou poptávkou po pracovní síle rychle snižuje a pohybuje se jen kolem 4 %.¹⁰

^{7/} Tato podkapitola vychází především z publikací: Šimová, Z., Úlovec, M. a Paterová, P., 2018. *Cedefop opinion survey on vocational education and training in Europe: Czech Republic. Cedefop ReferNet thematic perspectives series*. Dostupné z: libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2018/opinion_survey_VET_Czech_Republic_Cedefop_ReferNet.pdf a Kaňáková, M., Czesaná, V. a Šimová, Z., 2016. *Vocational education and training in Europe – Czech Republic. Cedefop ReferNet VET in Europe reports*. Dostupné z: libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2016/2016_CR_CZ.pdf.

^{8/} MŠMT, 2019. *Statistická ročenka školství. Výkonové ukazatele*. Dostupné z: toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp.

^{9/} Jde o absolventy oborů kategorie M bez oborů lyceí. Viz: Vojtěch, J. a Kleňha, D., 2018. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání – 2017/18*. Praha: NÚV. 58 s. Dostupné z: www.nuv.cz/file/3639.

^{10/} Úlovec, M. a Vojtěch, J., 2018. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2018*. Praha: NÚV. 42 s. Dostupné z: www.nuv.cz/file/3638.

Součástí systému středního odborného vzdělávání jsou i maturitní obory vzdělání, které zahrnují odborný výcvik (kombinují tedy čistě odborné (profesní) vzdělávání se vzděláváním s profesním charakterem maturitního typu), a obory **nástavbové**, které žákům s výučním listem umožňují složit maturitní zkoušku. Odborné vzdělávání v ČR zahrnuje dále obory určené pro žáky s nižšími studijními předpoklady v délce 2 let. Tyto obory jsou ukončovány závěrečnou zkouškou (bez výučního listu).

Specifickou součástí odborného vzdělávání tvoří obory **konzervatoří**. Ty zahrnují šestiletou přípravu v uměleckých oborech po ukončení 9. ročníku základní školy a osmileté studium oboru tanec po 5. ročníku základní školy. Studium v těchto oborech je podmíněno výrazným talentem.

Odborné vzdělávání na terciární úrovni poskytují **vyšší odborné školy**. Jde o profesně orientované vzdělávání a praktickou přípravu pro výkon náročných odborných činností.

Zájem o odborné vzdělávání se v ČR dlouhodobě udržuje na zhruba stejné úrovni. Vzhledem k extrémně nízké míře nezaměstnanosti v zemi (a s tím souvisejícím nedostatkem pracovních sil) **stoupá** v posledních letech **poptávka zaměstnavatelů po absolventech odborných škol**, což vyjadřuje i zvyšování jejich mezd.

Systém odborného vzdělávání ovlivňuje i **Národní soustava kvalifikací (NSK)**, tj. registr profesních kvalifikací existujících na pracovním trhu v ČR. NSK a předpisy o jejím využívání zájemcům umožňují získat celostátně uznávané osvědčení o jejich profesní kvalifikaci. Navzdory existenci NSK i celkovému nárůstu potřeby celoživotního vzdělávání je povědomí o možnosti doplňovat si kvalifikace stále poměrně omezené. Přestože se obecně uznává význam celoživotního učení, celková účast v programech dalšího vzdělávání v ČR spíše stagnuje. I přes tlak zaměstnavatelů a dalších aktérů stále chybí systematický rámec podpory celoživotního učení na národní úrovni.¹¹

Cíle a opatření klíčového dokumentu vzdělávacího systému v ČR v podobě **Strategie vzdělávací politiky do roku 2020** míří ve vztahu k odbornému vzdělávání na různé problematické oblasti, např. na fenomény spojené s posunem specializace odborného vzdělávání do období vyššího věku vzdělávaných či na otázku kvality v rámci odborného vzdělávání a přípravy. V tomto smyslu Strategie 2020 hovoří např. o posilování společného základu v oborech středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou. Společný základ by měl být zaměřen především na rozvoj základních znalostí, dovedností, schopností a postojů, a to v zájmu dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů na pracovním trhu a vyšší úspěšnosti v dalším studiu i v osobním životě. Dalším cílem je nenavyšovat počet oborů středních škol a efektivněji provázet jejich struktury s potřebami trhu práce. Stejnějším záměrem je zvyšovat kvalitu odborného vzdělávání ve spolupráci se zástupci zaměstnavatelů a dalších sociálních partnerů.¹²

¹¹ / Viz Šímová, Z., Úlovec, M. a Paterová, P. (2018) a Kaňáková, M., Czesaná, V. a Šímová, Z. (2016).

¹² / MŠMT, 2019. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Dostupné z: www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf.

PROGRAMY MOBILIT PRO ŽÁKY A STUDENTY V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ V LETECH 2007 AŽ 2018

Evropská komise podporuje mezinárodní spolupráci ve vzdělávání prostřednictvím programů, které poskytují finanční prostředky na širokou škálu aktivit v rámci formálního i neformálního vzdělávání i v oblasti mládeže a sportu. Těmito programy jsou program **Erasmus+** na období 2014–2020, v letech 2007–2013 probíhající **Program celoživotního učení** (Lifelong Learning Programme – LLP) a před ním programy **Leonardo da Vinci** a **Socrates**. Česká republika se do těchto programů zapojila v roce 1998. Administraci vzdělávacích programů EU je v ČR pověřen Dům zahraniční spolupráce (DZS).

Vzdělávací programy EU mají klíčový význam pro prosazování společných evropských hodnot, zvyšování porozumění mezi kulturami a sounáležitosti v Evropě. Účastníci těchto programů získají dovednosti, které od nich vyžaduje trh práce a ekonomika, včetně jazykových dovedností, a zároveň jim umožní hrát aktivní roli ve společnosti a dosáhnout osobního naplnění. Podpora těchto programů směřuje také ke zlepšování kvality a internacionalizace vzdělávacích institucí, k rozvoji mezinárodní spolupráce mezi poskytovateli vzdělávání a odborné přípravy a světem práce. Vzdělávací programy EU rovněž významným způsobem pomáhají reagovat na socio-ekonomické změny a přispívají k **implementaci evropské strategie v oblasti růstu, zaměstnanosti, sociální rovnosti a inkluze**. Velkou výzvou, na kterou tyto programy reagují, je také vysoká míra nezaměstnanosti zejména u mladých lidí a lidí s nedostatečnou kvalifikací.

Aktivity podporované v rámci vzdělávacích programů EU zahrnují mimo jiné i vzdělávací mobility jednotlivců. **Vzdělávací mobilitou se rozumí pobyt v zahraničí, na který účastníka vysílá jeho organizace a během něhož účastník získá nové znalosti a dovednosti se zvláštním ohledem na jejich význam pro trh práce,lepší si úroveň klíčových kompetencí,lepší své znalosti v cizím jazyce a rozšíří si povědomí o jiných kulturách.**

Vzdělávací mobility se realizují ve všech oblastech a na všech stupních vzdělávání a oblast odborného vzdělávání a přípravy tvoří velkou část z nich. Mobility účastníků z tohoto sektoru, tedy žáků, studentů a pracovníků v odborném vzdělávání a přípravě, mají formu praktické stáže v podnicích (tj. na reálných pracovištích), v odborných školách nebo organizacích zabývajících se odborným vzděláváním a přípravou. Česká organizace poskytující odborné vzdělávání a přípravu, nejčastěji **střední odborná škola, střední odborné učiliště či vyšší odborná škola, je příjemcem grantu na projekt** a na základě cíle projektu vybírá přijímající organizaci v zahraničí, vybírá žáky, studenty či pracovníky, které na stáž vyšle, a stanovuje po dohodě s přijímající organizací obsah stáže. Projektové žádosti se předkládají jednou ročně v termínu stanoveném Evropskou komisí. Projekty mohou být dlouhé jeden až dva roky. Rozsah projektů se liší podle velikosti, kapacity a zkušeností

žadatelé organizace. Během projektového období některé školy vyšlou jen jednu skupinu žáků či studentů do jedné země, jiné rozsáhlejší projekty čítají desítky účastníků z různých oborů a několik různých partnerů z různých zemí.

V letech **1998–2018** vyslaly české organizace poskytující odborné vzdělávání na zahraniční odborné stáže více než **55 000 účastníků**. Ročně získá cenné zahraniční zkušenosti v oblasti odborného vzdělávání a přípravy kolem 4 000 účastníků. Převážnou většinu z nich tvoří žáci a studenti středních odborných škol, středních odborných učilišť a vyšších odborných škol. V období 2007–2018 jich bylo na 35 000.

Mobility žáků v odborném vzdělávání a přípravě (toto označení zahrnuje i studenty) mohou mít délku minimálně dva týdny. Maximální délka v Programu celoživotního učení byla 39 týdnů, v programu Erasmus+ je to až jeden rok. **Přes polovinu mobilit žáků tvoří stáže v délce trvání 2 týdny** a čtvrtinu v délce 3 týdny. Delších mobilit (3 týdny až 3 měsíce) je výrazně méně. Mobilit v délce nad tři měsíce se do roku 2018 uskutečnilo jen několik desítek. Větší množství žáků vyjíždí na dlouhodobé stáže až od roku 2018, kdy Evropská komise začala klást na tuto aktivitu zvláštní důraz z důvodu jejího vyššího přínosu.

Mobility v odborném vzdělávání mohou směřovat do států Evropské unie a v programu Erasmus+ i do Norska, Lichtenštejnska, na Island, do Turecka a Bývalé Jugoslávské republiky Makedonie (Severní Makedonie). Nejčastějšími **destinacemi** mobilit žáků v odborném vzdělávání a přípravě byly v letech **2014–2018 Spojené království, Německo, Itálie, Slovensko, Irsko a Španělsko**. V předchozím programovém období 2007–2013 to bylo nejčastěji Německo, Slovensko, Spojené království, Itálie, Španělsko a Rakousko.

91 % účastníků mobilit žáků odborného vzdělávání a přípravy tvoří účastníci ve věku **16–20 let**, nejvíce je osmnáctiletých (40 %). K oborům, z nichž v Erasmus+ vyjíždí nejvíce žáků, patří obchod a administrativa, hotelnictví a gastro služby, strojírenství a informační a komunikační technologie. V předchozím programu vyjížděli nejčastěji žáci z oborů ubytování, stravování, pohostinství, zdravotní a sociální péče, zemědělství, administrativa, obchod a opravy motorových vozidel.

Mezi organizacemi poskytujícími odborné vzdělávání v ČR je o vysílání žáků na odborné stáže do zahraničí velký zájem. Bohužel výše rozpočtu přiděleného Evropskou komisí nestačí pokrýt poptávku a kolem **60 % žádostí ročně zůstává na seznamu náhradníků**.

Tabulka č. 1

Celkový počet podpořených účastníků mobilit za jednotlivé výzvy v období 2007–2018 (Program celoživotního učení – LLP a Erasmus+)

	Program	Žáci	Pracovníci	Celkem
2007	LLP	1 695	674	2 369
2008	LLP	1 617	659	2 276
2009	LLP	2 215	565	2 780
2010	LLP	2 352	873	3 225
2011	LLP	2 557	1 149	3 706
2012	LLP	4 455	1 718	6 173
2013	LLP	3 112	1 424	4 536
2014	Erasmus+	2 923	265	3 188
2015	Erasmus+	3 011	216	3 227
2016	Erasmus+	3 215	127	3 342
2017	Erasmus+	3 936	122	4 058
2018	Erasmus+	3 915	127	4 042
Celkem		35 003	7 919	42 922

METODY, VZOREK A ANALYTICKÝ POSTUP

Dotazníkové šetření	14
Fokusní skupiny	18
Individuální hloubkové rozhovory	19
Etické zásady výzkumu	19

Předlohou této studie je výzkum *Mobilność kluczem do kariery?*¹³, realizovaný polskou národní agenturou Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), která je rovněž autorem použité metodologie. Česká národní zpráva je založena na různých typech dat získaných odlišnými metodami, konkrétně se jedná o jedno rozsáhlé dotazníkové šetření, dvě fokusní skupiny a čtrnáct individuálních hloubkových rozhovorů. Účastníci individuálních i skupinových rozhovorů byli rekrutováni z respondentů dotazníkového šetření. Realizátorem výzkumných šetření byl Dům zahraniční spolupráce (DZS), který administruje program Erasmus+.

¹³ / Pachocki, M., 2018. *Mobilność kluczem do kariery? Raport z badania losów uczestników zagranicznych staży i praktyk zawodowych*. Varšava: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. 126 s. Dostupné z: czytelnia.frse.org.pl/mobilnosc-kluczem-do-kariery/

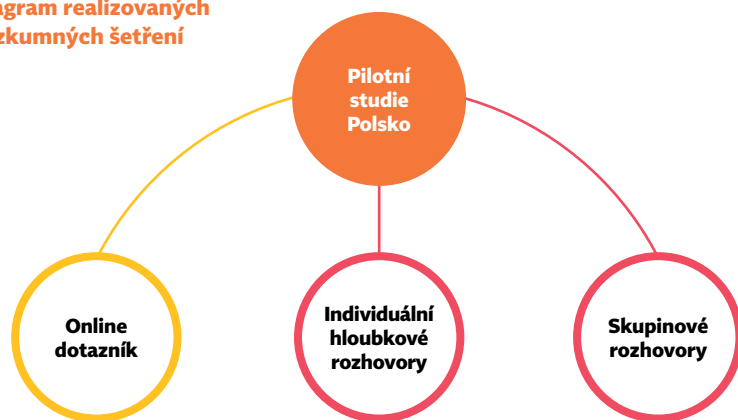

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Jedním z klíčových zdrojů dat je dotazníkové šetření realizované v průběhu října až prosince 2018. Osloveni byli účastníci mobilit v odborném vzdělávání a přípravě v rámci Programu celoživotního učení – LLP a Erasmus+ v letech 2007–2018. K tomu byly využity kontakty dostupné v databázi obou programů. Zároveň byl proveden i náhodný výběr 58 škol pro oslovení jejich žáků či studentů tak, aby byla zaručena reprezentativita finálního vzorku. Celkový počet zasláných pozvánek k vyplnění dotazníku byl 19 185. Pro zajištění větší návratnosti pak byli respondenti minimálně jednou upomínáni. Druhá upomínka poté směřovala pouze na účastníky mobilit z let 2007–2012. Celková odhadovaná návratnost vyplněných online dotazníků (metoda CAWI) byla 15–20 %. Veškeré údaje byly zpracovány v anonymizované podobě. Časová náročnost vyplnění dotazníku byla cca patnáct minut. Strukturovaný dotazník kombinoval uzavřené a otevřené otázky a byl rozdělen do tří okruhů, které zahrnovaly:

- obecné informace o stáži** (např. rok výjezdu, délka stáže, informace o typu školy, obor stáže, typ přijímající instituce, cílová země, fáze studia při výjezdu atd.);
- získané kompetence** a dopady stáže, rozvoj odborných dovedností, hodnocení získaných zkušeností, kontakt s lidmi/firmami ze stáže a osobnostní rozvoj účastníků;
- informace o respondentovi a jeho další vzdělávací či profesní dráze.**

Diagram realizovaných výzkumných šetření

 Kvantitativní metody

 Kvalitativní metody

Finální vzorek čítá celkem **2 252 odpovědí**. S cílem co možná nejlépe analyzovat zkušenosti účastníků mobilit v průběhu let byly pro účely této zprávy respondenti rozděleni do 3 skupin podle aktuálního statusu, tedy podle toho, jaká je jejich aktuální životní situace. Tyto skupiny zahrnují:

- studující žáky středních odborných učilišť a středních odborných škol** (celkem 510 respondentů)¹⁴,
- současné studenty vyšších odborných škol a vysokých škol** (celkem 781 respondentů)¹⁵,
- absolventy všech typů studia, kteří již působí pouze na trhu práce** (953 respondentů).

Aktuální status se pojí s dobou, kdy respondenti absolvovali samotnou vzdělávací mobilitu: žáci středních škol se zúčastnili poměrně nedávno, studenti vyšších odborných škol a vysokých škol během předchozího studia a absolventi na trhu práce spíše před více lety. Celkově takto můžeme lépe sledovat rozvoj kompetencí u žáků i studentů a získat od účastníků subjektivní hodnocení kvality výjezdů a dopadu mobilit na další vzdělávací a profesní dráhu. A to jak v perspektivě krátkodobé (tj. účastníci, kteří vyjeli nedávno), tak dlouhodobé (tj. účastníci, kteří mobilitu absolvovali před lety).

Co se týče demografických údajů, byly vytvořeny grafy zobrazující podíl respondentů podle pohlaví (graf č. 1), věku (graf č. 2) a vzdělání (graf č. 3). V rámci všech sledovaných skupin respondentů **převažují ženy nad muži**¹⁶ (celkem ženy tvoří 60 %), přičemž nejvíce žen je mezi studenty VOŠ a VŠ (64 %), následně mezi absolventy na trhu práce (61 %) a nejméně mezi žáky SOU a SOŠ (54 %).

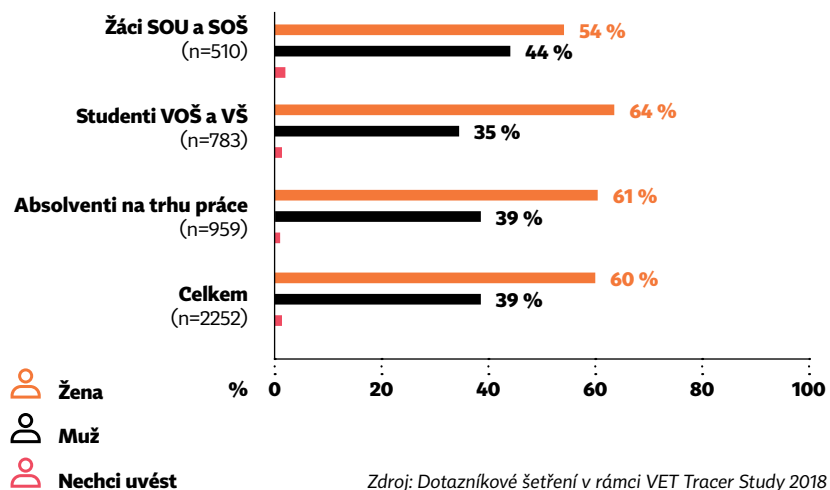
^{14/} Zahrnuje žáky odborných oborů středních škol, tedy žáky odborně zaměřených oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání (bez výučního listu). Podrobněji viz předchozí kapitola. V této studii je dále pro přehlednost používán souhrnný termín střední školy nebo zkratky SOU (střední odborná škola) a SOŠ (střední odborné učiliště).

^{15/} Zahrnuje rovněž žáky konzervatoří (viz předchozí kapitola), jejich podíl je však zanedbatelný. V této studii jsou dále pro tuto skupinu používány zkratky VOŠ a VŠ.

^{16/} Stav, kdy ženy vyjíždějí na mobilitu častěji než muži, odpovídá reálnému podílu obou pohlaví na celkovém počtu výjezdů.

Graf č. 1

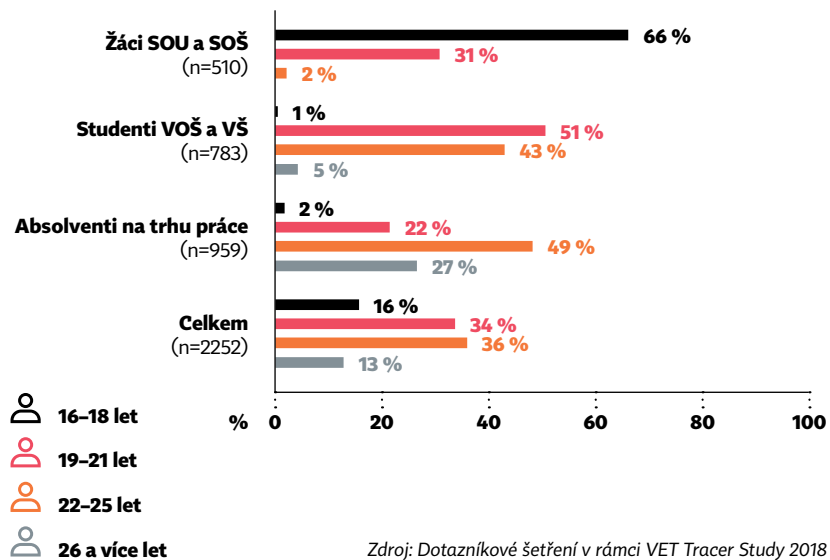
Pohlaví respondentů ve sledovaných skupinách

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Graf č. 2

Věk respondentů ve sledovaných skupinách

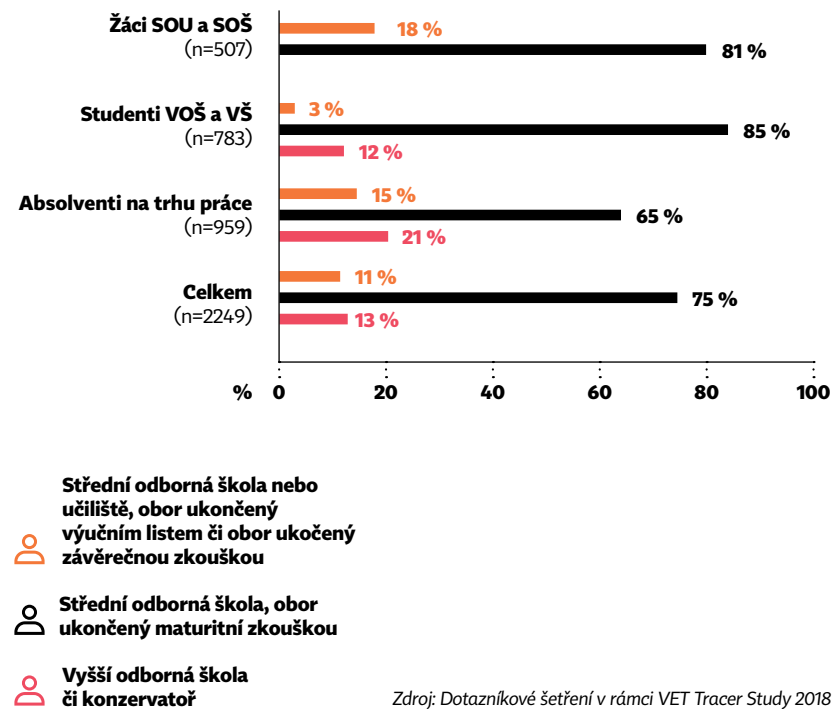
Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

U kategorie věk (graf č. 2) je nejzajímavějším aspektem zastoupení jednotlivých kohort ve skupině absolventů, kteří již působí pouze na trhu práce, neboť zde můžeme vidět, že téměř polovina z nich (49 %) je v poměrně mladém věku (22–25 let). Obecně věk sledovaných skupin kopíruje jejich předpokládaný aktuální status. U žáků SOU a SOŠ dominuje skupina 16–18 let.

Graf č. 3. (níže) dotváří celkový obraz o sledovaných skupinách, přičemž se zaměřuje na typ školy, kterou respondenti navštěvovali v době, kdy absolvovali výjezd. Zde **dominují SOŠ ukončené maturitní zkouškou (75 %)**. Více než desetina respondentů pak navštěvovala SOŠ či SOU ukončené závěrečnou zkouškou (s výučním listem nebo bez) a mírně vyšší podíl pak vyšší odbornou školu nebo konzervatoř.

Graf č. 3

Jaký typ vzdělávací instituce jste navštěvoval/a v době, kdy jste absolvoval/a zahraniční praxi/stáž?

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

FOKUSNÍ SKUPINY

18 Další metodou sběru dat byla realizace dvou fokusních skupin, přičemž jejich účastníci byli vybráni z řad respondentů dotazníkového šetření. Skupinových rozhovorů se zúčastnilo 8 a 9 absolventů mobility, celkem tedy 17, **ve věku od 18 do 21 let**, studujících v odborných oborech středních škol (maturitní obory i obory s výučním listem) a na vyšších odborných školách. Fokusní skupiny proběhly v únoru 2019, trvaly přibližně 2 hodiny a každá byla moderována dvěma výzkumníky podle připraveného scénáře, který pokrýval a dále rozvíjel témata zahrnutá v dotazníkovém šetření. Obě fokusní skupiny se konaly v Praze.

Účastníci fokusních skupin byli vybráni tak, aby svými charakteristikami odpovídali účastníkům **mobilit za období 2014 až 2018**. Kritérii tak byly zejména maximální možná reprezentativita výběru (studijní obor, věk, cílová destinace¹⁷...) a požadavek na to, aby byl výjezd uskutečněn v nedávné minulosti tak, aby tato zkušenost byla pro respondenty stále čerstvá a bylo pro ně snazší popsat podmínky a průběh výjezdů, a byli tak schopni zhodnotit jejich reálný přínos. Při výběru respondentů byla zohledněna také délka mobility a typ instituce, kde praxe probíhala. Účastníci fokusních skupin byli vybráni z různých částí republiky, místo konání tak nemělo vliv na regionální reprezentativitu.

^{17/} Strukturu cílových zemí účastníků dotazníkového šetření, která je popsána v grafu č. 7, odpovídá i rozložení účastníků fokusních skupin a individuálních hloubkových rozhovorů, kde dominují výjezdy do Spojeného království, Německa, Španělska a Itálie. Mírně podreprezentováno je Slovensko.

INDIVIDUÁLNÍ HLOUBKOVÉ ROZHOVORY

19 Poslední použitou metodou sběru dat byly individuální hloubkové rozhovory s účastníky výjezdů v rámci sledovaných mobilních programů (Program celoživotního učení a Erasmus+), kteří byli opět rekrutováni z řad respondentů dotazníkového šetření. Byli osloveni absolventi středních a vyšších odborných škol, kteří vyjeli **za praxí do zahraničí v letech 2007–2014**, tedy v dřívějším období, než účastníci fokusních skupin. Účelem hloubkových rozhovorů bylo především získat lepší představu o možných **dlohodobějších dopadech výjezdů** s ohledem na profesní a osobnostní rozvoj a rovněž zachytit vliv mezinárodní mobility na další studijní a profesní dráhu účastníka. Scénáře rozhovorů opět reflektovaly otázky z dotazníkového šetření. Do užšího výběru bylo zahrnuto 35 bývalých žáků a studentů tak, aby byly opět pokryty jednotlivé typy škol, na kterých účastníci během mobility studovali či stále studují. Zohledněno bylo pohlaví jednotlivců a jejich oborové a profesní zaměření (většina z nich již s ohledem na věk a charakter původně studovaného oboru působí na trhu práce). Svoji roli při výběru hrála rovněž cílová země výjezdu i region jejich domácí školy. Délka rozhovorů byla 90 minut a místo konání bylo v Praze a Brně, dle preferencí účastníků. Celkově se individuálních hloubkových rozhovorů zúčastnilo 14 respondentů **ve věku 22 až 34 let**.

ETICKÉ ZÁSADY VÝZKUMU

U respondentů dotazníkového šetření, účastníků fokusních skupin i účastníků individuálních rozhovorů bylo postupováno v souladu s **etickým kodexem ICC/ESOMAR**.¹⁸ Účastníci byli seznámeni s účelem realizace výzkumu, přičemž jim byla garantována plná anonymita jejich výpovědí a postřehů.

^{18/} SIMAR, 2019. *Mezinárodní Kodex ICC/ESOMAR pro výzkum trhu, výzkum veřejného mínění, sociologický výzkum a datovou analytiku*. Dostupné z: simar.cz/standardy/kvalitativni-standardy-icc/esomar/kodex-v-sedmi-bodech.html

---

Před odjezdem na stáž **22**

Průběh výjezdu a podmínky zahraniční stáže **29**

Navázání a udržování kontaktů z výjezdu **38**

Silné, slabé stránky a celkové hodnocení mobility **41**

Jak se jednotlivci setkali s možností zahraničního výjezdu? Jaká byla jejich cesta přijímacím řízením? Co všechno takové přijímací řízení zahrnovalo? Za každým uskutečněným výjezdem v rámci sledovaných programů mobility se skrývá velmi osobní příběh žáků a studentů, zahrnující nejen samotný výjezd, ale také to, co mu předchází a co po jeho uskutečnění následuje. Co všechno tito mladí lidé v zahraniční zemi zažili, v jakých podmínkách bydleli, jak v dané zemi žili a koho potkali? V jaké instituci a jak probíhala jejich praxe? A hlavně, co se žáci a studenti skutečně naučili? V čem pro ně stáž byla užitečná? Tedy co jim stáž dala do života a pomohl jim výjezd, případně jak, v dalším studiu nebo jejich budoucím pracovním uplatnění?

Uvedená témata budou rozebrána v následujících kapitolách tak, aby po jejím přečtení měl čtenář lepší představu o tom, zda a v **jakých aspektech jsou zahraniční výjezdy hodnotnou a užitečnou zkušeností a jestli mají nějaký přínos i v budoucím životě** účastníků.

PŘED ODJEZDEM NA STÁŽ

Povědomí o zahraničních stážích a vliv na výběr školy

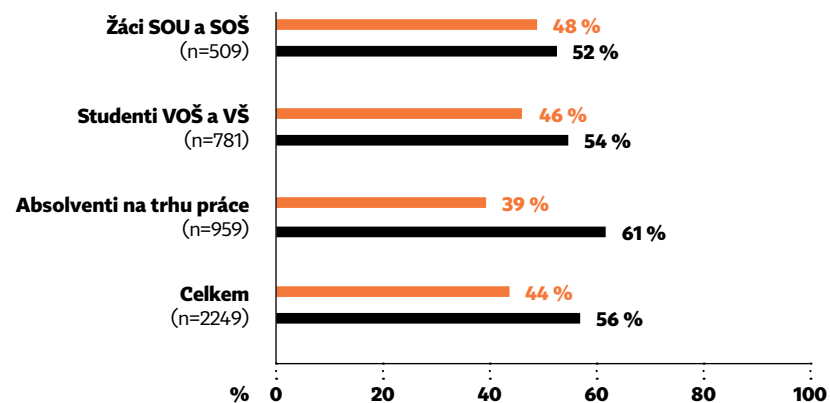
Hodnocení sledovaných programů mobilit v letech 2007 až 2018 začíná tím, že zmapujeme povědomí o jejich existenci mezi samotnými žáky a studenty středních a vyšších odborných škol. Důležitá je pro nás také informace, zda možnost vyjet na stáž do zahraničí ovlivňuje uchazeče při výběru škol, na které se hlásí.

Z šetření vyplývá, že **možnosti zahraniční praxe či stáže si bylo při volbě školy vědomo celkem 44 % respondentů**. Pokud se zaměříme na jednotlivé sledované skupiny, povědomí o mobilitách bylo vyšší mezi současnými žáky SOŠ a SOU (48 %) a studenty VOŠ a VŠ (46 %) a o něco nižší mezi absolventy, kteří již pouze působí na trhu práce (39 %).

Navíc **povědomí o možnostech výjezdů, jak se zdá, roste**, čerství účastníci z let 2016–2018 deklarují vyšší povědomí než účastníci z řad dřívějších absolventů mobilit.

Graf č. 4

Věděl/a jste, že Vaše škola umožňuje výjezdy na zahraniční stáže/praxe ještě předtím, než jste se na školu přihlásil/a?

Ano
Ne

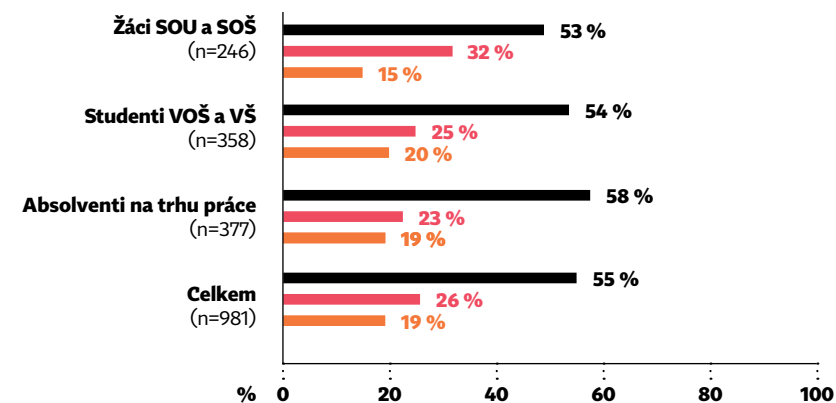
Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Odpověď na otázku, zda možnost zahraniční mobility hrála nějakou roli při výběru střední či vyšší odborné školy, nabízí graf č. 5 (níže). Z něj vyplývá, že více než polovina (56 %) respondentů tento aspekt ve svém výběru školy téměř nebo vůbec nezohledňuje, přibližně čtvrtina (26 %) jej považuje do jisté míry za důležitý a pro zhruba jednu pětinu (19 %) jde o velmi důležité kritérium. Odlišnosti odpovědí mezi respondenty z různých skupin absolventů mobilit jsou relativně malé, u současných žáků SOU a SOŠ je vyšší četnost odpovědí „do jisté míry“ (32 %).

V rámci fokusních skupin se možnost zahraničního výjezdu často skloňovala jako silná motivace pro studium konkrétní školy, avšak zejména na vyšším stupni vzdělávání (jako je např. vysoká či vyšší odborná škola), téměř vůbec v rámci výběru školy střední. Ačkoliv velká většina účastníků považovala možnost zahraniční mobility za příjemný bonus při studiu střední školy, jen jedna účastnice uvedla, že si vybrala střední školu právě na základě nabídky praxe v zahraničí.

Graf č. 5

Do jaké míry možnost zahraniční stáže ovlivnila Váš výběr školy?

Vůbec či velmi málo
Do jisté míry
Do velké míry či zcela

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Motivace k výjezdu do zahraničí

Pokud chceme vytvořit komplexní obrázek o tom, jak účastníci mobilit celkově hodnotí svůj výjezd, pak je nutné zaměřit se na to, jaká je jejich motivace se do zahraničí vydat. Zde jsou nejužitečnější odpovědi účastníků fokusních skupin. Důvody k výjezdu lze rozdělit do různých kategorií. Na jedné straně jsou to **praktické a osobní pohnutky**, které přímo nesouvisí se vzdělávací dráhou, např. možnost letět letadlem, cestování obecně a šance se tak vyhnout některým školním povinnostem, ale také zvědavost a možnost osobního rozvoje. Kromě toho se objevuje také příležitost „zjistit, jak na tom v zahraničí jsou“. Objevuje se i motiv poznat novou kulturu a něco nového se naučit. Velmi zajímavou osobnostní motivací je pak i přesvědčit se o vlastních schopnostech a posunout své hranice.

Druhý pól pak tvoří motivy, které lze označit jako **promyšlené vzdělávací strategie jednotlivých žáků a studentů**, např. výroky typu „dávám si přihlášku do zahraničí a strašně to přidává“, popř. vnímaná nutnost získat zahraniční pracovní zkušenosti, certifikát atd. Někteří žáci a studenti označili jako zcela nezbytné vyjet do zahraničí, pracovat v cizí zemi a mluvit cizím jazykem proto, aby „nebyli průměrní“ a dále úspěšně ve svém studijním a pracovním životě.

Průřezově ve všech kategoriích se také velmi často objevuje možnost **zlepšení jazykových znalostí a dovedností**.

Zajímavé je srovnání s výpověďmi účastníků hloubkových rozhovorů, kteří se mobilit účastnili již dříve: Zde lze vnímat výrazný **vliv okolí**, a především pedagogů na rozhodnutí zúčastnit se výjezdu. Vše ilustrují vybrané citace účastníků fokusních skupin a individuálních rozhovorů.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Padl jsem si do oka s učitelkou italského jazyka a ona byla ten impuls, který řekl: „Jed, bude to super!““

„O stáži jsem se dozvěděla až na konci třetího od profesorky němčiny. Bylo to za odměnu, vybírala nejlepší studenty.“

„Já jsem vlastně nevěděla, kam chci jít, ale tím, že mi bylo řečeno, že tohle se tam nabízí, tak mi to přišlo super ... Už vlastně v té devítce jsem si říkala, že by to stálo za to, to aspoň vyzkoušet.“

„Byla mi dána možnost, že se jede tam a tam a že se můžu přihlásit.“

„Spíš než motivace, proč ne, proč to nezkusit.“

„Nikdy předtím jsem neletěl a byl to můj velký sen a díky tomu se mi to splnilo.“

„Motivace vyjet na 14 dní zadarmo do Španělska a ještě si to napsat do životopisu a ještě se tam něco naučit.“

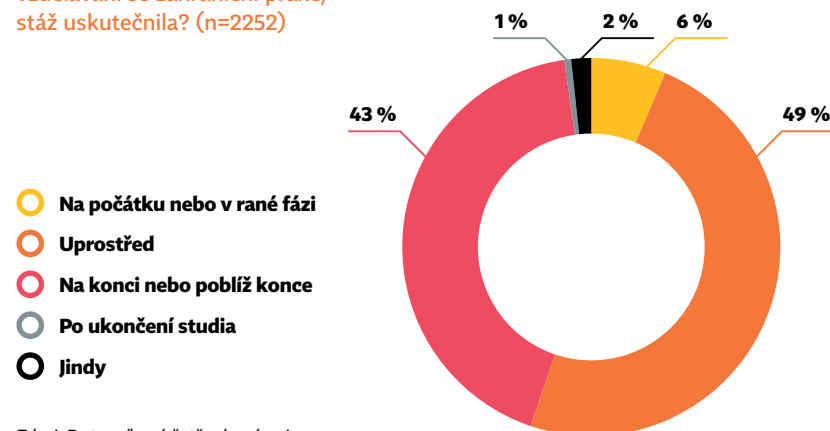
Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

V jaké fázi studia žáci vyjeli?

Žáci a studenti se na svoji stáž vydávají nejčastěji v polovině a těsně před ukončením studia, jak dokládají výsledky dotazníkového šetření. Načasování se často odvíjí od doby, kdy jsou povinné odborné praxe, což bývá **převážně právě na konci studia**.¹⁹ Zvláště v případech, kde zahraniční mobilita nahrazuje povinnou praxi v ČR, je snaha směřovat ji do 3. ročníku. Současně bývá z hlediska organizace nejjednodušší, když už jsou účastníci plnoletí, ale současně nemusí ještě řešit povinnosti spojené s maturitní zkouškou. Oboje vyplývá jak z provedených hloubkových rozhovorů, tak z informací poskytnutých oddělením odborného vzdělávání a přípravy DZS a zapojenými školami.

Graf č. 6

V jaké fázi Vašeho odborného vzdělávání se zahraniční praxe/ stáž uskutečnila? (n=2252)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Výběr účastníků výjezdu

O tom, jak probíhal výběr žáků a studentů na samotný zahraniční výjezd, přináší detailní výpověď provedené hloubkové rozhovory.

Celkově lze říci, že výběr účastníků je otázkou splnění určitých předpokladů, které občas mohou vyústit téměř do podoby komplexních výběrových řízení. I to se však dle výpovědí účastníků mezi školami výrazně liší. **Zevrubnější selekce žáků a studentů**

^{19/} Pro ilustraci např. z hloubkových rozhovorů: „Vyjel jsem ve druhém ročníku, pak opakovaně ve třetím ročníku. Jel bych i ve čtvrtém ročníku, ale samozřejmě maturita a nebyl už úplně prostor.“

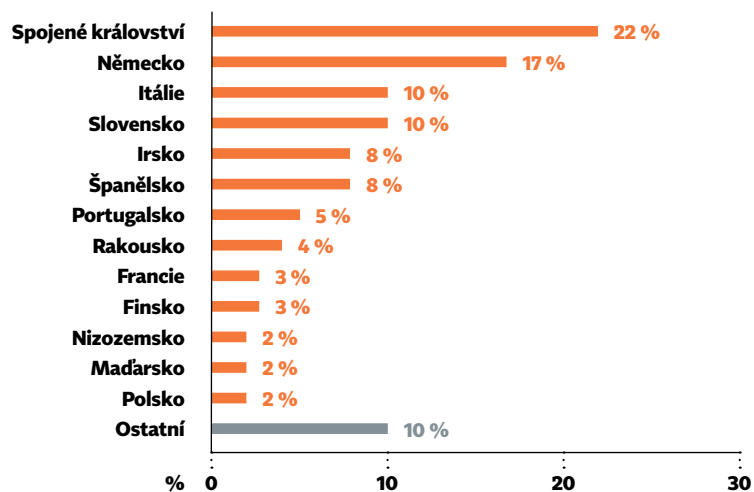
se týká zejména škol, ve kterých poptávka převyšuje nabídku výjezdů. Mezi kritéria výběru nejčastěji patří studijní výsledky (tj. studijní průměr), významné je také doporučení pedagogů. Dochází také k testování jazykových znalostí a dovedností, zejména v anglickém jazyce. Studenti a žáci jsou často instruováni, aby předložili motivační dopis a prošli pohovorem. O tom, kdo dostane možnost vycestovat na stáž nebo praxi, rozhodují pověřené pedagogové, předmětové komise (tedy sdružení učitelů jednoho předmětu či vzdělávací oblasti) či ředitel dané školy. V souvislosti s výběrem někteří účastníci skupinových i individuálních rozhovorů kriticky hodnotili **nejasná kritéria**.

Výjezdové destinace

Spektrum zemí, do kterých námi sledovaní účastníci mobilit vyrazili, je poměrně široké. Největší zastoupení měly výjezdy do **Spojeného království** (více než pětina), následované výjezdy do **Německa, Itálie, Slovenska, Irska a Španělska**. Desítky účastníků mobilit navštívily Portugalsko, Rakousko, Francii, Finsko, Nizozemí, Maďarsko a Polsko, v řádu jednotek pak vyjeli účastníci do Řecka, Norska, Turecka, Lotyšska a dalších zemí (viz graf č. 7). Právě na první tři uvedené země se dále podrobněji zaměříme v rámci sledování celkových dopadů, přidané hodnoty a rozvoje kompetencí.

Graf č. 7

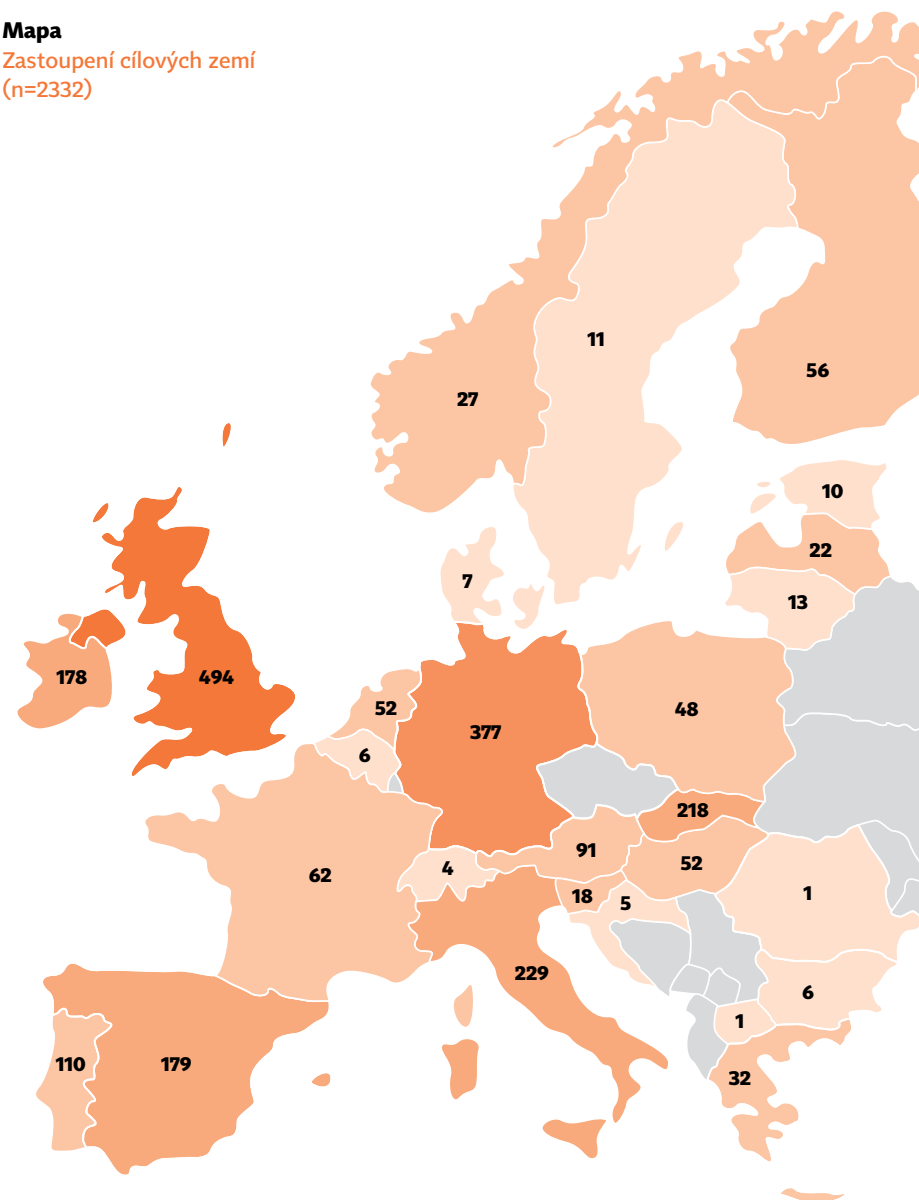
Zastoupení cílových zemí, do kterých vyjeli respondenti dotazníkového šetření (n=2252)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Mapa

Zastoupení cílových zemí (n=2332)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018; není zahrnuto Turecko (26 výjezdů)

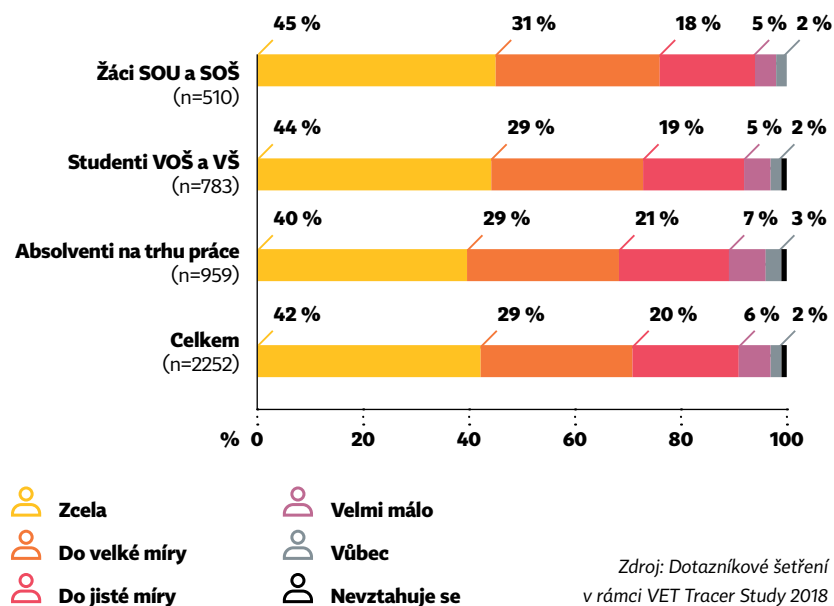
Příprava na zahraniční výjezd

Přípravu žáků a studentů na výjezd velmi často charakterizovala povinná **jazyková příprava** (především pak anglický jazyk). V dílčích případech byla hodnocena pozitivně – např. při zaměření na odborné názvosloví atd. Někteří účastníci rozhovorů však přidanou hodnotu jazykové přípravy označili za nízkou, což je ovšem možné dát do souvislosti spíše s kvalitou samotné výuky.

Dle závěrů fokusních skupin se žáci a studenti mnohdy doptávali na informace o výjezdu u svých starších spolužáků, kteří už nějakou zkušenost s mobilitou měli. Zajímalo je v podstatě vše – ubytování, podmínky v rodinách i na pracovišti a zvládnutí komunikace v cizím jazyce. S tímto lze dát do souvislosti i **ochotu účastníků sdílet své znalosti a zkušenosti po návratu ze stáže**, která byla u všech námi sledovaných skupin vysoká. O poznatky ze zahraniční praxe se (zcela či do velké míry) podělily zhruba dvě třetiny respondentů (viz graf č. 8).

Graf č. 8

Po návratu z praxe/stáže v zahraničí jsem se o své znalosti a zkušenosti podělil/a s ostatními.

Účastníci rovněž dodávají, že **dalším zdrojem informací o podmínkách výjezdu a praxe byli učitelé**, a to jak individuálně, tak prostřednictvím hromadných informačních schůzek. Všichni žáci a studenti se pak shodli, že na své otázky dostali uspokojivé odpovědi.

PRŮBĚH VÝJEZDU A PODMÍNKY ZAHRANIČNÍ STÁŽE

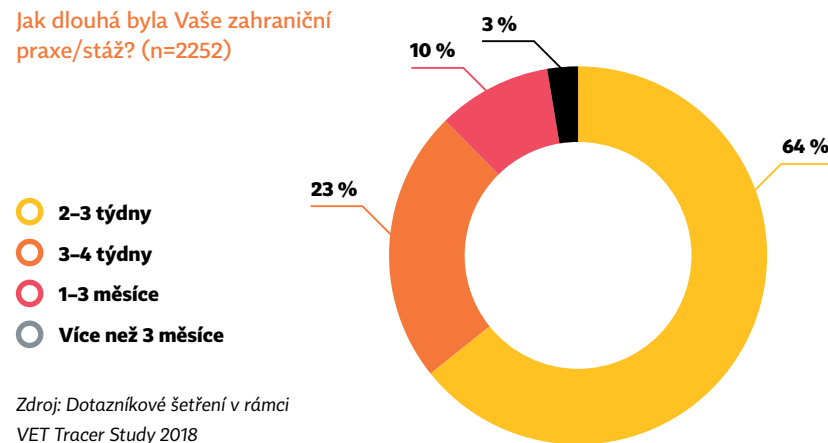
Zahraněční pracovní zkušenost je pro každého specifická: zahrnuje vnímání podmínek pobytu v cizí zemi, kam můžeme zařadit oblasti jako je ubytování, strava, doprava, zábava a trávení volného času a obecně „kvalita služeb“ atd. Zásadní je také hodnocení organizace, podmínek a průběhu samotné stáže, která mohla mít různou podobu a uskutečnila se ve velmi širokém spektru institucí (od přípravy ve škole až po práci na různých typech pracovišť: malých a velkých firem, neziskových organizací, veřejných institucí atd.). Tyto aspekty mobility jsou popsány v následující části zprávy.

Obecné podmínky pobytu v zahraničí

Respondenti dotazníkového šetření **nejčastěji vyjeli na 2–3 týdny** (64 %). Cca pětinu (23 %) tvořily 3–4 týdenní výjezdy, jen zhruba desetina (10 %) strávila na stáži mezi 1 až 3 měsíci. Pouze 3 % účastníků dotazníkového šetření byla na stáži déle než 3 měsíce. Delší pobyt, tedy až tři měsíce, absolvovali především studenti vyšších odborných škol.²⁰

Graf č. 9

Jak dlouhá byla Vaše zahraniční praxe/stáž? (n=2252)

^{20/} Tomuto rozložení odpovídá i výběr účastníků fokusních skupin a individuálních rozhovorů, kde převládají absolventi 2–4 týdenních pobytů.

Již u odjezdu do ciziny vyvstává otázka, co všechno si museli žáci zařídit sami. Většina odpovědí směřovala k tomu, že **základní záležitosti**, mezi které řadíme např. nákup jízdenky do cílové destinace či zajištění ubytování přímo na místě, byly **zařízeny českou školou, popř. zprostředkovány hostitelskou institucí**. Někteří žáci si však museli jak cestu do ciziny, tak i ubytování zařídit dopředu sami, i v takových případech ale pedagogové žákům a studentům poskytovali pomocnou ruku a zajišťovali kontrolu.

Podmínky **ubytování** byly různé – někde se bydlelo v **rodinách**, jinde v **ubytovně, internátu, hostelu**, popř. jiném typu ubytovacího zařízení. Pověštinou bylo ubytování hodnoceno účastníky fokusních skupin jako dobré. V některých případech se vyskytl problém se stravou, a to kvůli exotičnosti kuchyně. Další problémy vznikaly v některých rodinách v zemích, kde není standardně praxí komunikovat v angličtině (např. zkušenosti ze Španělska). V tomto případě byla nutná komunikace i v jiném jazyce, popř. prostřednictvím jiných komunikačních prostředků.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Pracoval jsem v autoservisu, bylo to moje první konkrétní seznámení s praxí. Organizačně stáž připravila moje škola ve spolupráci s místní německou školou, která kontaktuje firmy. Německá škola zajistila ubytování i veškeré vyřizování s úřady.“

„Logistiku vyřizovala naše učitelka, naplánovala to, nic moc ubytování, ale sta-

čilo to, byl to hostel. Jakýkoliv problém byl, tak to vždycky řešila ona. Takže jsme to měli všechno naservírované na zlatém podnose.“

„Jediný, co jsem udělal, byl jeden podpis, a jel jsem.“

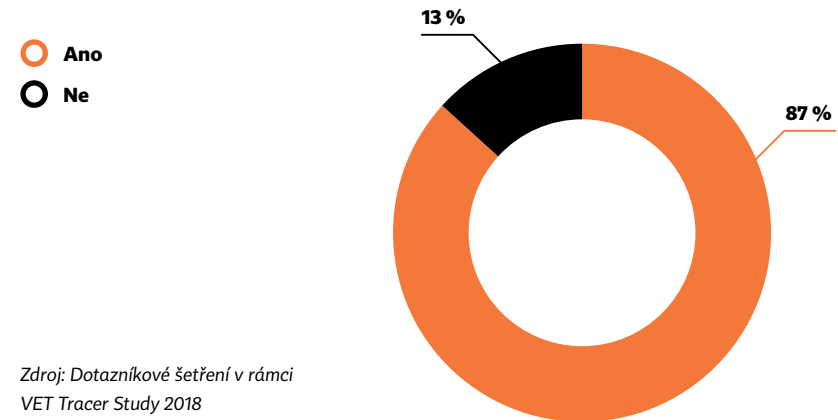
Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Samostatnou otázku tvoří finanční prostředky (viz graf č. 10). Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že poskytnutá **finanční podpora stačila** téměř devíti z deseti účastníků mobilit. Stejně tak účastníci fokusních skupin považovali finanční podporu za dostatečnou.

Jako velmi **kladný aspekt** výjezdu bylo účastníky mobilit vnímáno **využití volného času**. Ten trávili poznáváním místa (pověštinou velkého města), ve kterém mobilita probíhala, (muzea, parky, památky atd.) nebo jeho okolí. Program byl v některých případech organizován jejich doprovázejícími učiteli, jindy hostitelskou institucí (škola, pracovištěm) nebo žáky a studenty samotnými.

Graf č. 10

Byla finanční podpora, která Vám byla poskytnuta na zahraniční stáž/praxi, podle Vás dostatečná?

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Organizace, podmínky a průběh stáže v zahraničí

Jádro mobilit tvoří samotná praktická odborná příprava. Před hodnocením dopadů a přínosů zahraničních stáží je třeba posoudit jejich celkovou organizaci, podmínky a vnímání jejich průběhu.

Nejprve je nutné zmapovat, v jakém odvětví (tedy oboru nebo skupině oborů²¹) byla praxe žáků a studentů realizována. V grafu č. 11 můžeme vidět, že **nejvíce žáků** absolvovalo svoji zahraniční stáž v **oborech cestovní ruch, stravování, pohostinství a ubytovací služby** (téměř pětina), o něco více než desetina potom praxi uskutečnila v oblasti zdravotní péče a sociální práce, v administrativě a obchodu, dále pak v odvětvích elektrotechnika, strojírenství, výroba, těžba a dobývání a v oblastech zemědělství,

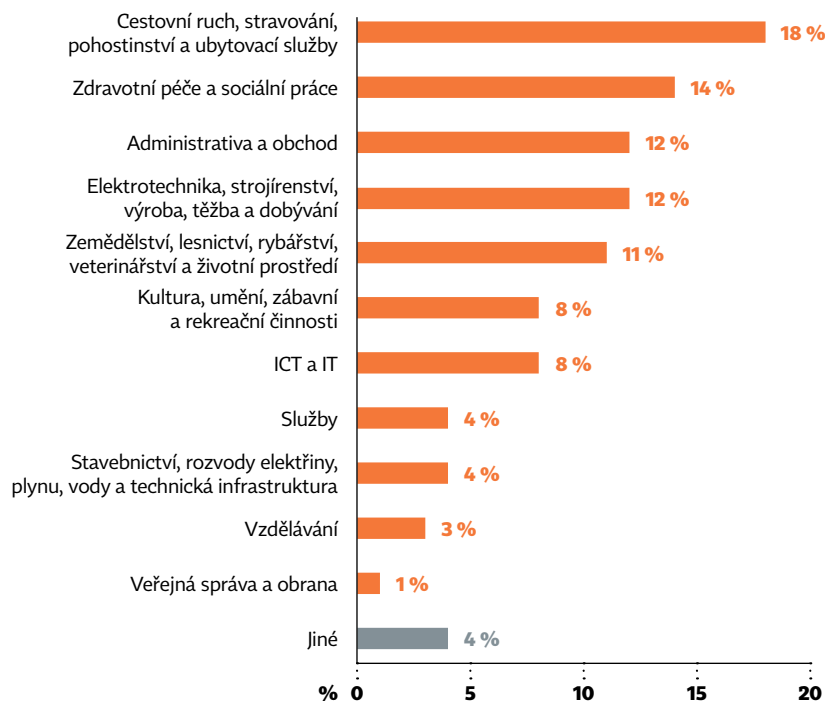
^{21/} Zde je nutno upozornit, že nejde o skupiny oborů vzdělání tak, jak je definuje Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání. Jde pouze o pracovní zařazení pro účely mezinárodního srovnání a tvorby komparativní studie. Pokud se však pro srovnání podíváme na aktuální podíly zastoupení žáků v dílčích skupinách oborů ve školním roce 2018/2019, pak můžeme vidět nejvyšší zastoupení žáků v těchto skupinách oborů: 23 Strojírnická výroba, 65 Gastronomie, hotelnictví a turismus a 63 Ekonomika a administrativa. Viz Chamoutová, D. et al., 2019. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2018*. Praha: NÚV. Dostupné z: www.nuv.cz/file/3652.

lesnictví, rybářství, veterinářství a životní prostředí. O něco menší než desetinový podíl pak tvořily oblasti kultura, umění, zábavní a rekreační činnosti a odvětví spjatá s ICT a IT, a to se shodným procentuálním podílem. Méně než 5 % výjezdů spadalo do oblastí služby, stavebnictví a související odvětví, vzdělávání a také veřejná správa a obrana. Do kategorie „jiné“ potom spadají 4 % respondentů, zde se jednalo převážně o chemické zaměření a příbuzné obory. Podíl zastoupení oblastí v celkovém počtu mobilit bylo do drženo i v rámci kvalitativní části výzkumu.

Další zásadní otázkou je, v jakém prostředí stáže probíhaly. Více než čtvrtina sledovaných žáků a studentů (26 %) byla na praxi ve škole poskytující odborné vzdělávání (viz graf č. 12). **Nejvýznamnější podíl žáků a studentů (43 %) strávil svoji praxi přímo ve firmě**, přičemž se jednalo o podniky různé velikosti (od malých firem s méně než 10 zaměstnanci po pracoviště s více než 250 zaměstnanci). Celkem 7 %

Graf č. 11

Vyberte nejpříhodnější odvětví, ve kterém se uskutečnila vaše zahraniční praxe/stáž (n=2252)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

respondentů získalo zkušenosti ve veřejných institucích (např. v nemocnicích či organizacích poskytujících sociální služby).

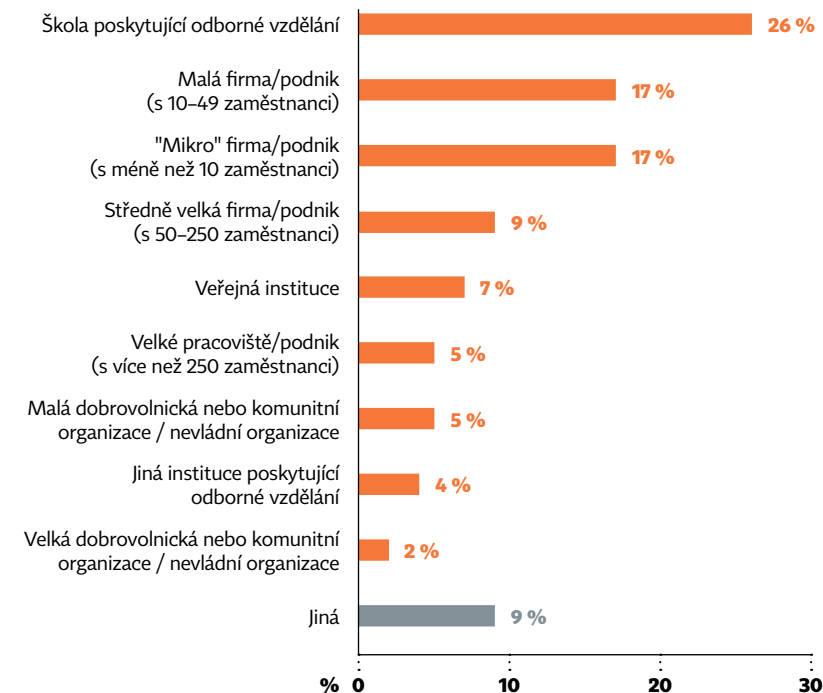
Co se týče popisu a hodnocení organizace, podmínek a průběhu stáží, jsou pro nás klíčové výpovědi účastníků fokusních skupin a individuálních rozhovorů. Částečně vycházíme rovněž z dotazníkového šetření.

Velká část praxí probíhala ve skupinách, v některých případech byli ovšem žáci a studenti rozděleni po jednotlivcích, což významně ovlivnilo jejich hodnocení stáží např. z hlediska kontaktu s místními pracovníky a instruktory a navázání dalších vztahů.

Na hodnocení mělo vliv také prostředí, ve kterém se stáž uskutečnila, tedy zda proběhla ve firmě, či vzdělávací instituci. Žáci a studenti tak absolvovali jak výjezdy kombinující teorii a praxi, tak výjezdy čistě praktické, tj. probíhající pouze na pracovišti.

Graf č. 12

V jakém typu instituce proběhla vaše praxe/stáž v zahraničí? (n=2252)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Obecně lze říci, že pokud nebereme v potaz oborové zaměření stáže jako takové, **zkušenost s hostitelskými institucemi byla ze strany žáků a studentů velmi pozitivní**. Přístup zaměstnanců, instruktorů, učitelů a dalších klíčových aktérů byl až na výjimky bez problému. Pracovní doba byla ve velké většině případů flexibilní, i když z hlediska náročnosti a množství práce vždy záleželo na konkrétní firmě či škole.

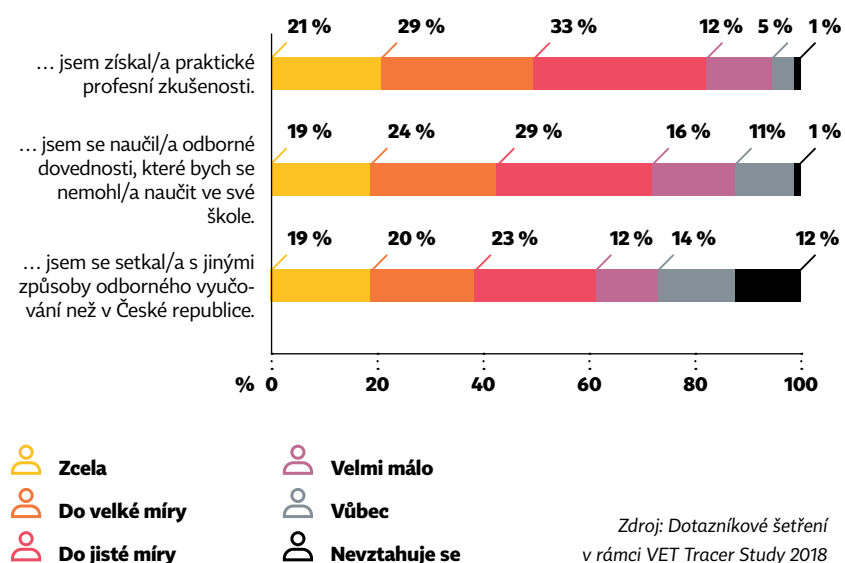
Spokojenost dokládají i odpovědi respondentů dotazníkového šetření, kteří deklarují, že **díky stáži získali praktické profesní zkušenosti** (celkem více než 82 % souhlasilo s tvrzením „zcela“, „do velké míry“ či „do jisté míry“). Dále to, že se naučili nové odborné dovednosti, které by se nemohli naučit ve své škole (téměř 72 % odpovědí). Popř. i to, že se setkali s jinými způsoby odborného vyučování než v ČR (více než 61 % respondentů).

Občasným nedostatkem byl podle některých vyjádřujících (zde opět vycházíme ze skupinových a individuálních rozhovorů) **nesoulad mezi zaměřením stáže a jejich studijním oborem**, což mělo vliv na hodnocení rozvoje jejich profesních znalostí a dovedností (viz následující kapitola). Takto se někteří žáci a studenti ze svého oboru dle vlastních slov nic nového nenaučili. Přesto část z nich uvedla, že navzdory malé či žádné souvislosti se studijním zaměřením získali hodnotné zkušenosti. V tomto ohledu lze zmínit i odlišnou podobu odborné praktické přípravy v cílových zemích (např. německý či rakouský „duální model“, založený na vyšším podílu praktické přípravy, oproti obecněji pojatým systémům v anglosaských či jihoevropských zemích).

Většinou však byli účastníci s podmínkami a organizací stáží spokojeni. Nejlépe hodnotili respondenti hostitelské instituce (povětšinou firmy) v Německu a ve Spojeném království, kde měli možnost si vyzkoušet práci na různých pozicích a úsecích.

Graf č. 13

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními? Díky stáži... (n=2 252)

Někteří účastníci fokusních skupin si chválili **přístup místních zaměstnanců** k jejich osobě, kdy oceňovali zejména, že s nimi dotyční jednali jako se sobě rovnými. Toto hodnocení často zaznívalo u žáků a studentů, kteří se zúčastnili stáže ve Spojeném království. Objevily se i případy, kdy měli účastníci pocit, že o ně v organizaci „příliš nestojí“. Což je ale vždy odvislé od konkrétního zaměstnavatele a jeho požadavků na stážisty, tedy zda jeho představa je získání levné pomocné síly, nebo zda má zájem na tom, aby se účastníci skutečně něco naučili, případně aby došlo k navázání spolupráce přesahující Erasmus+ mobilitu.

Forma mentoringu se různila v rámci jednotlivých stáží. Z výpovědí účastníků výjezdů vyplývá, že se jim často někdo věnoval individuálně s ohledem na jejich potřeby. Jedna z účastnic mimo jiné ocenila i pozornost a dohled pedagogů, kteří ji z ČR na stáž doprovázeli.

V některých případech respondenti zmiňovali i **jazykovou bariéru** na pracovišti (např. v Itálii), nicméně z fokusních a individuálních rozhovorů vyplývá, že nešlo o nepřekonatelný problém, který by žákům a studentům zkazil celkový dojem z výjezdu (viz výpovědi účastníků níže).

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Místní pracovníci se mi věnovali, jejich jednání bylo vždy fér. Byl jsem tam spokojen.“

„V Čechách je stážista spíš takovej podržtaška a v Anglii mně přišlo, že mě brali jako sobě rovnou.“

„Líbil se mi jejich systém, u nás furt u vás někdo stojí, někdo na vás tlačí, jste ve stresu a v Anglii začínají v devět, v pohodě se vyspí a přijdou s dobrou náladou, nikdo na nás nedupal, dělají pomaleje a končí ve tři.“

„Tady do nás hodně hustí, že si máme hledat praxi v oboru a pak se vesměs vybere nějaká organizace, která s naším oborem nemá nic moc společného.“

„Očekával jsem, že budu ‚normálně makat s chlapama na dílně‘, ale realita byla jiná, profesně mi to nic nedalo.“

„Po příjezdu majitelka osobně s ostatními manažery (za úsek kuchyně, restaurace, recepce) zjišťovala, kdo co umí a neumí, co koho baví a jazyk – na jaké je úrovni, a podle toho nás roztříдила. Byli jsme rozdělení na směny, chodili jsme vypomáhat ke stávajícím zaměstnancům. Když byl člověk šikovný, tak ho nechali dělat více věcí.“

„Učitelky na místní škole nás braly hodně pod laťkou, myslely si, že toho tolik neumíme a že nám bude stačit, když nám dají něčeho málo, takže pro nás tam (naše české) učitelky byly spíš proto, aby nás učily.“

„Občas se stalo, že jsem neměla co na práci a zaměstnanci trochu tápali, co mi zadat. Jinak vše probíhalo v pořádku, žádný problém jsem nezaznamenala.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Srovnání praxe v ČR a zahraničí

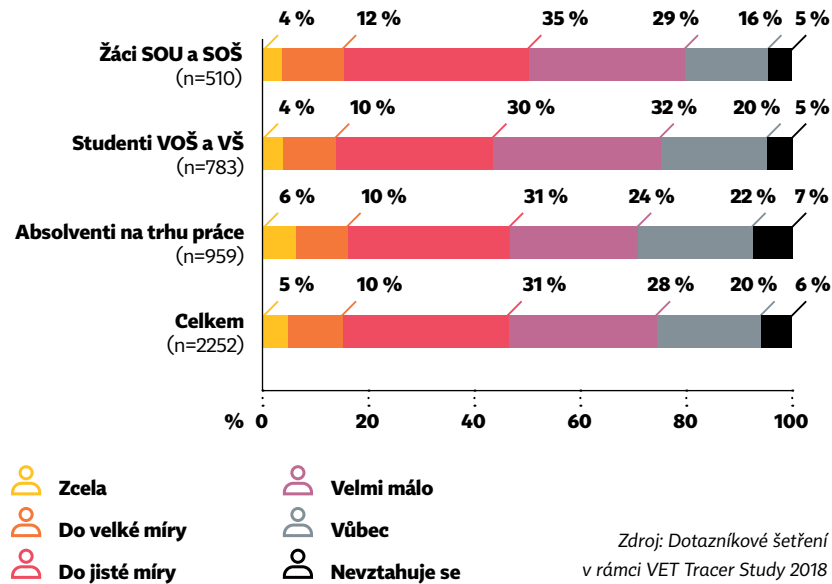
Srovnání podmínek a průběhu praktické odborné přípravy v zahraničí s českým prostředím je podle výpovědí účastníků mobility poměrně obtížné. Jedním z důvodů je zmíněný občasný rozpor mezi oborovým zaměřením praxe v zahraničí a studovaným oborem v ČR.

Dle grafu č. 14 se téměř polovina z celkového počtu respondentů dotazníkového šetření domnívá, že **existují rozdíly** mezi získáváním profesních zkušeností v České republice a v zahraničí. Odpovědi napříč jednotlivými sledovanými skupinami se liší jen velmi málo.

Z hodnocení výroku (viz graf č. 15), zda studenti a žáci v České republice dostávají obdobné odborné zkušenosti a odbornou přípravu a získávají obdobné kompetence jako studenti v zahraničí, vyplývá, že cca čtvrtina (24 %) všech respondentů si myslí, že tento výrok zcela či do velké míry odpovídá skutečnosti, přibližně třetina volí neutrální odpověď „do jisté míry“ a o něco více než čtvrtina (29 %) si myslí, že se zahraniční praxe od domácí liší úplně či velmi významně.²² Při srovnávání zahraničí s ČR

Graf č. 14

Neexistují žádné zřetelné rozdíly mezi získáváním profesních zkušeností v České republice a v zahraničí?

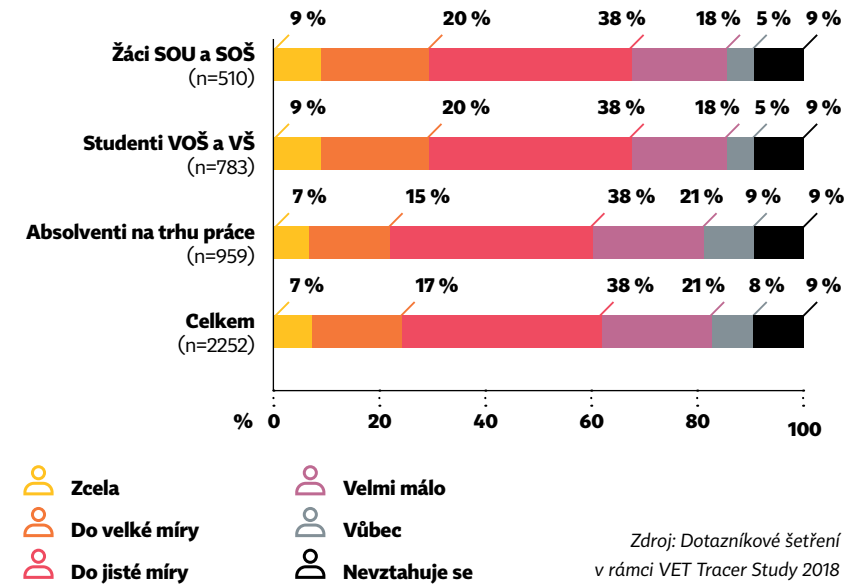
^{22/} Také je třeba upozornit, že u této otázky zvolilo téměř 10 % respondentů odpověď „nevztahuje se“, což je skoro o polovinu více, než u otázky předchozí.

jsou současní žáci SOU a SOŠ a studenti VOŠ a VŠ v hodnocení o něco pozitivnější (obě zmíněné skupiny téměř ze 30 % označily rozdíly mezi získáváním profesních zkušeností v ČR a zahraničí jako minimální, a tedy získávání zkušeností v domácím a zahraničním prostředí jako zcela či do velké míry stejné). Vnímání rozdílů praktické přípravy se tedy různí a dotazníkové šetření i v tomto případě odpovídá výsledkům fokusních skupin a individuálních rozhovorů (viz dále).

U rozhovorů platí, že se názory na zajištění oborové praktické přípravy v českém prostředí velmi liší. Na jednu stranu někteří účastníci mobility vyjmenovávají negativní zkušenosti ohledně praxe v ČR, jako je např. jejich dojem, že žáci a studenti nejsou vnímáni jako rovnocenní pracovní partneři, nebo pocit, že je pedagogové, mistři odborného výcviku či pracovníci firem nepouštějí k významnějším a větším úkolům. Na druhou stranu zaznívala i pozitivní hodnocení ve smyslu vysoké úrovně praktické přípravy v domácím prostředí. V zahraničí si účastníci mobility chválili již zmíněný rovný přístup a otevřenost. V případě ČR respondenti zpětně zmiňují např. i vyšší efektivitu práce než v zahraničí. Závěry z kvalitativní části šetření lze však jen obtížně zobecňovat.

Graf č. 15

Studenti/žáci v České republice dostávají obdobné odborné zkušenosti a odbornou přípravu a získávají obdobné kompetence jako studenti v zahraničí

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

NAVÁZÁNÍ A UDRŽOVÁNÍ KONTAKTŮ Z VÝJEZDU

Mezi přidané hodnoty výjezdů do zahraničí patří i navazování mezinárodních přátelství, pracovních kontaktů na zahraničním trhu práce i kontaktů na tamních vzdělávacích institucích. Respondenti odpovídali na otázku týkající se aktuální četnosti **kontaktu s lidmi**, se kterými se seznámili v průběhu výjezdu do zahraničí (viz graf č. 16). Častý kontakt udává cca 6 % respondentů, občasný pak zhruba pětina. Odpovědi na tuto otázku se výrazně liší u jednotlivých sledovaných skupin. Např. žáci SOU a SOŠ, kteří výjezd absolvovali nedávno, mnohem častěji deklarují alespoň nějaký kontakt (10 % často a 28 % občas). Naopak u absolventů je zřetelně vidět, že **kontakt se výrazně snižuje s časem uplynulým od zahraniční mobility**.²³

Dotazník obsahoval obdobnou otázku týkající se četnosti **kontaktu se zahraničními společnostmi a institucemi**, s nimiž účastníci během výjezdu přišli do styku. Z celkového počtu respondentů téměř **čtyři pětiny (80 %)** uvedly, že **nejsou v absolutně žádném kontaktu**, 15 % pak deklarovalo, že jen zřídka, 4 % odpovědělo, že občas, a méně než jedno procento (0,8 %), že jsou v kontaktu s takovou institucí často. U této otázky se odpovědi jednotlivých skupin lišily jen minimálně, ačkoli absolventi o něco častěji udávali, že s institucemi z výjezdu nemají žádný kontakt, což může být způsobeno i delší dobou, která od jejich mobility uplynula.

Podobné výpovědi se objevily jak v rámci fokusních skupin, do nichž se zapojili účastníci s nejčerstvější zahraniční zkušeností, tak v individuálních rozhovorech s absolventy, kteří už mají určitý časový odstup. Z kvalitativní části výzkumu lze vypozařovat i to, jak **zásadní roli pro navazování a udržování kontaktů hraje samotná organizace stáže** a další podmínky od toho odvislé, tj. kolik stážistů přijelo z ČR či jestli byly pracovní skupiny složeny pouze z žáků a studentů pocházejících právě z ČR, popř. byly více internacionální s vyšším zastoupením zahraničních institucí atd.

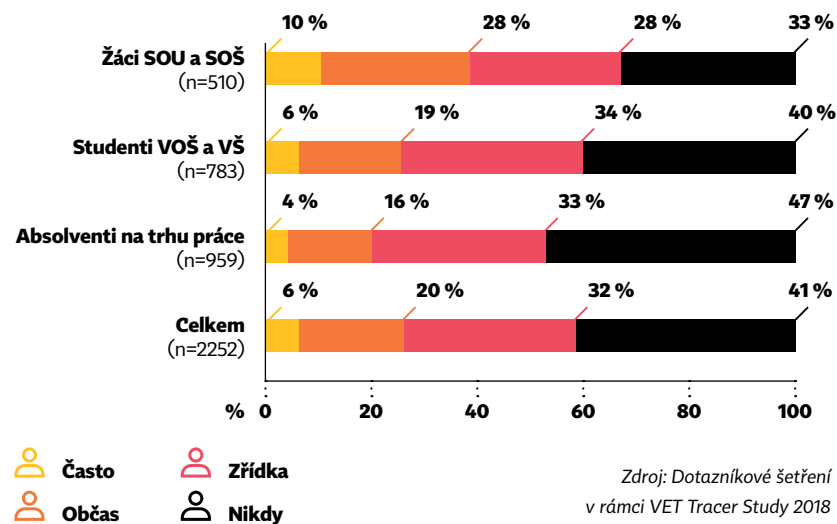
Účastníci fokusních skupin zmiňovali, že se jim **nové kontakty** v zahraničí podařilo získávat jak přímo na pracovišti či ve školní instituci, tak také **během trvání svého volného času**. S některými z nich udržují přátelství a kontakt až do současnosti, zatímco u jiných došlo k přerušení kontaktu relativně brzy po návratu do ČR. Získávání zahraničních kontaktů je také úzce spojeno s rozhodnutím, zda trávit volný čas spíše s českými spolužáky, nebo zda se povedlo navazovat přátelství a trávit čas s domácími.

Respondenti hloubkových rozhovorů kromě kontaktů s místními přímo na pracovištích či školách zdůrazňovali i účastníky mobility z dalších zemí. **Nejsilnější vazby**

^{23/} Je nutné zmínit, že svoji roli v intenzitě kontaktů získaných a udržovaných v rámci stáže hraje i délka samotného výjezdu, přičemž platí, že čím delší pobyt, tím je četnost kontaktu vyšší. Avšak s ohledem na velmi nízký podíl respondentů s delšími pobyty nejsou souhrnná čísla uvedena.

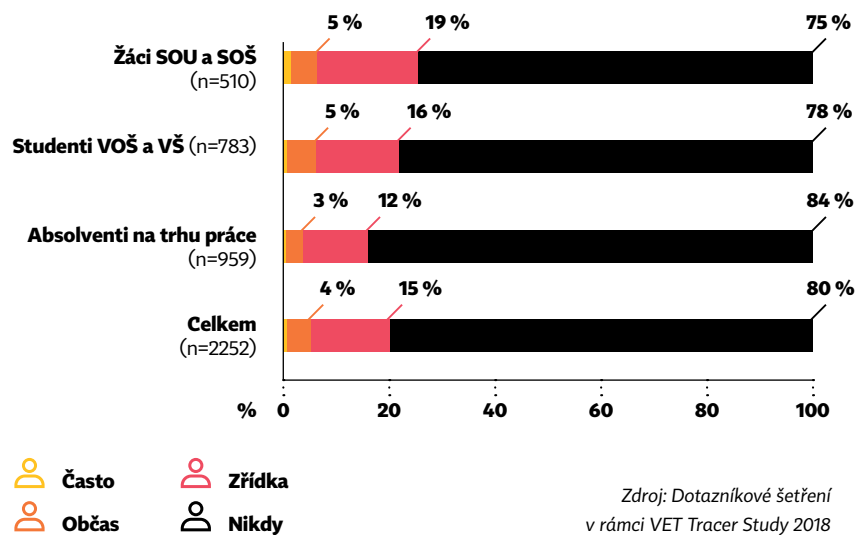
Graf č. 16

Jak často jste v kontaktu s lidmi, s nimiž jste se seznámil/a během stáže/praxe v zahraničí? (Např. s ostatními studenty či zaměstnanci.)

Graf č. 17

Jak často jste v kontaktu se zahraničními společnostmi nebo vzdělávacími institucemi, s nimiž jste se během stáže/praxe seznámil/a?

vznikly mezi žáky či studenty a jejich hostitelskými rodinami. Zatímco s některými osobami se žáci a studenti stýkali jen během zahraničního pobytu, s jinými si dopisovali nebo udržovali kontakt přes sociální sítě i po návratu. Kontakt po skončení mobility udávala cca polovina účastníků hloubkových rozhovorů. Dva respondenti dokonce uvedli, že se se svými zahraničními přáteli vzájemně navštívili. Jeden se vrací do hostitelské země (Španělsko) pracovně, další uvedl pozvání na svatbu do Florencie, jiný účastník pak zůstal v kontaktu se svými zaměstnavateli, přestože oni sami přesídlili do Austrálie.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„My jsme se dali dohromady s jedním z těch průvodců, byl to Turek, byl úplně skvělejš, takže s tím si dodneška píšem.“

„Získal jsem kontakty v místě ubytování, s lidmi na farmě, s učitelem v partnerské škole. Paní, u které jsem bydlel, mě navštívila v Čechách, bydlela u nás doma. Píšem si na Vánoce. Potkal jsem se s anglickým učitelem, když byl v Čechách.“

„Navázala jsem kontakty s agenturou (s tou nejsem v kontaktu), s majiteli hotelu (u jejich rodiny jsme měli společně večeře, byla jsem u nich následně na návštěvě o prázdninách). Osobnostně jsme si sedli. Posíláme si dopisy.“

„Měla jsem hezký vztah s hostitelkou, ráda na to vzpomínám. S Japonkou jsme přátelé na Facebooku. S lidmi ze zaměstnání v kontaktu nejsem.“

„Byli jsme dva, prakticky odtrženi od kolektivu, takže nás to nutilo hodně se socializovat, takže jsme se hodně bavili s lidmi z práce a samozřejmě po jednom pivu se rádi seznamujete kdekoliv.“

„Navázal jsem kontakty pouze ve firmě, ale nadále je neudržuji.“

„Já nejsem v kontaktu, my jsme se tam moc s nikým nepotkali...“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Na závěr lze pro zajímavost zmínit i skutečnost, že z celkového počtu 959 respondentů, kteří již působí pouze na trhu práce a svůj výjezd uskutečnili před více lety, jich v zahraničí žije dočasně 39 a trvale 19, přičemž nejvíce zastoupenými zeměmi jsou Spojené království a Německo. Z těchto 58 osob jich 15 nyní žije v zemi, v níž absolvovali zahraniční stáž. Dovožovat však přímou souvislost mezi zahraničním výjezdem v rámci jejich studia na střední či vyšší odborné škole a tím, že přesídlili do zahraničí, je možné jen obtížně. Přesto se lze domnívat, alespoň z výpovědí, které budou představeny v dalších částech hodnocení zprávy, že jim zkušenost s mobilitou během odborné přípravy rozšířila perspektivu uplatnění v rámci dalšího studia či možnosti práce v zahraničí.

SILNÉ, SLABÉ STRÁNKY A CELKOVÉ HODNOCENÍ MOBILITY

Zhodnocení silných a slabých stránek realizovaných výjezdů vychází především z poznatků získaných z kvalitativní části šetření (tj. z fokusních skupin a individuálních rozhovorů). Účastníci mobility jich uváděli celou řadu, v rámci této podkapitoly je stručně shrneme.

Významným a často skloňovaným pozitivem byla z pohledu žáků a studentů organizace a samotné plánování ze strany jejich domovské školy. Vyjždějí se z velké většiny necítili vůbec či se cítili jen minimálně zatíženi administrativou a logistikou (výjimky byly popsány výše). Dalším kladem byla i relativně krátká doba samotného výjezdu, tj. že výjezd na pár týdnů neznamenal významný zásah do stávajícího studia na střední škole. Obecně **nejčastěji zmiňovanými pozitivy** mobility jsou: získávání pracovních zkušeností, poznávání cizích zemí, jiných kultur, nových lidí a zdokonalování se v cizím jazyce. Mezi pozitiva patří i nabytí větší sebedůvěry díky úspěšnému absolvování zahraničního výjezdu.

Naopak jako **problematické** se ukazuje oborové zaměření zahraničních pobytů, které často není ve shodě s oborem studia jednotlivých žáků a studentů. V některých případech neodpovídala zahraniční stáž úrovni profesního rozvoje žáků a studentů. Ovlivnit zaměření a průběh stáže je pro žáky a studenty za současných podmínek totiž velmi obtížné. Jak už ale bylo výše zmíněno, někteří účastníci naopak stáž hodnotili pozitivně i v případě, že zcela neodpovídala jejich studijnímu zaměření. Účastníci také poukazovali na to, že program stáže občas nebyl ideálně naplánovaný vzhledem k množství času, který měli k dispozici (příliš málo práce, podhodnocení pracovitosti a šikovnosti žáků, příp. změna dohodnutého plánu). To ale záviselo spíše na flexibilitě hostitelské instituce a individuální dohodě s žáky, studenty a případně i pedagogy přímo na místě. Za nešťastnou označují žáci a studenti již zmiňovanou nejasnost výběru účastníků zahraničních praxí. Obecně je pak účastníky výjezdu vnímána závislost úspěchu a dopadů mobility např. na formě ubytování, charakteru instituce, kde byla stáž realizována, i na samotné organizaci práce, kdy např. při vyšším počtu českých studentů nedochází v dostatečné míře k integraci do místní komunity a k významnějšímu rozvoji jazykových a kulturních kompetencí. To se týká i volnočasových aktivit. Posledním negativem je paradoxně i krátké trvání mobility, které však bylo zmiňováno i jako výhoda (viz výše).

Pokud jde o **celkové hodnocení zahraničních stáží**, lze jednoznačně konstatovat, že jsou účastníky fokusních skupin i hloubkových rozhovorů **vnímány velmi pozitivně**, a to jednak díky celkovému zážitku z výjezdu, jednak díky faktu, že z důvodu různých bariér (např. nedostatek financí nebo sebedůvěry) by si samotní žáci a studenti zahraniční pobyt nemohli dovolit nebo by si na něj netroufli. Mladí lidé oceňují zkušenosti, které by v České republice často neměli šanci nasbírat, jako je kontakt s cizí kulturou, poznání jiného pracovního prostředí, objevování nových míst a navazování nových kontaktů.

I přes výše zmíněné negativní poznatky, jako je nedostatek získaných profesních dovedností nebo nevhodná organizace pobytu, se mezi účastníky fokusních skupin nenašel **nikdo, kdo by byl** se zahraniční praxí **výhradně nespokojený**.

U účastníků individuálních rozhovorů lze pozorovat, že přestože mobilitu absolvovali před několika lety, zanechala v nich **trvalé vzpomínky** a zřetelně si vybavují detaily svého zahraničního výjezdu. Pro většinu z nich byl výjezd první zahraniční zkušeností bez rodičů. Z odpovědí lze jednoznačně usoudit, že mezinárodní mobilita pro ně byla přínosem a výrazně ovlivnila jejich život. Větší přínos respondenti zaznamenali spíše v osobní než pracovní rovině. Všichni účastníci rozhovorů také shodně uvedli, že si uvědomili, že není proč se obávat cizího prostředí.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Získal jsem zkušenost, rozšířily se mi obzory, poznal jsem jinou zemi, jiné lidi, jiný jazyk, získal jsem nadhled. Zjistil jsem, že na světě nejsou jenom Češi.“

„Proč to stálo za to – jazyk, přišel jsem do styku s jinou mentalitou lidí, a na základě toho jsem změnil trochu i můj přístup k lidem.“

„Člověk je, hosen' mezi lidmi, kteří mluví pouze anglicky. Je dobré, pokud jede v rámci školy spíš méně lidí (lepší integrace do místní komunity, větší možnost konverzace v cizím jazyce).“

„Pobyt byl pro mě důležitým motivátorem pro osobní rozvoj.“

„Mě to překvapilo ve všech směrech... Já jsem tam jela trochu vystrašená z toho, co mám očekávat... Poznala jsem tam spoustu nových věcí, lidí, míst, všeho... Asi fakt jeden z nejlepších zážitků celkově v životě... I tím, že jsme se sešli úplně super parta těch patnácti lidí, a to tomu taky strašně moc dalo.“

„Cestování výborný, ubytování výborný, atmosféra v práci dobrá, ty volnočasové

aktiviny výborný. Dá se říct, že největší zážitek za poslední roky.“

„Šestnáct dnů mi fakt přišlo málo, chtělo by to delší dobu, alespoň tři týdny.“

„Mrzí mě, že ta praxe mi konkrétně moc nedala, mohla jsem být někde, kde bych se něco naučila a kde by mi to i lépe pasovalo.“

„Nezískal jsem díky mobilitě nové odborné dovednosti.“

„Prostředí bylo naprosto skvělé, ale práce... Nebyl jsem úplně spokojený s výběrem pozice, ale jinak místo, organizace, to bylo na jedničku.“

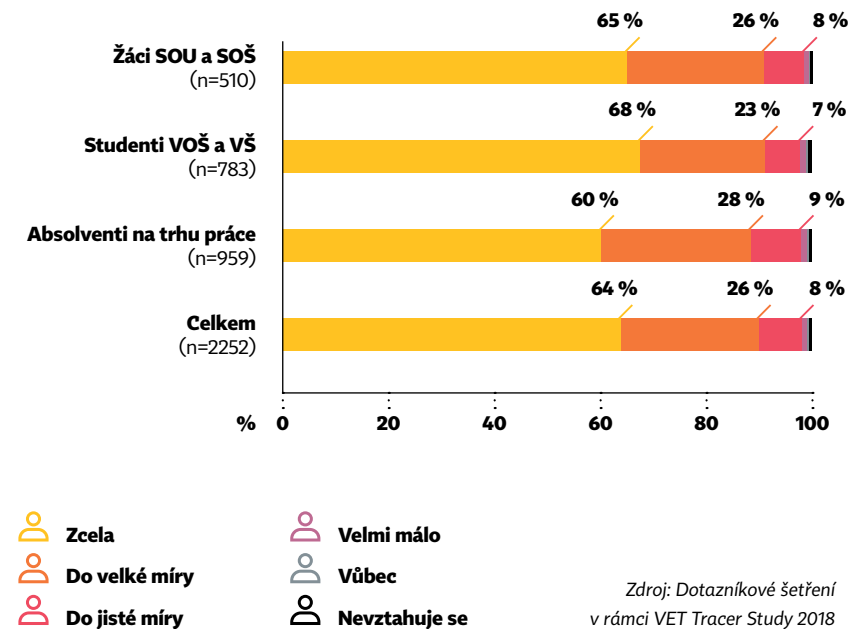
„Z obou těch míst nám dali za úkol něco splnit za tu dobu, co tam budeme..., ale když jsme tam přijeli, tak jsme zjistili, že na to ani tak moc času není a že počítají s něčím jiným, což bylo zvláštní, protože byla oboustranná dohoda na tom, že tohle doděláme, a pak tam po nás nakonec chtěli něco mnohem jednoduššího... Že nedodržovali úplně ten plán.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Výjezd jako silný zážitek popisují také odpovědi z dotazníkového šetření. **90 %** z celkového počtu respondentů uvedlo, že si **čas strávený na zahraniční stáži pamatují zcela nebo do velké míry**. Jednotlivé skupiny respondentů odpovídaly podobně a rozdíly nejsou významné.

Graf č. 18

Na čas strávený v zahraničí v rámci stáže/praxe si dobře pamatují

Hodnocení rozvoje dílčích sledovaných kompetencí 48

Rozvoj měkkých dovedností 56

Oborové a profesní kompetence 57

Jazykové kompetence 59

Mezikulturní kompetence 60

Jedním z klíčových cílů zahraničních mobilit a stáží určených pro žáky a studenty odborných škol je rozvoj znalostí, dovedností a postojů.²⁴ Ty jsou v rámci dílčích dokumentů Rady Evropské unie, Evropského parlamentu či Evropské komise označovány jako klíčové kompetence. Např. aktuální **doporučení Rady Evropské unie** ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení definuje podporu kompetencí²⁵ potřebných pro osobní naplnění, zdraví, zaměstnatelnost a sociální začlenění každého jednotlivce, které by měly být rozvíjeny.

Zahrnují mimo jiné:

- a) zvyšování úrovně výsledků v základních dovednostech (schopnost číst, psát a počítat a základní digitální dovednosti) a podporu rozvoje **kompetence k učení**, což představuje neustále se zlepšující základ pro učení a účast ve společnosti z celoživotního hlediska;
- b) zvyšování úrovně **personálních a sociálních kompetencí** a kompetence k učení s cílem zlepšit zvládnání životních nároků s vědomím významu zdraví a se zaměřením do budoucna;
- c) podporu získávání **kompetencí v přírodních vědách, technologiích, inženýrství a matematice** (STEM), s přihlédnutím k jejich vazbám na umění, kreativitu a inovace, a motivování více mladých lidí, zejména dívek a mladých žen, aby hledali uplatnění v povoláních v oblasti STEM;
- d) zvyšování a zlepšování úrovně **digitálních kompetencí** na všech stupních vzdělávání a odborné přípravy a ve všech segmentech populace;
- e) podporu **podnikatelské kompetence, kreativity a smyslu pro iniciativu**, a to zejména u mladých lidí, např. podporou příležitostí pro mladé účastníky vzdělávání, aby během školní docházky získali alespoň jednu praktickou podnikatelskou zkušenost;
- f) zvýšení úrovně **jazykových kompetencí** v úředních a dalších jazycích a podporu účastníků vzdělávání při studiu různých jazyků, které jsou důležité pro jejich pracovní a životní situaci a které mohou přispět k přeshraniční komunikaci a mobilitě;
- g) podporu rozvoje **občanských kompetencí** s cílem zvýšit povědomí o společných hodnotách, jež jsou uvedeny v článku 2 Smlouvy o Evropské unii a v Listině základních práv Evropské unie;
- h) zvyšování povědomí všech účastníků vzdělávání a pedagogických pracovníků o **důležitosti osvojování klíčových kompetencí** a jejich místě ve společnosti.²⁶

^{24/} Pro srovnání – v prostředí českého vzdělávacího systému jsou takto vymezeny tzv. gramotnosti – viz NÚV, 2019a. *Gramotnosti*. Dostupné z: www.nuv.cz/t/gramotnosti-1.

^{25/} Jiné vymezení kompetencí nabízí české kurikulum v podobě rámcových vzdělávacích programů – viz např. NÚV, 2019b. *Rámcové vzdělávací programy*. Dostupné z: www.nuv.cz/t/rvp.

^{26/} Všechny body: Úřední věstník Evropské unie, 2018. *Doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení*. Dostupné z: [eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)).

Zmíněné doporučení stojí rovněž na posílení spolupráce mezi strukturami vzdělávání, odborné přípravy a učení na všech úrovních a v různých oblastech s cílem zlepšit kontinuitu rozvoje kompetencí účastníků vzdělávání a rozvoje inovačních přístupů k učení.

Jedním z nástrojů pro dosažení výše uvedených cílů jsou i v této zprávě sledované **programy mobilit v odborném vzdělávání a přípravě**, určené pro žáky a studenty středních odborných učilišť, středních odborných škol, konzervatoří a vyšších odborných škol. Jejich důležitým cílem je rozvoj znalostí, dovedností, postojů a hodnot, které lze spojit právě s výše nastíněnými kompetencemi, přičemž ty jsou uplatnitelné v dalším vzdělávání a profesním životě. Konkrétně jde jak o „tvrdé“ oborové znalosti, tak především přenositelné „měkké“ dovednosti neboli *soft skills* (včetně týmové práce, schopnosti samostatně řešit problémy, schopnosti vyrovnat se s novými podmínkami a prostředím atd.).

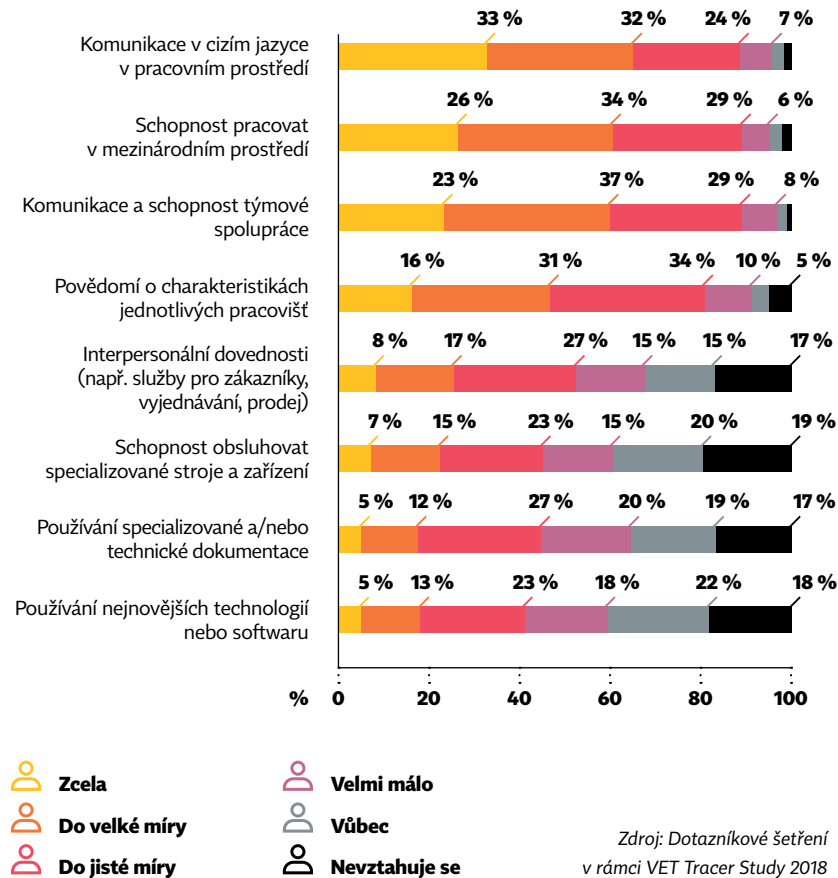

HODNOCENÍ ROZVOJE DÍLČÍCH SLEDOVANÝCH KOMPETENCÍ

Podle výsledků dotazníkového šetření je největší rozvoj kompetencí díky zahraničním stážím pocíťován především v **komunikaci v cizím jazyce v pracovním prostředí, v obecné schopnosti pracovat v mezinárodním prostředí a v oblasti komunikace a schopnosti týmové spolupráce** (89 % dotázaných udává, že se v daných

Graf č. 19

Rozvíjení kompetencí na zahraniční stáži/praxi (n=2252)

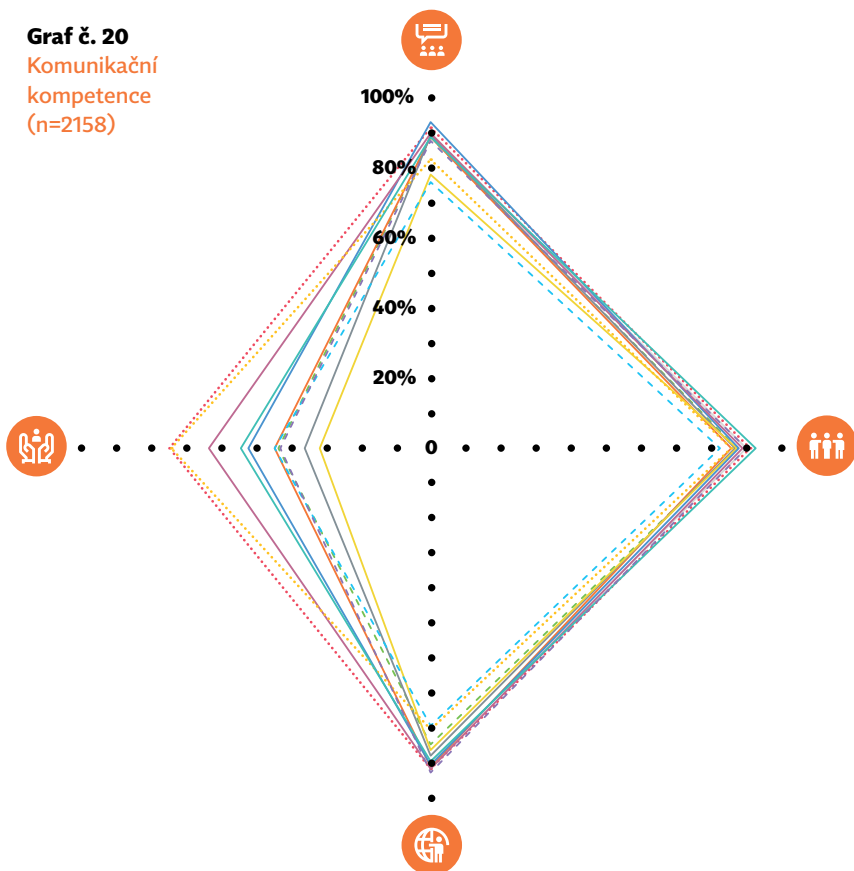
oblastech zcela, do velké míry či do jisté míry zlepšili, viz graf č. 19). Dále je pozitivně hodnoceno získání povědomí o charakteristikách jednotlivých pracovišť (81 % respondentů). Naopak za oblasti nejméně rozvinuté během stáže účastníci označili používání nejnovějších technologií nebo softwaru, používání specializované a/nebo technické dokumentace či schopnost obsluhovat specializované stroje a zařízení (rozvoj pocíťuje 45 % a méně účastníků).

Pokud se na rozvoj kompetencí podíváme prostřednictvím jednotlivých oborů (viz graf č. 20 níže), **výsledky se liší** především v doposud nezmíněné oblasti **interpersonálních dovedností** (např. služby pro zákazníky, vyjednávání, prodej). Zde můžeme vidět výrazněji pocíťovaný rozvoj u stáží spadajících do oborů služeb či odvětví cestovní ruch, stravování, pohostinství a ubytovací služby. Naopak k nejmenšímu rozvoji těchto kompetencí (i z povahy svého zaměření) dochází v oborech elektrotechnika, strojírenství, výroba, těžba a dobývání či stavebnictví, rozvody elektřiny, plynu, vody a technická infrastruktura. Pocíťovaný rozvoj ostatních „komunikačních“ kompetencí zůstává u jednotlivých skupin oborů poměrně stejný.

Vnímáný rozvoj odborných kompetencí, které zde označujeme jako „pracovní“, je u jednotlivých skupin či kategorií oborů **ještě výrazněji odlišný**. U stáží se zaměřením na elektrotechniku, strojírenství, výrobu, těžbu a dobývání vidíme v grafu č. 21 (níže) silněji pocíťovaný rozvoj kompetencí v oblastech používání specializované a/nebo technické dokumentace a schopnosti obsluhovat specializované stroje a zařízení. Naopak nejméně je rozvoj těchto kompetencí vnímán účastníky stáží v oborech vzdělávání, služby či administrativa a obchod. Poměrně přirozeně je u stáží v oborech ICT a IT pocíťován vyšší rozvoj v používání nejnovějších technologií nebo softwaru. Nejmenší je opět u vzdělávání či zdravotní a sociální péče. U většiny oborů je podobně vnímán rozvoj povědomí o charakteristikách jednotlivých pracovišť, ve kterých se stáže uskutečnily.

Pro ilustraci se dále můžeme v hodnocení rozvoje dílčích kompetencí zaměřit i na **typy institucí, ve kterých** tehdejší žáci a studenti **zahraniční praxi absolvovali**. Rozdíly sice nejsou tak významné (viz graf č. 22), avšak nejsou zcela zanedbatelné. S cílem celkového dokreslení zde sledujeme již pouze kategorie „do velké míry“ a „zcela“ (tedy velmi pozitivní hodnocení). Nejmenší rozdíl byl v položce komunikace a schopnost týmové spolupráce, používání nejnovějších technologií nebo softwaru a používání specializované a/nebo technické dokumentace, vždy ve prospěch škol oproti pracovištím. Naopak pracoviště se ukázala být lépe hodnocena z hlediska komunikace v cizím jazyce v pracovním prostředí, schopnosti pracovat v mezinárodním prostředí, povědomí o charakteristikách jednotlivých pracovišť a interpersonálních dovedností.

Graf č. 20
Komunikační
kompetence
(n=2158)

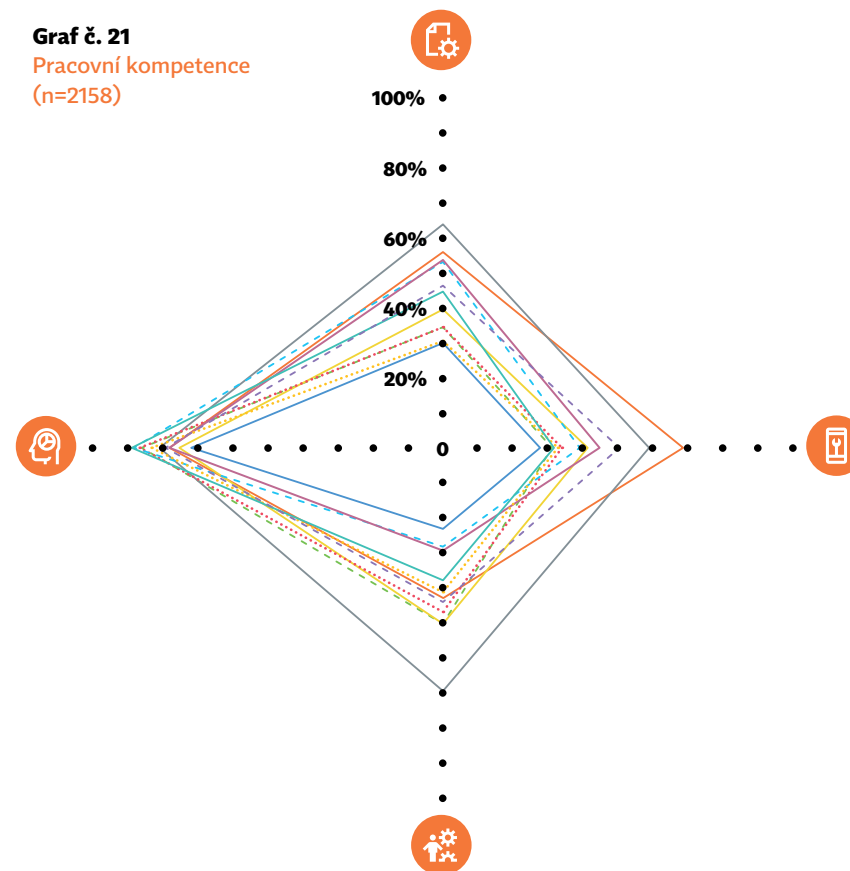

- Komunikace v cizím jazyce v pracovním prostředí
- Komunikace a schopnost týmové spolupráce
- Schopnost pracovat v mezinárodním prostředí
- Interpersonální dovednosti (např. služby pro zákazníky, vyjednávání, prodej)

- Zemědělství, lesnictví, rybářství, veterinářství a životní prostředí
- ICT a IT
- Elektrotechnika, strojírenství, výroba, těžba a dobývání
- Stavebnictví, rozvody elektřiny, plynu, vody a technická infrastruktura
- Cestovní ruch, stravování, pohostinství a ubytovací služby
- Vzdělávání
- Veřejná správa a obrana
- Administrativa a obchod
- Služby
- Zdravotní péče a sociální práce
- Kultura, umění, zábavní a rekreační činnosti

Pozn.: Graf ukazuje souhlas respondentů se zlepšením jednotlivých komunikačních kompetencí. Byly využity odpovědi ze tří kategorií: „zcela“, „do velké míry“ a „do jisté míry“
Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Graf č. 21
Pracovní kompetence
(n=2158)

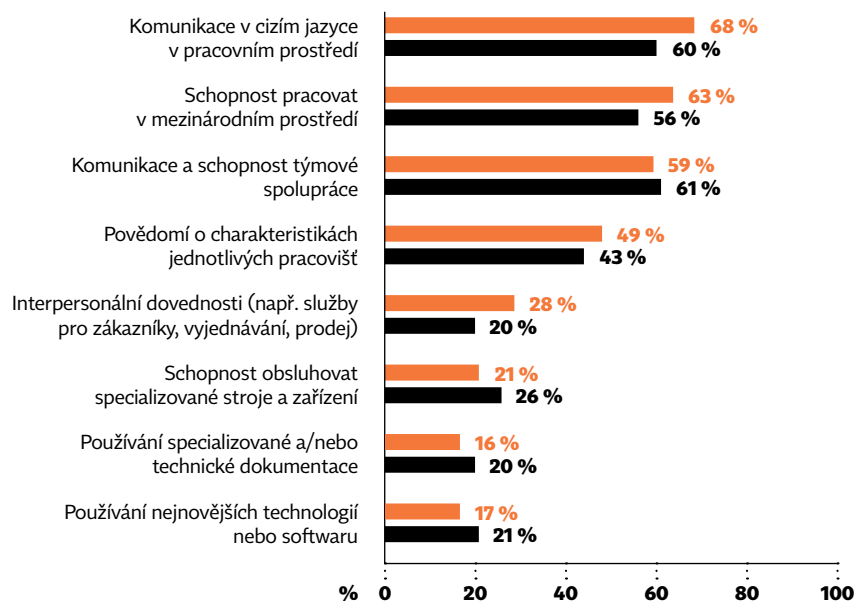
- Používání specializované a/nebo technické dokumentace
- Používání nejnovějších technologií nebo softwaru
- Schopnost obsluhovat specializované stroje a zařízení
- Povědomí o charakteristikách jednotlivých pracovišť

- Zemědělství, lesnictví, rybářství, veterinářství a životní prostředí
- ICT a IT
- Elektrotechnika, strojírenství, výroba, těžba a dobývání
- Stavebnictví, rozvody elektřiny, plynu, vody a technická infrastruktura
- Cestovní ruch, stravování, pohostinství a ubytovací služby
- Vzdělávání
- Veřejná správa a obrana
- Administrativa a obchod
- Služby
- Zdravotní péče a sociální práce
- Kultura, umění, zábavní a rekreační činnosti

Pozn.: Graf ukazuje souhlas respondentů se zlepšením jednotlivých komunikačních kompetencí. Byly využity odpovědi ze tří kategorií: „zcela“, „do velké míry“ a „do jisté míry“
Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Graf č. 22

Rozvíjení kompetencí na zahraniční stáži/praxi – srovnání hodnocení respondentů dle typu instituce, ve které probíhala jejich stáž (součet podílů „do velké míry“ a „zcela“ v %)

Pracoviště (celkové n=1418)

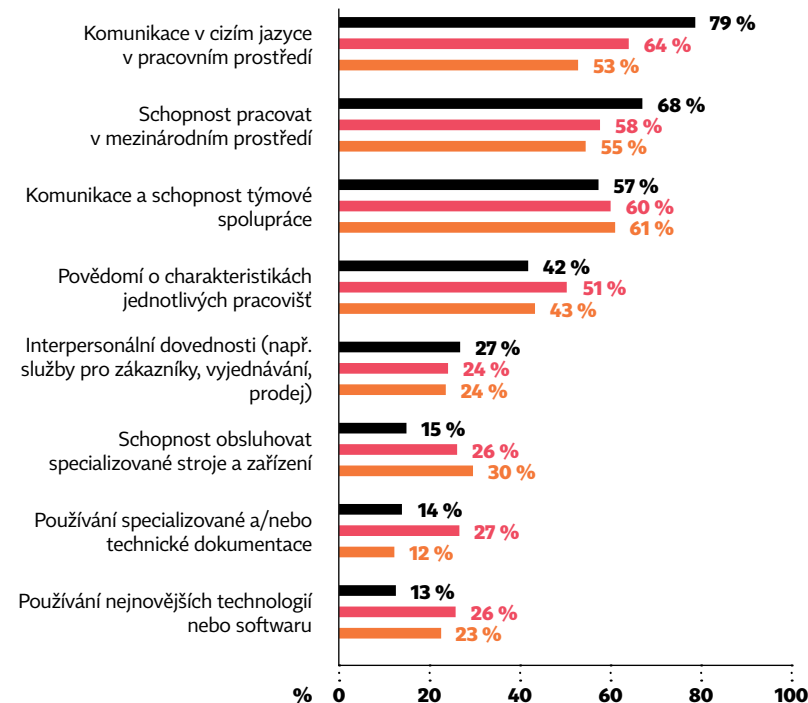
Škola (celkové n=834)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Další zajímavé **srovnání** nabízí vnímání rozvoje sledovaných dovedností v **různých zemích**. V grafu č. 23 jsou zahrnuty odpovědi účastníků dotazníkového šetření tří nejvíce zastoupených zemí (dle četnosti výjezdů) – Spojeného království, Německa a Itálie. Na první pohled je znatelný rozdíl ve vnímání rozvoje komunikace v cizím jazyce, zde bylo nejlépe hodnoceno Spojené království (79 % velmi pozitivních odpovědí oproti 64 % v Německu a 53 % v Itálii). Spojené království bylo také ze všech zemí nejpozitivněji hodnoceno v otázkách schopnosti pracovat v mezinárodním prostředí a nabytí interpersonálních dovedností (cca čtvrtina účastníků odpověděla „do velké míry“ nebo „zcela“). V Itálii byla nejlépe hodnocena schopnost obsluhovat specializované stroje a zařízení, v Německu pak používání specializované a/nebo technické dokumentace či používání nejnovějších technologií nebo softwaru. Příčina tohoto hodnocení prostředí v Německu či v Itálii může tkvět v podobě praktické odborné přípravy v těchto zemích.²⁷ Povědomí o charakteristikách jednotlivých pracovišť bylo nejvyšší u mladých Čechů v Německu, kde získali zdaleka nejlepší představu o tamějším pracovním prostředí. Otázka týmové práce pak byla hodnocena u všech tří zemí velmi podobně, vždy kolem 60 %.

Graf č. 23

Rozvíjení kompetencí na zahraniční stáži/praxi – srovnání hodnocení respondentů u tří nejzastoupenějších zemí výjezdu (součet podílů „do velké míry“ a „zcela“ v %)

Spojené království (n=494)

Německo (n=377)

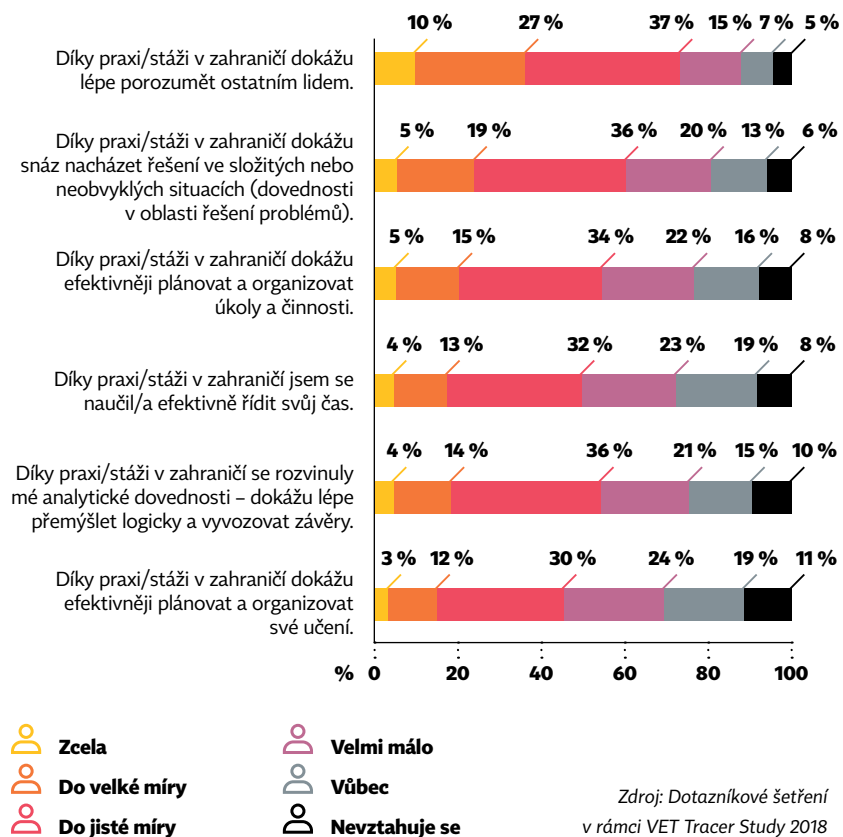
Itálie (n=228)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

^{27/} Více o německém modelu odborného vzdělávání viz např. Hippach-Schneider, U. a Huismann, A., 2019. *Vocational education and training in Europe: Germany. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018*. Dostupné z: www.bibb.de/dokumente/pdf/2018_CR_DE.pdf. O italském modelu pak viz: European Centre for the Development of Vocational Training, 2014. *Vocational education and training in Italy Short description*. Dostupné z: www.cedefop.europa.eu/cs/publications-and-resources/publications/4132.

Graf č. 24

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními? (n=2252)

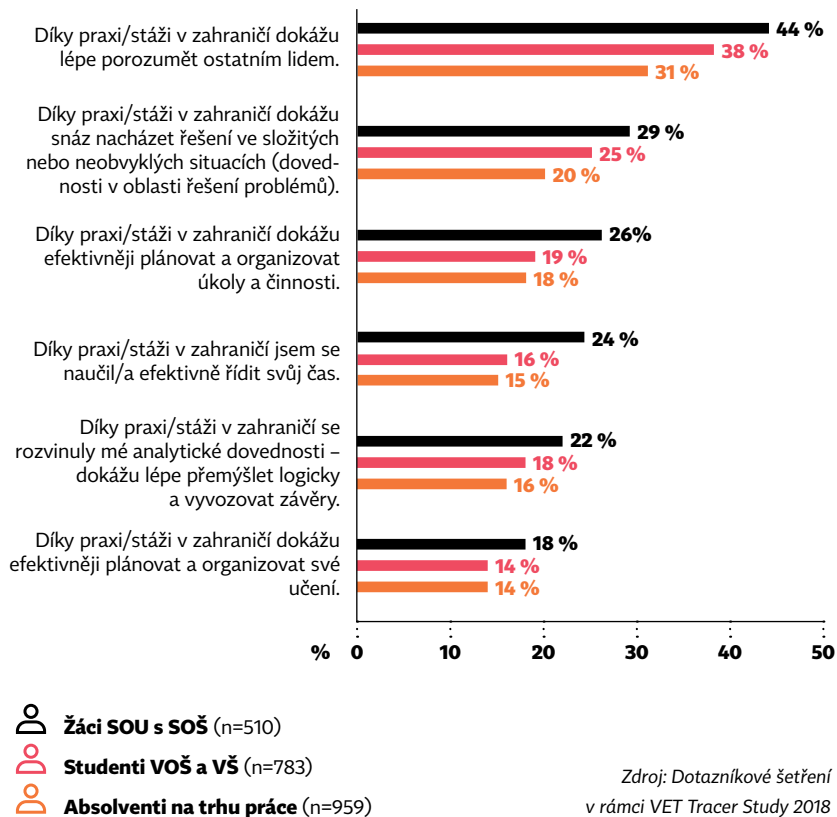

Celkově výraznější rozvoj tzv. „měkkých“ (komunikačních) kompetencí potvrzují i odpovědi z dalších částí dotazníkového šetření (viz graf č. 24). Zhruba čtyři z deseti respondentů souhlasili s výrokem, že **díky stáži dokážou zcela či do velké míry porozumět ostatním lidem**. Ačkoli u ostatních výroků jsou respondenti skeptičtější a kritičtější, přibližně pětina z nich má pocit, že po zahraniční praxi snáze nacházejí řešení v rozličných situacích, umějí efektivněji plánovat své činnosti a řídit svůj čas. Zároveň také dodávají, že se jim díky výjezdu rozvinuly analytické dovednosti a že umějí lépe organizovat své učení.

V grafu č. 25 jsou zobrazena vybraná hodnocení sledovaných skupin. Z těch je zřejmé, že obecně **nejvíce doceňují různé aspekty stáží žáci SOU a SOŠ**, kteří vyjeli teprve nedávno. Dále pak studenti VOŠ a VŠ. Nejméně absolventi, kteří již působí na

Graf č. 25

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními? (součet podílů "do velké míry" a "zcela" v %)

trhu práce.²⁸ Nejlépe hodnocený zůstává u všech skupin výrok, že díky zahraniční stáži mladí lidé dokážou lépe porozumět ostatním lidem. Současní žáci a studenti si cení i toho, že díky absolvování stáže snáze nacházejí řešení ve složitých situacích nebo že jsou schopni efektivněji si plánovat a organizovat činnosti. Část účastníků zahraničních výjezdů má rovněž pocit, že si díky stáži umí lépe řídit svůj čas, pochvalují si i rozvinutí analytických dovedností a plánování svého učení.

^{28/} To ale může být způsobeno také tím, že žáci SOU a SOŠ jsou v dotazníkovém šetření nejméně zastoupeni, odpovědi tak mohou být lehce zkreslené.

ROZVOJ MĚKKÝCH DOVEDNOSTÍ

Pokud jde o rozvoj měkkých dovedností, skupinové i individuální rozhovory naznačují významný vliv zahraničních výjezdů na posilování sebevědomí mladých lidí, které se odráží na komunikaci v cizím jazyce či obecně orientaci v cizím prostředí. Znatelné je i posílení schopnosti vyrovnat se se změnami a řešit problémy. S tím souvisí také **zvýšená motivace účastníků výjezdů k dalším zahraničním cestám** a touha po nových zkušenostech, a to v osobním životě i v rámci další vzdělávací a profesní dráhy jednotlivce (viz výpovědi níže).

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Tato stáž mi v první řadě dala samostatnost. Schopnost kriticky uvažovat, mluvit s cizími lidmi a ptát se, když něco nevím.“

„Pro mě třeba celé ty pobyty byly hodně protkány samostatností, v čemkoliv prostě.“

„Že se všeho asi tolik nebojím... Že jsem si tím něco dokázala... 14 dní jsem někde byla sama, a pracovala jsem a nikdo jinej to za mě neudělal, byla jsem tam fakt jako já sama za sebe.“

„Naučil jsem se prosazovat sám sebe – měl jsem potřebu ve firmě často sdělovat, že některé činnosti už dávno umím. Naučil jsem se prodat to, co umím, začal jsem být průbojnější.“

„Co se týče mého podnikání, kolikrát jsem si v životě připomněl, že v Anglii jsem byl také hrozen do vody a začal plavat :-). Pomohlo mi také vidět, jak v Británii lidé pracují – např. že je dobrá organizace práce, organizace lidí – vliv na produktivitu – to mi v podnikání jako zjištění docela pomohlo. Díky získanému sebevědomí jsem se často hlásil na pozice, kde jsem dle ostatních neměl šanci, ale místo jsem většinou získal.“

„Díky pobytu v zahraničí jsem získal nadhled.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

OBOROVÉ A PROFESNÍ KOMPETENCE

Co se týká oborových či profesních znalostí a dovedností, z výpovědí účastníků mobility vyplývá, jak již bylo zmíněno výše, že základním problémem byl občasný nesoulad mezi studovaným oborem a zaměřením stáže. Většinou však k pociťovanému rozvoji profesních odborných znalostí a dovedností došlo (viz graf č. 13 a odpovědi respondentů dotazníkového šetření). U těch účastníků, jejichž praktické stáže byly vhodně zacíleny na firmy a organizace působící přímo v oboru studia, často zaznívaly velmi **konkrétní nově nabyté znalosti a dovednosti**, které si studenti z praxe odnesli. Např. „práce s novým softwarem“, „nové informace o stavebních materiálech“, „schopnost sestavit si vlastní počítač“, „komunikace v oboru v cizím jazyce osobně i online“, „manuální práce v laboratoři“ a další. Přesto se objevily případy žáků a studentů, kteří absolvovali stáž v oboru, ale nedostali zde příležitost se plně uplatnit a profesně rozvinout (např. nebylo dostatečné množství práce nebo nedokázali překonat jazykovou bariéru). Většina respondentů v průběhu stáže pracovala s výpočetní technikou, např. se naučili ovládat firemní software (ať už se jednalo o práci na recepci hotelu, v internetové kavárně, informačním středisku či testování aut v servisu).

Obecně lze shrnout, že **profesní přínos jednotlivých stáží je velmi individuální** a závisí vždy na tom, do jaké míry stáž koresponduje s oborem studia, i na samotném přístupu daného pracoviště. To potvrzují i níže uvedené citace z hloubkových rozhovorů.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Ze školy jsem neznal zařízení, která jsem využíval v autoservisu. V autorizovaných servisech v ČR je vybavení stejné, tam jsem ale nepracoval.“

„Naučila jsem se pracovat s počítačem na recepci.“

„Seznámil jsem se s jinými stroji, rozvážel slámu. Zajímavé byly převážecí vozy na dobytek, které měly hydraulické snižování, dobytek do nich jde prakticky po rovině.“

„Naučila jsem se používat zvedáky na klienty centra.“

„Získala jsem zkušenost s vedením hotelu s 12 pokoji, jak to funguje, co se musí udělat.“

„Pokud by se člověk chtěl věnovat té kuchařině, čišničtině nebo recepci atd., tak i ty zkušenosti v rámci toho italského stolování. Tak tam jsem taky nasál spoustu nových věcí. To mě určitě posunulo, ale já

jsem nechtěl zůstat na pozici toho klasického číšníka.“

„Mně to dalo hodně, protože jak tam byli vstřícnější, tak nás pouštěli úplně ke všemu. A tady maj hrozně velkej problém, protože tady se bojí těch studentů, protože se tam dělá s těma lidskejma vzorkama... Takže maj problém nás pustit i ke zkumavce, abychom na ni vůbec sáhli... To se mi v životě nestalo, abychom vůbec dostali nějakej vzorek do ruky... Pro mě to bylo hodně přínosný, protože tady v Česku není možnost se dostat k těm věcem jako tam, i přesto že maj starší metody, nebo možná právě proto.“

„Pořádně nás nepustili k ničemu jinému (než k odplevelování). Tam je málo lidí a nikdo to nedělá. Takže my jsme prostě byli taková pomocná síla, levná.“

„Ne v oboru, nedalo mi to žádné informace navíc, víc mi daly kurzy španělštiny.“

„Spíše jsem se nic nového nenaučil, ale seznámil jsem se zde s technologií výroby – řezání plastu, potisk triček (do té doby jsem tuto zkušenost neměl).“

„Nic nového jsem se neučil, sám jsem si vyhledával informace na internetu, sám jsem se naučil dělat web, ale měl jsem základy ze školy.“

„Praxe v Česku je pro mě rozhodně lepší, protože je tu víc možností, jak se zdokonalit, protože v té Itálii, já jsem se tam nenaučil v podstatě nic nového, tam se jenom vyměňují starý díly za nový díly, to vůbec není žádná práce, žádná mechanika, nic.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

JAZYKOVÉ KOMPETENCE

Specifickým okruhem kompetencí jsou jazykové znalosti a dovednosti. Žáci a studenti měli pocit, že jestli se na výjezdu něco naučili, bylo to aktivněji a beze strachu komunikovat v cizím jazyce (viz graf č. 19). To potvrzují i závěry skupinových a individuálních hloubkových rozhovorů. Obecně platí, že **téměř všichni účastníci udávali zlepšení jazykových kompetencí** díky práci v zahraničním prostředí. Také vnímali zvýšení jazykových kompetencí při aktivním využívání cizího jazyka nejen v práci, ale i v soukromí (ubytování, volný čas). Rozvoj jazykových dovedností účastníků zahraničních pobytů výrazně souvisí s mírou kontaktu českých studentů a místních obyvatel, ať už žáků, studentů, pedagogů nebo jiných osob, tj. závisí na organizaci samotného výjezdu i stáže (viz výše). Např. u účastníků, kteří měli minimální kontakt s hostitelskou organizací a zároveň nulovou znalost místního primárně užívaného jazyka, docházelo spíše ke schopnosti porozumět se za pomoci moderních technologií nebo jiným způsobem než ke zlepšení jazykových znalostí. To byl případ např. Španělska nebo Itálie, kde je obtížnější domluvit se anglickým jazykem, který je mezi žáky a studenty výrazně rozšířenější. Významný vliv na rozvoj jazykových schopností má i délka stáže. Delší pobyt přináší větší možnosti k rozvoji.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Když jsem tam jela, tak jsem mluvila tak jakoby zdrženlivě, a když jsem se vrátila, tak jsem jela jako drak.“

„Pomohlo mi to ne ani po té stránce jazykové, ale spíš po té, že člověk má odvalu mluvit.“

„Když jsem něco nevěděla, tak jsem se musela jít zeptat... Už je to něco jiného v tom, že musíte mluvit tím jiným jazykem a nikdo vám to jen tak neřekne. Musíte přijít a zeptat se! A to pro mě bylo kolikrát těžší a potom jsem se to už naučila.“

„Nikdo tam na vás neřve, že uděláte chybu, člověk se nemusí bát mluvit.“

„Pomohlo mi to v prolomení bariéry, abych se nebál mluvit.“

„Komunikaci v angličtině jsem si zlepšil, komunikaci s lidmi, mluvili jsme mezi sebou anglicky i s lidmi z jiné školy – s Poláky a Španěly.“

„Určitě jsem se zdokonalil v jazyce, hlavně v odborném, ale pouze díky praxi ve firmě, bydlel jsem v bytě s dalšími třemi Čechy.“

„Jsem pro jazyk motivovaný, ale na kurz nechodím. Sleduji anglické filmy, na což jsem si zvykl při pobytu v Anglii.“

„Rozhodně jsem si zlepšil mluvený projev a slovní zásobu. Všude říkám, že až během stáže v Anglii jsem se opravdu naučil anglicky, i když před tím jsem měl již dobrý základ.“

„V 1. ročníku SŠ jsem absolvovala jazykový pobyt na Maltě, kde jsem se celkem rozmluvila. Na stáži jsem si rozšířila slovní zásobu.“

„Tam nikdo neuměl anglicky ani slovo, domlouvali jsme se přes Google, nebo celkově rukama nohama.“

„Byli jsme schopni vykomunikovat cokoliv – rukama, nohama, pusou, vždycky to nějak šlo.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

MEZIKULTURNÍ KOMPETENCE

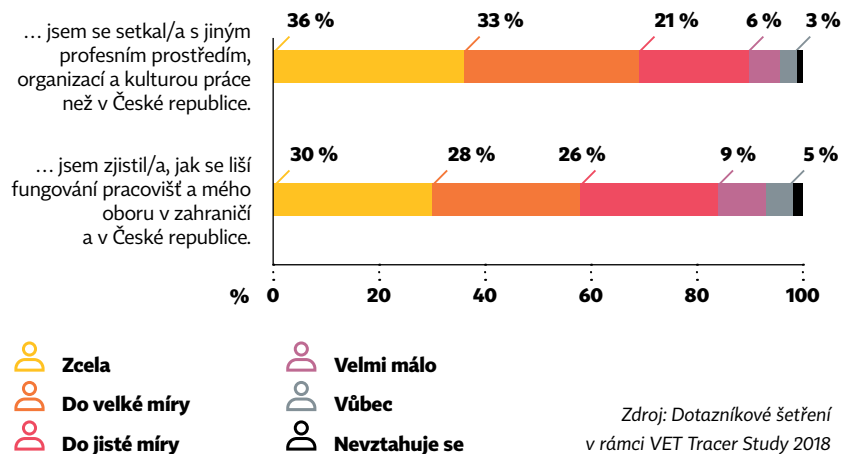
Další oblastí, kterou námi sledované programy mezinárodní mobility obecně podporují a na kterou cílí, je rozšiřování znalostí a povědomí o jiných evropských kulturách – a to nejen z pracovního, ale i ze společenského hlediska.

Míru vlivu odborných stáží na poznání pracovní kultury a pracovního prostředí jiných zemí můžeme ilustrovat na výpovědích respondentů dotazníkového šetření představených v následujícím grafu č. 26. Většina dotázaných uváděla, že se setkala s **jiným profesním prostředím, než na které jsou v ČR zvyklí** (cca sedm z deseti), a také, že fungování pracovišť v ČR a v zahraničí bylo rozdílné (přes 50 %).

Z kvalitativní části výzkumu také vyplynulo, že **poznání cizích kultur záleželo na míře kontaktu s místními obyvateli**. U mladých lidí bydlících v rodinách byl kontakt se zahraniční kulturou intenzivnější, měli tak větší šanci poznat, jak to v destinaci výjezdu chodí (viz vybrané výpovědi účastníků níže). Svůj podíl na něm mělo i trávení volného času, kdy žáci a studenti jezdili na výlety také s místními žáky a studenty. Aktivity v místě pobytu se různily, od zmíněných výletů (několikahodinových až několikadenních), návštěv muzeí až po poznávání místních restaurací a kaváren.

Graf č. 26

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními? Díky mé praxi/stáži v zahraničí... (n=2252)

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Bydli jsme na hotelu, s místními jsme se dostali do kontaktu maximálně na ulici.“

„Vlastně jsme všichni stejný, akorát v nějakých ohledech to zkrátka má někdo jinak nastavený, ale taková lidé jsou asi všude.“

„Poznal jsem, jak to funguje v zahraničí, jinou filozofii života, jiný přístup k oddělení pracovního a soukromého života.“

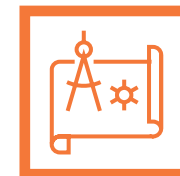
„Ano, lidé jsou sice více méně stejní. Angličani, které jsem potkal, se mi zdáli více zodpovědní. Jsou více konzervativní (jízda vlevo, jiné míry a váhy...), necítí se součástí EU, jsou více nakročení k Americe.“

„Určitě bych chtěla i v budoucnosti, až budu mít rodinu, nastavit anglický způsob života. Ráda bych tam i jednou žila, pokud by to bylo možné.“

„Režim dne mi přišel podivný – nejdřív jsem byl překvapen z pracovní doby Italů (odpoledne nikdo nepracuje, ale večer opět ano), ale později jsem to vzhledem ke klimatickým podmínkám celkem pochopil. Samozřejmě měl jsem možnost poznat i jejich temperament.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ
A PROFESNÍ DRÁHY

Dopady výjezdů na vzdělávací dráhy účastníků 65

Dopady výjezdů na profesní dráhy účastníků 68

Vliv mobility na pracovní uplatnění jejich účastníků 73

Celkové hodnocení pracovního uplatnění 77

Priority a očekávání při hledání zaměstnání 80

Východiska

Cílem sledovaných mobilit v rámci odborného vzdělávání a přípravy je prostřednictvím stáží v zahraničí zvýšit kvalitu, atraktivitu a zaměstnatelnost účastníků, včetně zlepšení úrovně jejich klíčových kompetencí a dovedností, v souladu s potřebami trhu práce. Ačkoli je hodnocení dopadu stáží na tyto cíle obtížné, pokusíme se na následujících stranách vytvořit malou sondu do toho, jaký vliv měla zahraniční zkušenost na další vzdělávací a profesní dráhu účastníků.

Data

Studie se zaměřuje na skupiny respondentů studujících v době výzkumu na **VOŠ a VŠ** a dále na **absolventy mobilit, kteří již jsou na trhu práce** (k vymezení skupin viz kap. II). Ačkoli se tak vzorek respondentů snížil z původních 2 252 na 1 742, jsou počty respondentů stále relativně vysoké. Dotazníkové šetření je doplněno o poznatky účastníků hloubkových rozhovorů (tedy studentů VŠ a absolventů na trhu práce), kteří se výjezdu zúčastnili v dřívějších letech. Spíše okrajovým zdrojem jsou výpovědi stále studujících účastníků mobilit zastoupených ve fokusních skupinách (tedy současných žáků a studentů středních a vyšších odborných škol).

DOPADY VÝJEZDŮ NA VZDĚLÁVACÍ DRÁHY ÚČASTNÍKŮ

V úvodu hodnocení dopadů výjezdů na další vzdělávací a profesní dráhy je stručně shrnutí názorů čerstvých absolventů mobilit, kteří stále studují na středních a vyšších odborných školách. Studie čerpá zejména z fokusních skupin. Většina mladých lidí deklarovala, že je **zahraniční stáž motivovala k dalšímu cestování i k dalším výjezdům v průběhu studia**. Mnozí pak uváděli, že uvažují o práci či studiu v zahraničí, část z nich přímo zmiňovala výjezdy v rámci programu Erasmus+. Někteří z účastníků již dokonce měli v době realizace výzkumu účast na další mobilitě rozjednanou.

Zkušenost se zahraničním výjezdem na střední škole u naprosté většiny účastníků skupinových rozhovorů vedla k tomu, že **při plánování dalšího studia** na vyšší odborné či vysoké škole **zvažovali i to, zda škola nabízí možnost vyjet** v rámci programu Erasmus+. Avšak nelze říci, že by to bylo pro každého nejdůležitějším kritériem.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Vůbec se nebráním tomu pracovat v cizině, díky těmto výjezdům jsem viděla, že to není nic tak strašně nepřekonatelného.“

nebude bavit a třeba to ani nedostuduju. Ale určitě je to velký plus. Celkově se mi ale zdá, že to nabízej už pomalu všude.“

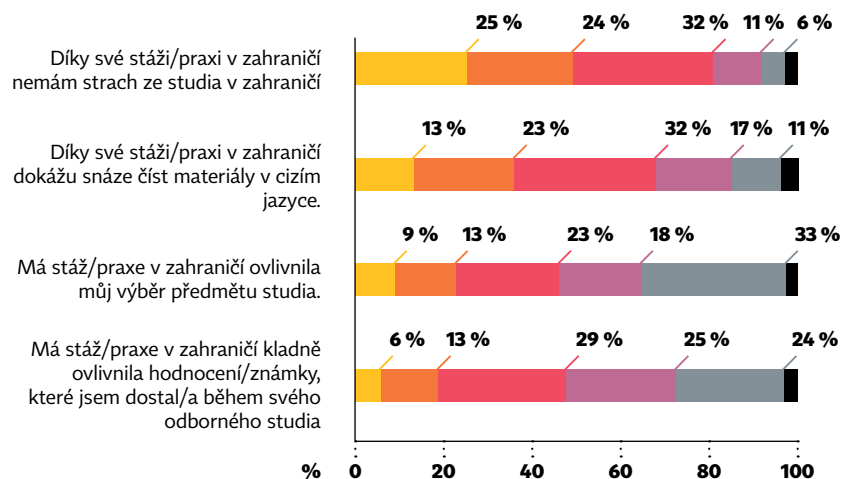
„Ale kdybych našla nějaký obor, který by mě fakt hodně zajímal a nenabízel to, tak radši půjdu někam, kde výjezdy nenabízejí, než pak jít někam, kde mě to

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Následující část je zaměřena na to, jak dopad svých zahraničních mobilit vnímají současní studenti vyšších odborných škol a vysokých škol (jak bakalářských, tak magisterských studijních programů). Z dotazníkového šetření vyplývá, že téměř polovina z nich (49 % odpovědí „do velké míry“ a „zcela“) **výjezd pomohl překonat strach ze studia v zahraničí**. O něco rozporuplnější je odpověď na otázku, zda je pro ně díky stáži v zahraničí snazší číst materiály v cizím jazyce: 36 % respondentů zcela nebo do velké míry souhlasí, zatímco 38 % vůbec nesouhlasí nebo souhlasí jen velmi málo. Co se týče výběru předmětu dalšího studia, většina (51 %) respondentů udává, že je zahraniční stáž ovlivnila jen velmi málo nebo je neovlivnila vůbec, což souvisí s tím, že se jedná o odborné stáže, které jsou vybírány na základě jejich současného zaměření. 23 % respondentů ovšem deklaruje, že stáž výběr předmětu

Graf č. 27

Dopad zahraničních stáží na aktuální studenty VŠ/VOŠ:
Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními? (n=582)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

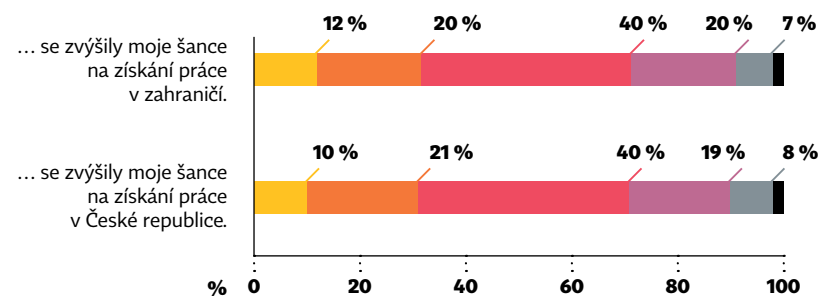
jejich dalšího studia ovlivnila zcela nebo do velké míry. U otázky zjišťující vztah zahraniční stáže a známek, které obdrželi v období po stáži, respondenti téměř v polovině případů tvrdí, že k jejich zlepšení nedošlo vůbec nebo jen velmi málo; zcela nebo do velké míry stáž pozitivně ovlivnila známky jen u 19 % respondentů. Je ale nutné vzít v potaz, že žáci a studenti často procházejí výběrem, kde se bere v potaz i jejich prospěch, tudíž jsou to povětšinou ti s vyššími studijními předpoklady.

Nízký přímý vliv zahraničního výjezdu **na výběr oboru (předmětu) dalšího studia** potvrzují i výpovědi účastníků individuálních hloubkových rozhovorů.

Graf č. 28 ilustruje, jak samotní účastníci mobility, kteří aktuálně studují na vyšší odborné či vysoké škole, vnímají zvýšení šancí svého pracovního uplatnění doma i v zahraniční praxi díky absolvované stáži. Můžeme pozorovat převažující **pozitivní hodnocení vlivu** samotné stáže **na šanci získat práci v ČR i zahraničí** (přes 70 % odpovídí „zcela“, „do velké míry“ i „do jisté míry“).

Graf č. 28

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními? Díky stáži...
(studenti VŠ/VOŠ - n= 783)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

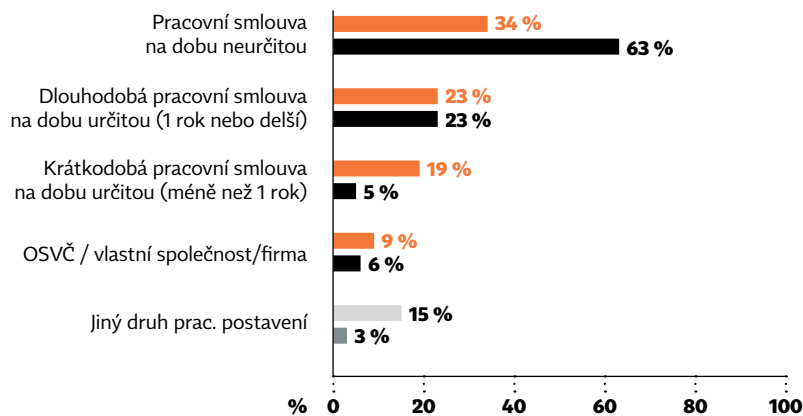

DOPADY VÝJEZDŮ NA PROFESNÍ DRÁHY ÚČASTNÍKŮ

Tato část hodnocení se zaměřuje na vnímané dopady na ty účastníky výjezdů, kteří již pracují (tj. mobility se zúčastnili před více lety). V rámci provedeného výzkumu se zde vyskytují dvě skupiny. Jde o jedince **současně pracující i studující VOŠ či VŠ**, a rovněž o **absolventy, kteří se již pohybují výhradně na trhu práce** (viz graf č. 29). Jejich pracovní postavení se liší. V obou skupinách však figurují zaměstnanci s různým typem smluvního pracovního vztahu – od pracovních smluv na dobu neurčitou (cca dvě třetiny u absolventů, jedna třetina mezi pracujícími VOŠ a VŠ studenty), přes pracovní smlouvy na dobu určitou (cca pětina u obou skupin), až po krátkodobé pracovní smlouvy, které se častěji vyskytují u pracujících studentů (19 % z nich) než u absolventů (5 %). Méně zastoupeni jsou pak OSVČ a vlastníci firem (6 % mezi absolventy, 9 % mezi pracujícími studenty). Mezi pracujícími studenty je vyšší podíl „jiného druhu pracovního postavení“, které zahrnuje nejčastěji dohody o provedení práce nebo o pracovní činnosti. Výhodou pro ně může být flexibilita takového zaměstnání.

Graf č. 29

Která z následujících kategorií nejlépe popisuje Vaše pracovní postavení?

 Pracující studenti VOŠ a VŠ (n=395)
 Absolventi na trhu práce (n=829)

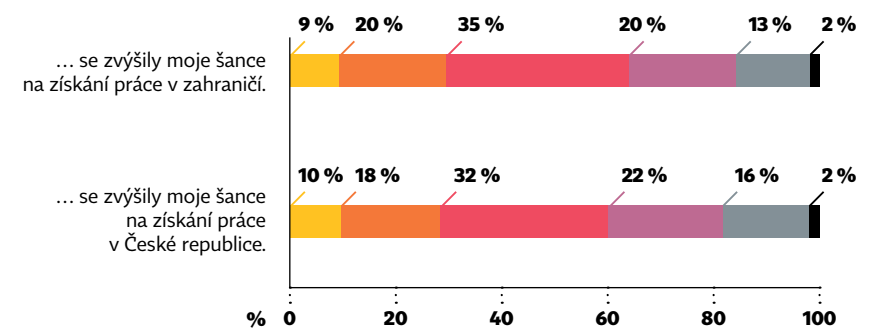
Zdroj: Dotazníkové šetření
v rámci VET Tracer Study 2018

Mezi absolventy na trhu práce je možné pozorovat pozitivní hodnocení vlivu samotné stáže na šanci získat práci v ČR i zahraničí, **60 % z nich deklaruje vliv mobility na získání práce** (alespoň do jisté míry). Pro téměř 30 % pak byla uskutečněná mobilita důležitým faktorem zvyšujícím šanci na uplatnění. V porovnání se současnými studenty je míra pozitivního hodnocení nižší o cca 10 p. b., u skupiny absolventů se ovšem jedná již o reálnou zkušenost z pracovního prostředí.

Pokud se podíváme přímo na subjektivně vnímané dopady stáže na uplatnění obou sledovaných skupin na trhu práce (viz graf č. 31), **nejvýznamnější přidanou hodnotou** byl podle absolventů i pracujících studentů fakt, že se mohli **pochlubit zahraniční stáží před potenciálními zaměstnavateli** (téměř tři čtvrtiny). 42 % z nich deklaruje, že zcela, do velké míry či do jisté míry využívá znalosti z absolvovaných stáží. Přibližně jedna třetina pak udává, že jim stáž pomohla k zaměstnání a že osvědčení

Graf č. 30

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními?
Díky stáži... (absolventi na trhu práce: n= 959)

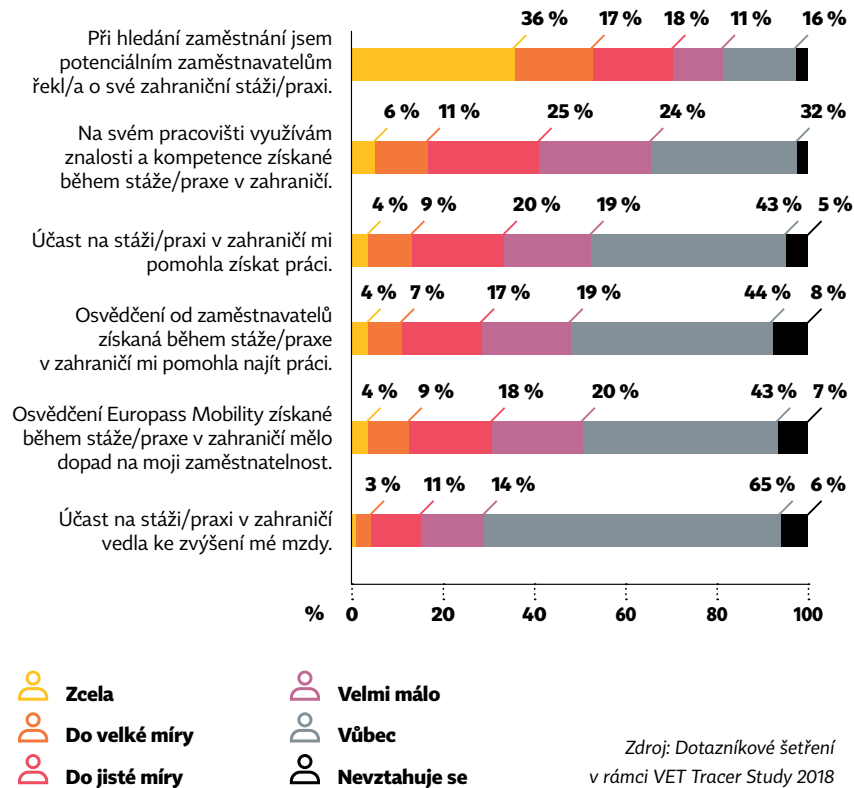

 Zcela
 Do velké míry
 Do jisté míry
 Velmi málo
 Vůbec
 Nevztahuje se

Zdroj: Dotazníkové šetření
v rámci VET Tracer Study 2018

Graf č. 31

Vnímané dopady stáže na absolventy na trhu práce a na pracující studenty VOŠ a VŠ (n=393)

Europass Mobility²⁹ mělo reálný dopad na jejich zaměstnatelnost. Více než čtvrtina studujících a pracujících či již výhradně pracujících účastníků mobilit se domnívá, že jim osvědčení o stáži pomohlo k získání zaměstnání. Menší, přesto však nezanedbatelný, podíl respondentů uvádí, že absolvování stáže dokonce vedlo ke zvýšení mzdy. Obecně je potřeba zdůraznit, že jde především o vnímání samotných účastníků stáží. Je možné, že pokud by výzkum probíhal mezi zaměstnavateli, odpovědi by se lišily.

^{29/} Osvědčení Europass Mobility je dokumentem, který slouží jako záznam dovedností získaných během studijní nebo pracovní stáže v evropské zemi. Více na: europass.cedefop.europa.eu/documents/european-skills-passport/europass-mobility.

Vše výše uvedené potvrzují i poznatky z provedených hloubkových rozhovorů. Obecně u respondentů převažuje názor, že jim mezinárodní mobilita pomohla při vstupu na trh práce, ať už tím, že měli **vyšší sebevědomí a přesvědčení o svých schopnostech**, nebo byli schopni **zaměstnavatelům ukázat, že jsou aktivní**. Většina účastníků rozhovorů rovněž konstatovala, že informaci o absolvování stáže i vlastnictví certifikátu Europass Mobility uvádí ve svém životopise. Stejně jako v dotazníkovém šetření respondenti příliš nezdůrazňovali, že by v práci využívali odborné dovednosti, které si na zahraniční stáži osvojili, a jen zlomek z nich uváděl konkrétní odborné dovednosti (např. využívání diagnostiky v rámci servisu vozidel, organizace kulturních akcí apod.). Jedním z hlavních přínosů je podle účastníků individuálních rozhovorů již několikrát zmiňované zlepšení se v cizím jazyce.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Hlavně využívám ve své práci diagnostiku, ale důležité je také celkové povědomí o automobilu.“

menší projekty během studia, v rodinné firmě, později v Alze), kde jsem pracoval i s grafikou, takže svým způsobem mi nějaké aktivity v rámci stáže mohly pomoci.“

„Před tím, než jsem se začal věnovat počítačové bezpečnosti, dělal jsem webové stránky (pro známé, nebo ve start-upech,

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Na otázku, zda účastníkům mobilit stáž pomohla získat současnou práci (popř. lepší práci), hledali respondenti odpověď spíše obtížně, protože je hypotetická a oni si neumějí dobře představit, zda by dělali stejnou práci, i kdyby zahraniční mobilitu neabsolvovali. Někteří připouštějí, že výjezdem získané zvýšené sebevědomí jim pomohlo **ucházet se o pozice, na které by si před mobilitou asi netroufli**.

Obecně se účastníci individuálních rozhovorů shodli jak na tom, že jim zahraniční stáž pomohla získat větší sebevědomí a připravila je na další životní výzvy, tak na tom, že výjezd může pozitivně ovlivnit vstup mladých lidí na trh práce.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Ne, ale více jsem si ujasnil, k čemu tihnu, a rozhodl jsem se pro audio obor.“

zřejmě řešilo. Poslal jsem CVčko a za tři dny jsem nastupoval. Možná kdybych tu zkušenost neměl, tak bych se tam nedostal.“

„Když jsem byl v Praze, tak jsem posílal CV do italské restaurace. Jedné z vyhlášených restaurací v síti Ambiente. Tam se to samo-

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

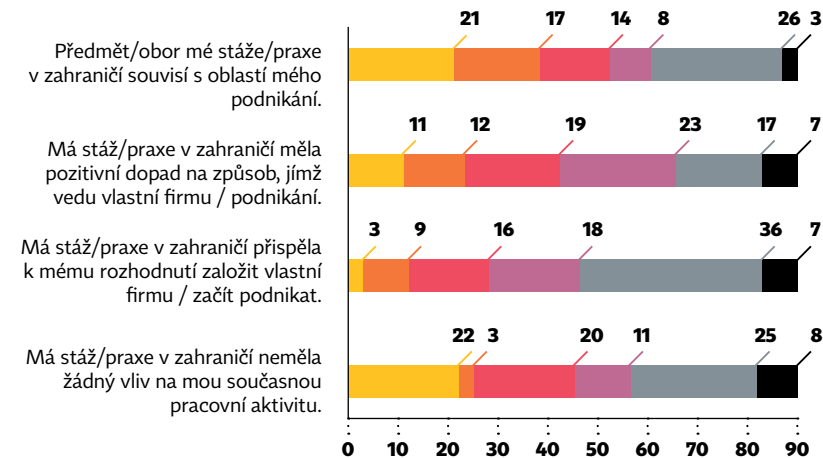
Speciálně sledovanou skupinou v rámci hodnocení dopadů výjezdů jsou ti účastníci, kteří aktuálně podnikají. Zde se jedná o poměrně malou skupinu respondentů (pouze 89), kteří zahrnují jak osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ), kteří v současné době studují VOŠ či VŠ, tak i ty, kteří se naplno věnují pouze podnikání.

Z grafu č. 32 je možné vysledovat, že více než polovina z podnikajících absolventů výjezdu deklaruje to, že obor stáže zcela, do velké míry či do jisté míry souvisí s oblastí jejich podnikání (přirozeně však v drtivé většině souvisí obor stáže se studovaným oborem). Dále udávají, že **jsou díky praxi v zahraniční podnikavější** („zcela“, „do velké míry“ či „do jisté míry“ odpovědělo 55 z 89 respondentů) a také to, že stáž měla **pozitivní dopad na způsob, jakým vedou vlastní firmu či podnikání** (42 z 89 respondentů).

Naopak souvislost mezi rozhodnutím začít podnikat a samotnou zahraniční stáží mnoho respondentů nevnímá. Podobně je na tom i souvislost mezi výjezdem a současnou pracovní aktivitou OSVČ.

Graf č. 32

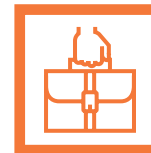
Vnímané dopady stáže na absolventy na trhu práce a na pracující studenty VOŠ a VŠ, kteří podnikají (n=89)

- Zcela
- Do velké míry
- Do jisté míry
- Velmi málo
- Vůbec
- Nevztahuje se

Uvedeny absolutní četnosti odpovědí (vyjádřeno počtem respondentů, nikoli v procentech).

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

VLIV MOBILITY NA PRACOVNÍ UPLATNĚNÍ JEJÍCH ÚČASTNÍKŮ

Následující část je zaměřena na vývoj profesní dráhy účastníků mobilit ve vztahu k oboru, ve kterém se jejich stáž uskutečnila, a dále na to, jak v současné době hodnotí svoji pracovní pozici. Tato podkapitola se věnuje výhradně **absolventům mobilit působícím výhradně na trhu práce**.

Pokud nejprve srovnáme skupiny oborů, ve kterých absolventi mobilit uskutečnili svoji stáž, s těmi, kde dnes pracují, zjistíme, že existují **skupiny oborů, kde nedochází k přechodům mezi zaměřením stáže a následným uplatněním absolventů na trhu práce**. Jedná se především o technické obory typu stavebnictví, rozvody elektřiny, plynu, vody a technická infrastruktura, ICT a IT či elektrotechnika, strojírenství, výroba, těžba a dobývání. Popř. o striktněji regulované profese (ve smyslu zákonem daných oborových profesních požadavků) typu vzdělávání či zdravotní péče a sociální práce. Naopak k **velkým přesunům mezi oborem stáže a profesním zaměřením dochází ve skupinách oborů** cestovní ruch, stravování, pohostinství a ubytovací služby, zemědělství, lesnictví, rybářství, veterinářství a životní prostředí či kultura, umění, zábavní a rekreační činnosti³⁰ (vše graf č. 33). Významnou roli v pracovním uplatnění přirozeně rovněž hraje výběr studijního oboru a samotného studia na vysoké škole, pokud ji účastníci mobilit absolvovali. Stejná zjištění vyplývají i z individuálních rozhovorů: objevují se obory, kde účastníci mobilit zůstávají ve své oborové profesní dráze (např. již zmíněné ICT a IT obory), naopak u některých respondentů dochází k významnějším změnám mezi oborem studia a pracovním uplatněním (viz citace níže).

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

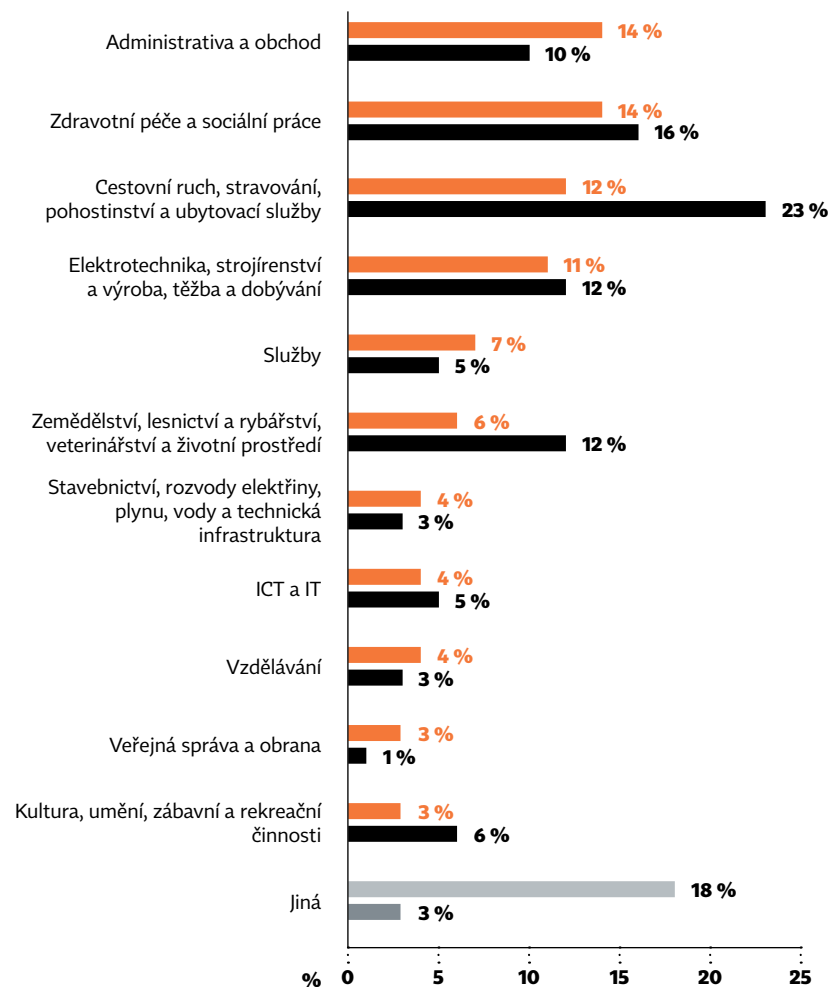
„Stále zůstávám v oboru IT, jen jsem se čím dále víc specializoval. Moje současné povolání je etický hacker.“

„Vazba mé práce na studovaný obor na SŠ je, částečně jsem se marketingu dotkla během studia.“

30/ Daná zjištění do jisté míry odpovídají i obecným datům o zaměstnanosti a nezaměstnanosti žáků oborů středních a vyšších odborných škol, kde u těchto skupin oborů dochází k vyšším přesunům v rámci oborového zaměření studia a praktického uplatnění, popř. jsou zasaženy vyšší nezaměstnaností. Pro hlubší proniknutí do problematiky doporučujeme: Úlovec, M. a Vojtěch J. (2018) či Chamoutová, D. et al. (2019).

Graf č. 33

Srovnání oblastí, ve kterých absolventi realizovali svoji stáž, a oblastí, kde dnes působí na trhu práce.

 Oblast, ve které absolventi v současné době pracují (n=827)

 Oblast, ve které absolventi realizovali svoji stáž (n=984)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

„Moje současná práce navazuje na studium na VŠ, méně pak na SŠ.“

„Poskytuji finanční poradenství, částečně to navazuje na studium – schopnost vyhledávat informace k jednotlivým finančním produktům.“

„Podnikám v oboru marketing, reality, finanční produkty (kapitálové trhy) – zcela mimo studovaný obor, nicméně některé věci ze SŠ stále využívám, např. normy.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

Pokud jde o vliv mobility na pracovní kariéru jejich absolventů, většina účastníků rozhovorů deklaruje, že **výjezd spíše neovlivnil výběr jejich dalšího studia či kariéry**. Mobilita však měla nezdárka vliv na to, že se nebáli ucházet se o práci, o kterou by se před stáží ucházet neodvážili, případně je přiměla uvažovat o potenciální kariéře a uplatnění v zahraničí (viz citace níže).

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Asi po dvou letech přišla možnost, jak náš pivovar začít prezentovat v Itálii. Takže jsem jezdil čtyřikrát pětkrát do roka do Itálie a vystupoval za tu společnost. A i teď v rámci své společnosti jsem absolvoval nějaké eventy v Itálii.“

„Dříve jsem byla zdrzenlivější a tím, že jsem se překonala na tento pobyt vyjet, byla jsem potom i odvážnější se přihlásit na studium práv (zdálo se to totiž jako

celkem nedosažitelný cíl, zejména pokud člověk studuje obchodní akademii). Tato zkušenost mě „postrčila“.“

„Pokud beru v potaz předchozí brigádu ve Fruitissimu – zahraniční stáž mi dala schopnost pružně reagovat na přání zahraničních zákazníků.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

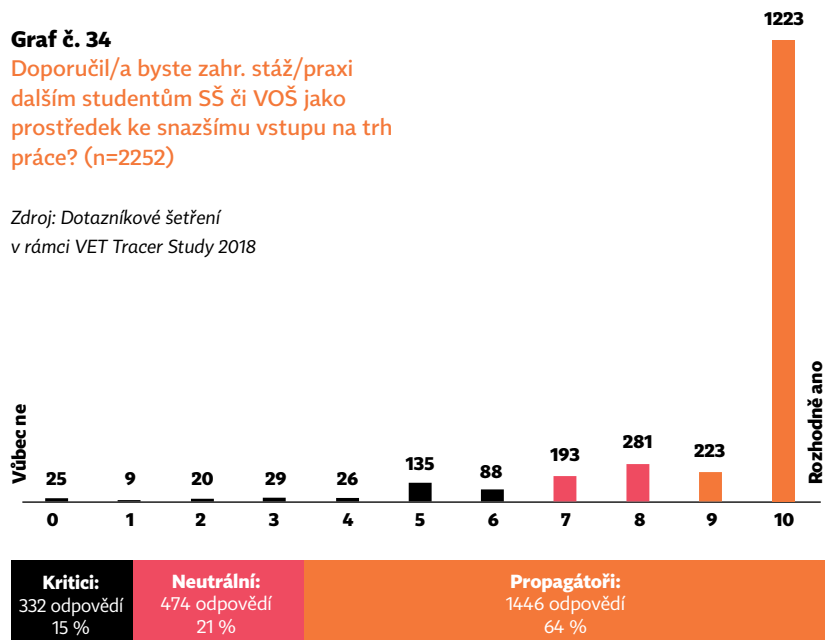
S tím souvisí i převažující pozitivní vnímání výjezdu těmi, kteří v současné době již pracují. **Na otázku, zda by doporučili zahraniční stáž i dalším žákům a studentům středních či vyšších odborných škol jako prostředek ke snazšímu vstupu na trh práce, více než polovina respondentů dala nejvyšší doporučení (10 – „Rozhodně ano“)**. Tímto hodnocením se však neliší od ostatních skupin (žáci SOU a SOŠ a studenti VŠ a VOŠ), které jsme v rámci této analýzy sledovali (viz graf č. 34 níže). Je tak možné identifikovat poměrně velkou skupinu propagátorů výjezdů, čítající 1 446 kladných odpovědí (64 %), zahrnujících hodnoty „9“ a „10“, z celkového počtu 2 252 respondentů. Další skupinu představují spíše neutrální, avšak stále výrazně vůči mobilitám pozitivně naladěni účastníci šetření (474 odpovědi „7“ a „8“). Poslední skupinu tvoří 332 respondentů (15 %), kteří výjezdům v rámci odborné přípravy udělili hodnocení 6 a nižší z celkové desetibodové škály.

Graf č. 34

Doporučil/a byste zahr. stáž/praxi dalším studentům SŠ či VOŠ jako prostředek ke snazšímu vstupu na trh práce? (n=2252)

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Pokud by absolventi výjezdů měli přesvědčit žáky a studenty středních a vyšších odborných škol k účasti na výjezdu, pak rozhodně nešetří superlativy. Ve skupinových a individuálních rozhovorech zdůrazňovali **skvělou zkušenost, rozšíření vlastních obzorů, poznání nových kultur, posílení sebevědomí či získání přátel** (viz výpovědi níže).

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Za zkoušku člověk nic nedá, určitě je to třeba zkusit.“

„Poznej novou kulturu, poznáš i sám sebe. Upevniš si sebedůvěru.“

„Je to zkušenost, možnost zažít něco nového.“

„Nasbírej nové zkušenosti, ty tři týdny byly k nezaplacení, získal jsem rozhledu a nadhledu, vyzkoušet si starat se sám o sebe, poznávání nových lidí, povahy zahraničních lidí, práce s vlastními předsudky.“

„Sami si tím projděte, protože to stojí za to. Dozvíte se, naučíte se.“

„Neváhejte a jedte kamkoliv, i klidně do Moskvy, i kdyby to bylo jen jako výlet; je to super poznávat, když jsou na to peníze.“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

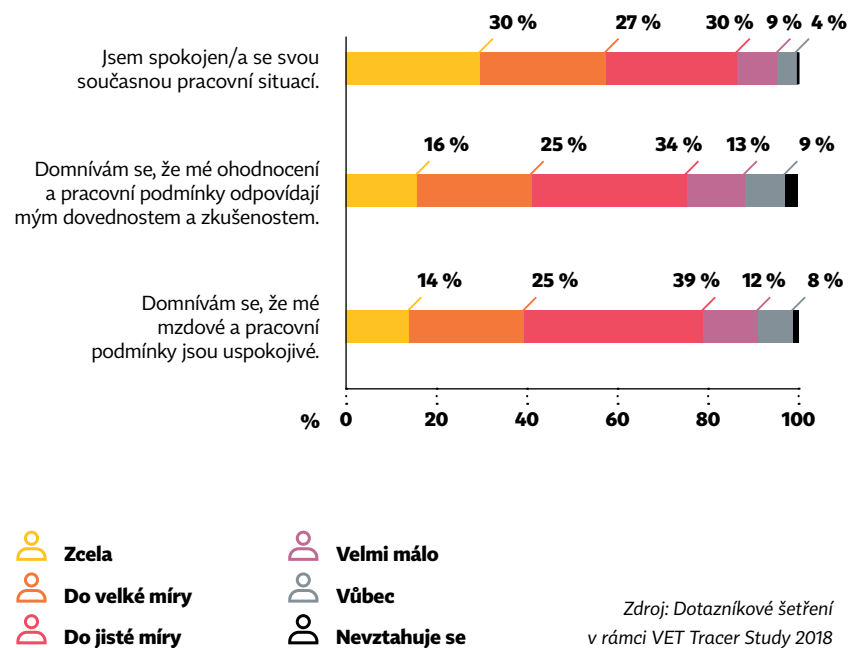

CELKOVÉ HODNOCENÍ PRACOVNÍHO UPLATNĚNÍ

Závěr je věnován tomu, jak vnímají svoji dnešní pozici na trhu práce opět ti **účastníci mobilit, kteří už nestudují, ale výhradně pracují**. Z grafu č. 35 vyplývá převážně velmi pozitivní hodnocení: z celkového počtu 827 pracujících absolventů jich je 57 % zcela nebo do velké míry spokojeno, zároveň se 41 % domnívá (zcela či do velké míry), že ohodnocení a pracovní podmínky odpovídají jejich dovednostem a zkušenostem, obdobné procento (39 % odpovědí „zcela“ nebo „do velké míry“) považuje za uspokojivé i své mzdové ohodnocení.

Graf č. 35

Celkové hodnocení aktuálního pracovního uplatnění účastníky mobilit působícími pouze na trhu práce (n=827)

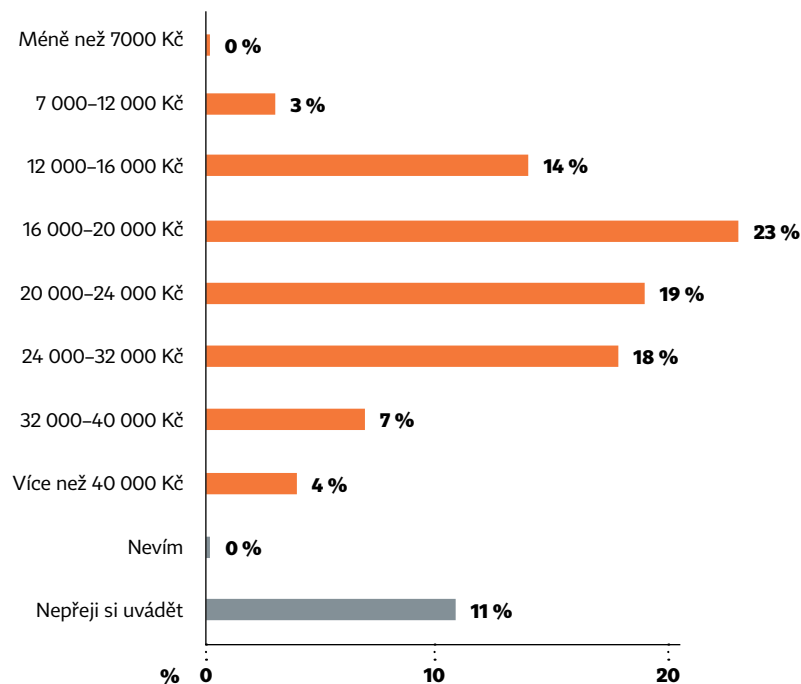

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Graf č. 36

Jaký je Váš měsíční čistý příjem po odečtení daní a srážek (n=827)?

Zdroj: Dotazníkové šetření v rámci VET Tracer Study 2018

Pokud jde o výši čistých příjmů, tedy po odečtení daní a srážek, pak nejvyšší podíl respondentů (cca pětina) z řad pracujících absolventů deklaruje svůj čistý příjem v rozmezí 16 000–20 000 Kč, a dále pak 20 000–24 000 a 24 000–32 000 Kč.³¹ Srovnání s průměrnou čistou mzdou je poměrně obtížné. V rámci statistického zjišťování je klíčová především hrubá mzda, přičemž v prvním čtvrtletí roku 2019 její medián dosahoval 27 582 Kč a průměr 32 466 Kč.

^{31/} Nutno dodat, že jde o čísla, která uváděli sami respondenti, navíc 11 % z nich svůj příjem neuvadlo. Uváděná výše příjmu je tak jen orientační a může se od skutečných příjmů našich respondentů lišit.

Většinu z výše nastíněných zjištění doplňují výpovědi účastníků hloubkových individuálních rozhovorů, kteří svoji **aktuální pracovní pozici hodnotí vesměs pozitivně**. Všichni rovněž deklarují spokojenost se svým platovým ohodnocením. Pokud respondenti uvažují o změně práce, souvisí to buď se stěhováním, založením rodiny či nabídkou lepší pozice.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„Neměnil bych. Byla mi nabízena i manažerská pozice, práce mě však baví, a tak ji nechci měnit.“

„Jsem nadšená z nového zaměření práce (online PR).“

„Právě měním zaměstnání, se změnou jsem spokojen i po profesní stránce, i po praktické (podmínky zaměstnání).“

Zdroj: Realizované skupinové a individuální rozhovory

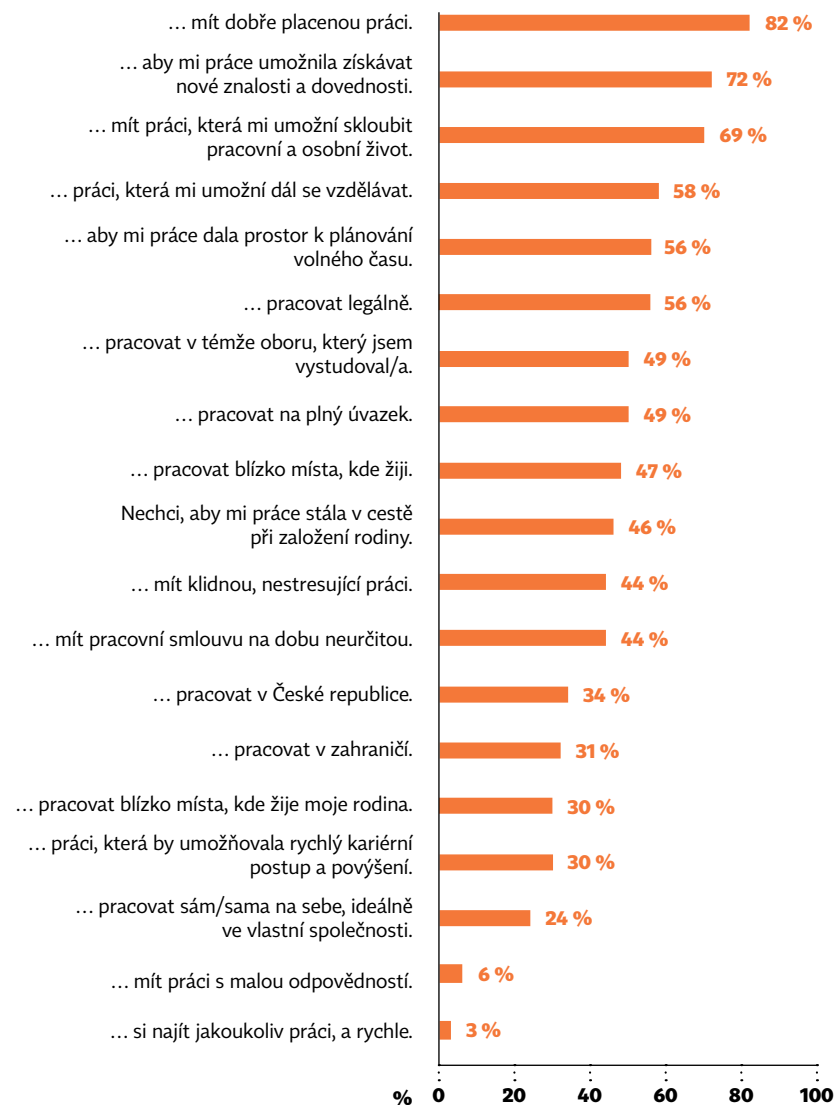
PRIORITY A OČEKÁVÁNÍ PŘI HLEDÁNÍ ZAMĚSTNÁNÍ

Pokud se žáků, studentů a absolventů zeptáme, co je pro ně důležité při hledání práce, dostaneme jasnou odpověď. Ideálem je **dobře placená práce, umožňující další profesní rozvoj** v podobě získávání nových zkušeností a dovedností, která současně nabízí **možnost skloubit pracovní a osobní život**. Polovina respondentů preferuje pracovat ve stejném oboru, který vystudovala. Čtvrtina by pak ráda zkusila pracovat ve vlastní společnosti. **Faktor místa bydliště nehraje při hledání práce významnou roli**, a to ani z pohledu ČR, ani zahraničí. Jen zlomek dotázaných je ochoten vzít jakoukoliv práci, bez ohledu na konkrétní aspekty.

Očekávání od zaměstnání a s tím spojené priority se z hlediska toho, zda dotázaní stále studují střední školu, pokračují ve studiu na vysokých či vyšších odborných školách nebo již pouze pracují, v některých aspektech liší (viz graf č. 38). Nicméně nejdůležitější faktory zůstávají u všech skupin shodné (dobře placená práce, profesní rozvoj a skloubení práce a osobního života). U absolventů je vyšší preference pracovat v blízkosti místa bydliště, najít práci na plný úvazek a práci na dobu neurčitou. Mezi dále studujícími je výrazným faktorem práce s možnostmi dalšího vzdělávání a touha pracovat ve stejném oboru, který vystudovali. **Mezi žáky středních škol** pak můžeme sledovat výrazně **vyšší zájem o práci v zahraničí** a preferenci práce s rychlou možností kariérního postupu.

Graf č. 37

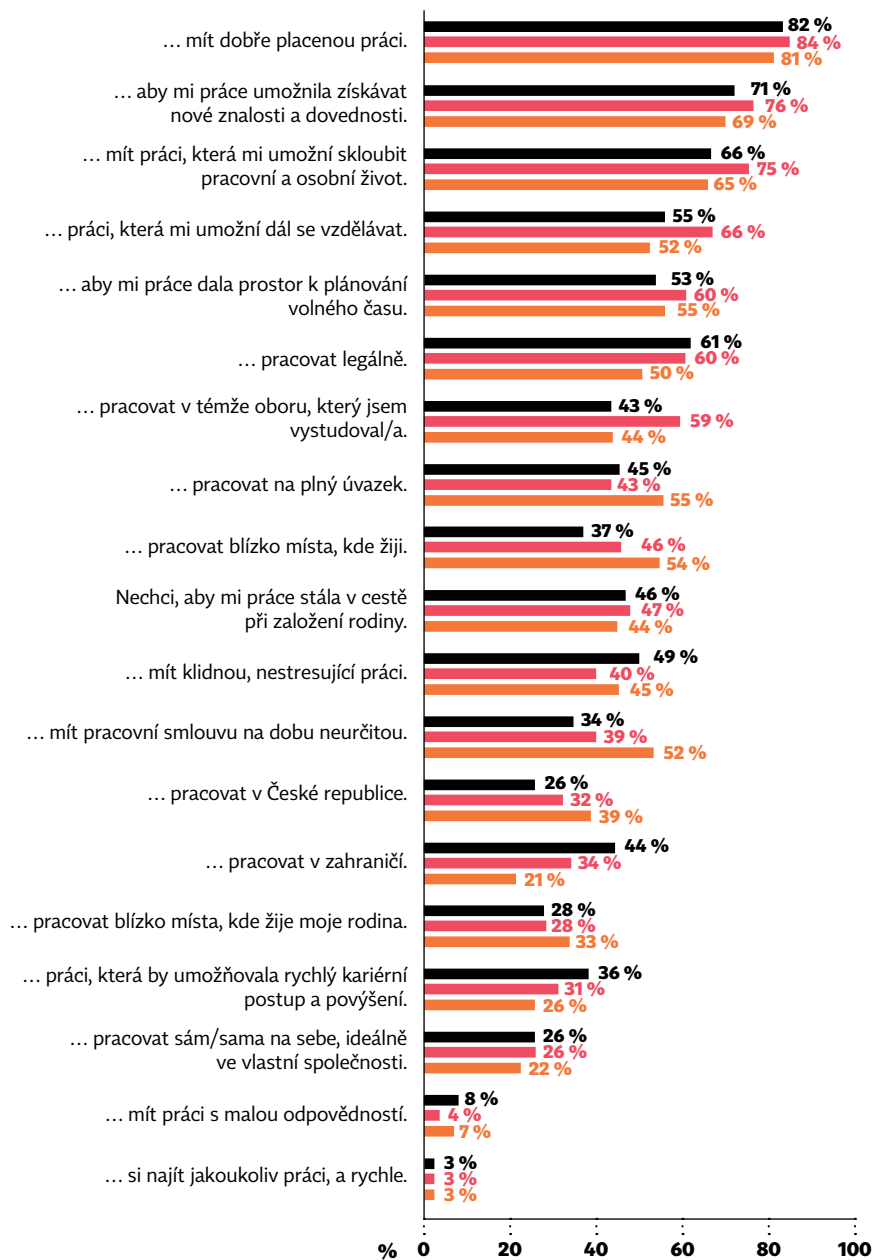
Které z následujících položek jsou pro Vás důležité při hledání zaměstnání? (n=2252)

Zdroj: Dotazníkové šetření
v rámci VET Tracer Study 2018

Graf č. 38

Zaměstnanecké preference dle postavení na pracovním trhu

 Žáci SOU s SOŠ (n=510)

 Studenti VOŠ a VŠ (n=783)

 Absolventi na trhu práce (n=959)

Zdroj: Dotazníkové šetření
v rámci VET Tracer Study 2018

SHRNUTÍ

VI. A ZÁVĚRY

Na základě získaných dat a výpovědí účastníků programů mobilit v odborném vzdělávání a přípravě, které jsou v České republice určeny pro žáky a studenty středních odborných učilišť, středních odborných škol, konzervatoří a vyšších odborných škol, lze konstatovat, že **sledované výjezdy mají jednoznačně pozitivní vliv na jejich osobní rozvoj, vzdělávací dráhu i profesní život**. Na výjezdech mladí lidé oceňují především příležitost zakusit pracovní, ale i společenský život v cizině a získávat zkušenosti, které by v ČR jen tak nezískali. Za klíčový je považován rozvoj vybraných dovedností a kompetencí (jazykových, kulturních atd.) i zvýšení sebevědomí a rozvoj samostatnosti.

Následující body shrnují klíčové poznatky a závěry jednotlivých okruhů a oblastí hodnocených v této zprávě:

- 1 Dle výpovědí účastníků mobilit platí, že v **průběhu let roste povědomí o možnosti vyjet na zahraniční stáž/praxi** během studia na střední a vyšší odborné škole, i přesto však nabídka zahraničního výjezdu nehraje zásadní roli ve výběru střední či vyšší odborné školy, nicméně pro některé může být pomocným kritériem při výběru školy.
- 2 Co se týče **struktury motivací k účasti** na zahraničním výjezdu v rámci odborné přípravy, můžeme zaznamenat spektrum od zcela „prozaických“, tedy spíše nepromyšlených a **jednoduchých motivů** („prostě to zkusit“), až po **promyšlené vzdělávací strategie**. U některých žáků a studentů se objevují názory, že je v dnešní době zcela nezbytné vyjet do zahraničí, pracovat v cizí zemi a mluvit cizím jazykem, aby „nebyli průměrní“, a zvýšili tak svoji šanci uspět ve škole i (budoucí) práci.

- 3 Způsob **výběru žáků a studentů** k účasti na výjezdu je výrazně ovlivněn celkovým přístupem jednotlivých škol a tamějších pedagogických sborů. **Zásadní roli hraje podíl nabídky a poptávky** v možnosti vyjet na zahraniční stáž. U těch škol, kde je zájem vyšší, byly zaznamenány nástroje výběru (tj. splnění jistých předpokladů a prvky „soutěže“ mezi zájemci). Ty zahrnují např. studijní předpoklady (studijní průměr). Významnou roli hrála i doporučení pedagogů, úroveň anglického jazyka, podoba motivačních dopisů atd. Ve školách, kde zájem o účast na výjezdech není tak vysoký, vyjíždí v podstatě každý, kdo se přihlásí. Kritéria výběru jsou některými žáky a studenty považována za nejednoznačná a není jim úplně jasné, jakým způsobem jsou účastníci stáží vybírání (viz doporučení níže).
- 4 Ani **příprava žáků** na výjezd není na všech školách stejná, nejčastěji však zahrnuje **intenzivnější výuku jazyků**, především angličtiny. Pro vyjíždějící mladé lidi příprava zahrnuje hlavně získávání praktických informací od starších spolužáků, kteří už stáž absolvovali (informace o ubytování, podmínkách praxe atd.), a také od pedagogů, kteří mají o podmínkách a průběhu stáží dobrý přehled, protože žáky a studenty často doprovázejí.
- 5 Pokud jde o **organizaci a podmínky pobytu** na zahraniční stáži, pak účastníci velmi oceňují administrativní nenáročnost. Zřídka kdy si mladí lidé musejí vyřizovat administrativu sami bez pomoci. Možnosti ubytování během pobytů jsou různé (např. rodina, hostel), z velké většiny ale probíhají bezproblémově. **Bydlení v rodinách nabízelo z pohledu mladých lidí intenzivnější kontakt s místními** a bylo také o to zajímavější. Absolutní nezbytností zde bylo používat cizí jazyk a často např. i přizpůsobit se stravě typické pro danou rodinu. Žáci a studenti dále oceňují možnost trávení volného času, kdy dostávají příležitost lépe poznat místní přírodu, památky a kulturu, a to díky organizovaným výletům od školy nebo pracovní instituce, doprovázejících pedagogů nebo svépomocí.
- 6 Co se týče **finanční stránky** výjezdů, účastníci mobilit **neměli problém vyjít** s poskytnutými prostředky.

- 7** Hodnocení podmínek stáží je významně ovlivněno tím, v jakém typu **instituce** probíhají (firma nebo škola), výjezdy v některých případech kombinují teorii s praxí (škola i firma), v jiných jsou pak čistě praktické (pouze firma). Pokud nebereme v potaz oborové zaměření stáže, můžeme konstatovat celkovou **spokojenost s hostitelskými institucemi**. Přístup zaměstnanců, instruktorů, učitelů a dalších klíčových aktérů k žákům a studentům byl až na výjimky bez problému. Pracovní doba byla podle většiny respondentů flexibilní, z hlediska náročnosti a množství práce vždy záleželo na konkrétní firmě či škole. Jediným významnějším problémem byl občasný **nesoulad mezi zaměřením stáže a studijním oborem** v ČR, což se také odrazilo v hodnocení dopadu rozvoje profesních znalostí a dovedností (viz dále). Nutno ale dodat, že i tento nedostatek je občas hodnocen kladně jako možnost dostat se k něčemu jinému a novému.
- 8** **Srovnání** podmínek a průběhu praktické odborné přípravy **v zahraničí a v českém prostředí je obtížné**. Důvodem je mimo jiné i již zmíněný rozpor mezi oborovým zaměřením praxe v zahraničí a studovaným oborem v ČR. Přesto však účastníci stáží deklarují, že oceňují možnost poznat zahraniční pracovní prostředí.
- 9** Významná přidaná hodnota výjezdů spočívá v navázání mezinárodních přátelství i propojení účastníků se zahraničním trhem práce v podobě **kontaktů** se zaměstnavateli, tamními žáky a studenty a vzdělávacími institucemi. Z dat vyplývá, že čtyři z deseti respondentů, kteří nedávno absolvovali mobilitu, udržují (občasný či častý) kontakt s lidmi, se kterými se seznámili během stáže, ať už jde o žáky či studenty nebo další zaměstnance. I mezi absolventy mobility, kteří jsou dnes aktivní na trhu práce, jde o dva z deseti. Kromě kontaktů s místními přímo na pracovištích a školách byla zdůrazňována i příležitost seznámit se s ostatními účastníky mobilit z jiných zemí. **Nejsilnější vazby pak vznikly s rodinami**, u kterých mladí lidé bydleli. **Se zahraničními společnostmi a vzdělávacími institucemi je deklarovaný kontakt nižší a dále klesá s časem**, který od výjezdu uplynul. Celkově však nějakou formu kontaktu deklaruje až pětina respondentů.
- 10** Mladí lidé nejvýrazněji vnímali **rozvoj dovedností** u komunikace v cizím jazyce, zejména v pracovním prostředí, **schopnosti pracovat v mezinárodním prostředí a týmové spolupráce**. Naopak za oblasti během stáže nejméně rozvíjené bylo označeno používání nejnovějších technologií nebo softwaru, používání specializované a/nebo technické dokumentace či schopnosti obsluhovat specializované stroje a zařízení. Právě **omezený rozvoj oborových či profesních znalostí a dovedností** byl nejčastěji účastníky stáží označován jako důsledek občasného nesouladu mezi studovaným oborem a zaměřením stáže. Většina z účastníků stáží však deklarovala, že rozvoj profesních odborných znalostí a dovedností do různé míry pocítili. U některých skupin oborů – např. u stáží zaměřených na obory elektrotechnika, strojírenství, výroba, těžba a dobývání, byl rozvoj oborových kompetencí velmi výrazný.
- 11** Zlepšení **jazykových znalostí a dovedností** bylo označeno jako **klíčové**. Komunikace v cizím jazyce byla rozvíjena jak v rámci samotné stáže, tak během trávení volného času. Rozvoj jazykových dovedností účastníků zahraničních pobytů pak nutně souvisí s mírou kontaktu českých žáků a studentů s hostitelskou zemí, tj. závisí na organizaci samotného výjezdu i stáže. Tam, kde trávili čeští žáci čas většinou pospolu **ve větších skupinách**, k žádoucímu efektu permanentní komunikace v cizím jazyce docházelo spíše **omezeně**.
- 12** **Poznání kultury hostitelských zemí** a získání kulturních kompetencí bylo také do velké míry dáno samotnou úrovní a podobou kontaktů mezi českými žáky a studenty a místními obyvateli. V některých případech, zejména u mladých vyjíždějících v **menších skupinách nebo bydlících přímo v rodinách**, bylo poznání tamější společenské kultury **velmi intenzivní**. Naopak u jiných byl kontakt s místní kulturou minimální.
- 13** Pokud bychom měli **rozvoj kompetencí obecně** shrnout, pak se téměř všichni účastníci skupinových a individuálních rozhovorů shodují, že je výjezd změnil. U těch, kteří dosud žijí nebo žili s rodiči, mobilita přispěla k rozvoji samostatnosti. Účastníci také často získali nové přátele a vřelý vztah k navštívené zemi, odbourali některé předsudky. Významný vliv má pak stáž na **posilování sebevědomí** u mladých lidí, to se odráží na jejich **komunikačních dovednostech**, zejména v cizím jazyce, a orientaci v cizím prostředí. Výrazně je vnímáno posílení schopnosti **vyrovnat se se změnami**, řešit problémy a nové neznámé situace.
- 14** Mladí lidé absolvující zahraniční stáže říkají, že je zahraniční stáž více **motivuje k cestování obecně, ale i k dalším výjezdům** během studia. Mnohé z nich tato zkušenost podněcuje k uvažování o **studiu a práci v zahraničí**. Část dokonce uvažuje přímo o dalším výjezdu v rámci programu Erasmus+ v další úrovni studia. Někteří z respondentů už měli v době realizace šetření rozjednaný další pracovní nebo studijní výjezd.
- 15** U **současných studentů vyšších odborných a vysokých škol**, kteří absolvovali výjezd, lze zaznamenat, že mobilita pozitivně ovlivnila především jejich **sebevědomí** (např. v nich odbourala obavy ze studia v zahraničí nebo obecně z nových situací). Studenti vnímají také rozvoj jazykových znalostí a dovedností např. ve čtení materiálů v cizím jazyce. V některých případech měly podle studentů stáže pozitivní vliv i na výběr předmětu studia a studijní výsledky. Studenti VOŠ a VŠ rovněž poměrně výrazně pozitivně hodnotí vliv stáže na **šanci získat práci** v ČR i zahraničí.
- 16** Pokud jde o to, jak **mladí lidé**, kteří absolvovali stáž a nyní **již pracují**, vnímají své uplatnění na trhu práce, nejvýznamnější přidanou hodnotou je možnost **pochlubit se zahraniční stáží před potenciálními zaměstnavateli**. Významná část z nich také využívá znalosti získané na absolvovaných stážích.

Absolventi často udávají, že jim stáž pomohla k zaměstnání a osvědčení Europass Mobility, resp. osvědčení o stáži mělo vliv na jejich zaměstnatelnost. Malá část se domnívá, že absolvování stáže vedlo ke zvýšení mzdy. Na otázku, zda jim stáž pomohla získat současnou (popř. lepší) práci, sice respondenti nedávali jednoznačnou odpověď, avšak někteří připouštějí, že výjezdem získané zvýšené sebevědomí jim pomohlo ucházet se o pozice, na které by si před mobilitou asi netroufli.

Část absolventů stáží, kteří jsou v současné chvíli **OSVČ**, deklaruje, že **jsou díky praxi v zahraniční podnikavější**. Někteří z nich konstatují také to, že stáž měla zcela, do velké míry či do jisté míry pozitivní dopad na způsob, jakým vedou svou vlastní firmu či podnikání.

Obecně pak účastníci mobility, kteří působí na trhu práce, vnímají zvýšení šancí svého pracovního uplatnění doma i v zahraniční díky absolvované stáži.

17 Účastníci mobility v drtivé většině **doporučují mladým lidem účast na zahraniční stáži jako prostředek usnadňující vstup na trh práce**. Pokud by absolventi výjezdů měli přesvědčit žáky a studenty středních a vyšších odborných škol k účasti na výjezdu, pak rozhodně nešetří superlativy. Zdůrazňují zejména skvělou zkušenost, rozšíření vlastních obzorů, poznání nových kultur, posílení sebevědomí či získání přátel.

18 **Většina pracujících účastníků mobility vnímá svoji pozici na trhu práce jako dobrou**. Nejspokojenější jsou se svou pracovní situací, o něco méně pozitivně pak hodnotí souvislost mezi svými dovednostmi a zkušenostmi s pracovními podmínkami a ohodnocením.

Na základě zjištění této studie lze pro další fungování programů mobilit doporučit tato opatření:

- S ohledem na celkové kladné hodnocení průběhu a podmínek programů mobilit pro žáky a studenty středních odborných učilišť, středních odborných škol, konzervatoří a vyšších odborných škol, vnímaný rozvoj kompetencí účastníků těchto výjezdů, deklarovaný vliv na osobnostní a profesní rozvoj i zachycený pozitivní (i když nepřímý) dopad na další vzdělávací dráhu a uplatnění na trhu práce těch, kteří se mobilit zúčastnili, **je na místě doporučit tyto programy nadále intenzivně podporovat.**
- Rovněž **je žádoucí rozšiřovat jejich kapacitu** tak, aby tento pozitivní dopad zasáhl co nejvyšší počet žáků a studentů středního a vyššího odborného školství. V tomto ohledu je zcela na místě programy **cílit na žáky** jednotlivých oborů středních odborných učilišť, **kteří jsou** z pohledu podmínek, průběhu i výsledků vzdělávání a především dalšího uplatnění na trhu práce **skupinou ohroženou nezaměstnaností**, která si zaslouží co možná nejvyšší přímou podporu.
- Dále lze nastínit několik konkrétních oblastí, které je z pohledu analýzy výpovědí účastníků sledovaných výjezdů v rámci dalšího vymezení podmínek, průběhu a celkové organizace programů mobilit možné vylepšit.
- Jednou z prvních občasně negativně vnímaných skutečností je otázka transparentnosti výběru samotných žáků a studentů k účasti na výjezdu. V tomto ohledu je žádoucí **nastavit jasnější kritéria výběru v rámci jednotlivých škol**, popř. procesy selekce účastníků, které by byly dopředu všem aktérům lépe známe (tj. zvýšení informovanosti žáků a studentů).
- Další zmíněnou oblastí, kde lze vnímat doporučení ke zlepšení, je obecně **informovanost o existenci programů mobilit**, pokud je školy nabízejí. Z výpovědí

sice vyplývá, že povědomí o výjezdech během let roste, přesto je žádoucí dále pracovat na tom, aby se informace dostávaly nejen k aktivním a motivovaným žákům a studentům, ale i **k těm s nižšími studijními předpoklady**, přičemž právě u této skupiny žáků může mít výjezd daleko větší dopad v kontextu jejich dalšího studijního a pracovního uplatnění.

- S touto oblastí souvisí i dostupnost informací o podmínkách výjezdů a průběhu samotných stáží. Zde je ze strany škol a jejich pedagogů vhodné **vytvářet příležitosti pro výměnu informací** mezi těmi, kteří se mobilit zúčastnili, a těmi, kteří mají vyjet.
- V případech, kde se škola, jejíž žáci a studenti se účastní mobility, setká s **problémy v oblastech praktické organizace mobility**, zahrnujících např. ubytování, dopravu či organizaci a trávení volného času, **je nutné, aby s hostitelskou institucí řešila situaci hned a sjednala nápravu.**
- Jako vnímaný problém ve vztahu k rozvoji především jazykových kompetencí i k poznání kultury cizí země (a to jak pracovní, tak i společenské) se jeví i samotná organizace pobytu i průběh stáží. Ideální a doporučenou formu pro ubytování, trávení volného času i průběh samotné praktické přípravy představuje – pokud je to možné – **rozdělení žáků individuálně, popř. po malých skupinkách** (dvojice, trojice), přičemž takto **dochází k výrazně většímu prostoru pro interakci s prostředím hostitelské země.**
- Účastníky je často kritizován nesoulad mezi zaměřením stáže a studijním oborem jednotlivých účastníků, což má vliv na hodnocení dopadu na rozvoj jejich profesních znalostí a dovedností. Je třeba zlepšit **komunikaci mezi vysílající a přijímající organizací z hlediska stanovení odborného obsahu stáží a definování výchozích znalostí a dovedností žáků či studentů**, stejně jako zlepšit komunikaci mezi vysílající organizací a účastníky. Rovněž je nutné připravit žáky a studenty na mobilitu po všech stránkách (odborné, kulturní i jazykové).

- Zásadním doporučením ke zlepšení je rovněž ověření **jazykové připravenosti hostitelské organizace**, zejména pokud se jedná o zemi, **kde není mateřským jazykem angličtina**.
- Závěrečné doporučení je vztaženo k samotné délce výjezdů, kde by **část žáků uvítala prodloužení pobytu**, neboť 2–3 týdny považují za příliš krátké, aby se skutečně něco naučili a dobře poznali prostředí jiné země. Tomu je však nutné přizpůsobit i podmínky v domovské škole, aby pobytem v zahraničí žáci nic nezmeškali a neztratili.

Obsah výše nastíněných doporučení nejlépe vystihují výpovědi samotných účastníků, které jsou uvedeny níže.

Vybrané výpovědi účastníků výjezdů

„V rámci přípravy by se mělo více řešit, kam stážista nastoupí a co konkrétně bude dělat.“

„Větší možnost výběru destinací a firem v rámci vysílající školy.“

„Tady do nás hodně hustí, že si máme hledat praxi v oboru a pak se vesměs vybere nějaká organizace, která s naším oborem nemá nic moc společného...“

„Dobré by bylo i poznat jiné destinace – např. Čínu.“

„Přijímající organizace by měla předem vědět, jací studenti přijedou, aby pro ně lépe mohla připravit program.“

„Délka pobytu by mohla být delší i pro střední školy, nejméně měsíc.“

„Dát si čas na výběr firem, studentům 3. a 4. ročníků dát příležitost na výběr ze tří firem, kde po příjezdu absolvují pohovor.“

„Aby studenti vyjížděli pouze v malých skupinkách z důvodů integrace a jazykové praxe.“

„Do věcné přípravy by se měli více zapojit i sami studenti.“

„Víc osvěta, dát to nejlépe na hlavní stránku.“

„Výjezdy by měly být masové, každý student by měl mít povinnost vyjet.“

SEZNAM
LITERATURY

1. Česká školní inspekce, 2018. *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2017/2018 – výroční zpráva ČŠI*. Dostupné z: www.csicr.cz/cz/DOKUMENTY/Vyrocní-zpravy.
2. European Centre for the Development of Vocational Training, 2014. *Vocational education and training in Italy Short description*. Dostupné z: www.cedefop.europa.eu/cs/publications-and-resources/publications/4132.
3. Hippach-Schneider, U. a Huisman, A., 2019. *Vocational education and training in Europe: Germany*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports 2018. Dostupné z: www.bibb.de/dokumente/pdf/2018_CR_DE.pdf.
4. Chamoutová, D. et al., 2019. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce – 2018*. Praha: NÚV. Dostupné z: www.nuv.cz/file/3652/.
5. Kaňáková, M., Czesaná, V. a Šímová, Z., 2016. *Vocational education and training in Europe – Czech Republic*. Cedefop ReferNet VET in Europe reports. Dostupné z: libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2016/2016_CR_CZ.pdf.
6. MŠMT, 2019. *Statistická ročenka školství. Výkonové ukazatele*. Dostupné z: toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp.
7. MŠMT, 2019. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020*. Dostupné z: www.vzdelavani2020.cz/images_obsah/dokumenty/strategie-2020_web.pdf.
8. NÚV, 2019a. *Gramotnosti*. Dostupné z: www.nuv.cz/t/gramotnosti-1.
9. NÚV, 2019b. *Rámcové vzdělávací programy*. Dostupné z: www.nuv.cz/t/rvp.
10. Pachocki, M., 2018. *Mobilność kluczem do kariery? Raport z badania losów uczestników zagranicznych staży i praktyk zawodowych*. Varšava: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji. 126 s. Dostupné z: czytelnia.frse.org.pl/mobilnosc-kluczem-do-kariery/.
11. SIMAR, 2019. *Mezinárodní Kodex ICC/ESOMAR pro výzkum trhu, výzkum veřejného mínění, sociologický výzkum a datovou analytiku*. Dostupné z: simar.cz/standarty/kvalitativni-standarty-icc/esomar/kodex-v-sedmi-bodech.html.
12. Šímová, Z., Úlovec, M. a Paterová, P., 2018. *Cedefop opinion survey on vocational education and training in Europe: Czech Republic*. Cedefop ReferNet thematic perspectives series. Dostupné z: libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2018/opinion_survey_VET_Czech_Republic_Cedefop_ReferNet.pdf.
13. Úlovec, M. a Vojtěch, J., 2018. *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2018*. Praha: NÚV. 42 s. Dostupné z: www.nuv.cz/file/3638/.
14. Úřední věstník Evropské unie, 2018. *Doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení*. Dostupné z: [eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)).
15. Evropská komise, 2019. *Sdělení komise. EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. Dostupné z: www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/Evropa_2020_cz_Sdeleni_EK.pdf.
16. Vojtěch, J. a Kleňha, D., 2018. *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání – 2017/18*. Praha: NÚV. 58 s. Dostupné z: www.nuv.cz/file/3639/.

Dům zahraniční spolupráce (DZS) v České republice zajišťuje pestrou škálu aktivit v oblasti mezinárodního vzdělávání, které jsou určeny institucím, organizacím, firmám i jednotlivcům. Svou činností výrazně přispívá k rozvoji vzdělávacích aktivit škol, podporuje profesní růst učitelů, vzdělavatelů dospělých a pracovníků s mládeží. Studentům, žákům a mladým lidem nabízí příležitost rozšířit si vzdělání a získat zkušenosti v zahraničí. Po celém světě propaguje možnosti studia na univerzitách v České republice. Vysílá učitele a lektory češtiny do zahraničí, a šíří tak naše kulturní dědictví ve světě.

PO STOPÁCH ABSOLVENTŮ MOBILIT V ODBORNÉM VZDĚLÁVÁNÍ

NÁRODNÍ ZPRÁVA ZA ČESKOU REPUBLIKU

Autoři: Karel Gargulák (ed.), Ondřej Bárta, Lucie Bird, Ivan Brhlík,
Michaela Kudrnáčová, Kateřina Lisnerová, Jarmila Modrá, Helena Slivková,
Ivana Stránská, Markéta Tučková

Korektura: Petra Prchlíková
Grafický design a sazba: Hedvika Člupná, Jan Vilinger
Tisk: AF BKK, s. r. o.

Vydává: Dům zahraniční spolupráce, Na Poříčí 1035/4, 110 00 Praha 1
Rok vydání: 2019
Náklad: 1000 ks

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autor. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jeho obsahem. Spolufinancováno z programu Evropské unie Erasmus+ a z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

ISBN: 978-80-88153-63-4

Dům zahraniční spolupráce (DZS)

Na Poříčí 1035/4

110 00 Praha 1

☎ +420 221 850 100

@ info@dzs.cz

www.dzs.cz

www.naerasmusplus.cz

Facebook

www.facebook.com/dumzahranicnispoluprace

www.facebook.com/erasmusplusCR

Instagram

www.instagram.com/dzs_cz/

Twitter

twitter.com/dzs_cz

Erasmus+